

**“IK HOOP DAT DIT SOORT
DIALOOGTRAJECT OOK
VOOR JEUGDWERKERS
EN POLITIE ZAL
GEORGANISEERD
WORDEN.”**
JORDAN MATJE

**“EEN FACE TO
FACE GESPREK
WAS VOOR MIJ
ECHT NODIG”**
JOHAN

**MILLIE KIJKT TERUG
OP HAAR VERLEDEN
EN RECONSTRUEERT
HET GESPREK MET
PATER JOOST**

**“WE SLUITEN MENSEN
OP EN DENKEN DAT
WE HET DAARMEE
OPGELOST HEBBEN.
EXTREEM NAIEF!
JE STELT HET GESPREK
ALLEEN UIT.”**
JEROEN OLYSLAEGERS

#MODERATORVZW
2023 - 24

MAGAZINE

Moderator vzw

Aanmelden

Je bent betrokken bij een strafbaar feit en vernam dat Moderator slachtoffer-daderbemiddeling en herstelgerichte dialoog aanbiedt.

Je kan Moderator -ook anoniem- telefonisch of via mail contacteren voor meer uitleg. Een medewerker luistert naar je en geeft je de nodige info.

Opstart

Als je besluit om in te gaan op het aanbod van bemiddeling, verkennt Moderator bij de andere partij of die daar ook voor openstaat. Slachtoffer-daderbemiddeling kan pas opstarten als beide partijen bereid zijn om te bemiddelen.

In een bemiddeling kan je in een vertrouwelijke sfeer praten over wat er gebeurde, waarom iets gebeurde en wat de gevolgen voor jou zijn.

Kennismaking

De bemiddelaar spreekt eerst met beide partijen apart en zoekt samen met jou uit wat bemiddeling voor jou kan betekenen.

Je beslist zelf of je verder wil gaan. De bemiddelaar volgt hierin jouw tempo en probeert om het voor jou zo comfortabel mogelijk te maken, bijvoorbeeld door op huisbezoek te komen.

Vraag | Antwoord

De bemiddelaar brengt vragen en boodschappen over van de ene naar de andere partij.

Je geeft zelf aan wanneer je hebt kunnen zeggen wat je kwijt wilde, wanneer je voldoende antwoorden hebt gekregen, wanneer je met de bemiddeling wil stoppen.

Ontmoeting

Wanneer beide partijen dat willen, organiseert Moderator een persoonlijke ontmoeting.

De bemiddelaar zorgt voor een goede voorbereiding en duidelijke afspraken en bewaakt de rust van het gesprek.

Vaak vindt er ook geen ontmoeting plaats. Dan brengt de bemiddelaar informatie over van de ene partij naar de andere.

Overeenkomst

Als beide partijen dat wensen, kunnen ze in een gezamenlijk document aan justitie laten weten hoe ze kijken naar wat er gebeurd is.

Ze kunnen oplossingen voorstellen of een schaderegeling uitwerken.

Moderator helpt bij het schrijven van dit document en zorgt ervoor dat het bij de rechtbank terecht komt.

Na het contact

Kan je wat gebeurde een plaats geven in het verdere leven? Heb je andere hulp nodig?

Moderator bekijkt samen met jou hoe je verder kan.

**CONTACT MET ELKAAR HELPT,
OOK NA STRAFBARE FEITEN**

VERHALEN

OPINIE - SLACHTOFFER IN DE OGEN KIJKEN: 'STRAFRECHT MOET MEER RUIMTE BIEDEN AAN HERSTEL' 6

HERSTELGERICHTE DIALOOGGROEPEN 'SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG'

'WANT OOK DELEN IS HELEN' 9

'IK HAD IN HET BEGIN WEL SCHRIK VOOR DE REACTIES VAN DE REST VAN DE GROEP' 10

HERSTELBEMIDDELING

'ALS DIE BEMIDDELING NIET GEBEURD WAS, DAN HAD IK MEZELF HEEL VEEL VERHALEN AANGEPRAAT.' 12

'EEN FACE-TO-FACE GESPREK WAS VOOR MIJ ECHT NODIG.' 15

ONVOLTOOID VERLEDEN 20

PROJECTEN

JONGEREN EN POLITIE (JEP):

'NIKS DOEN IS GEEN OPTIE' 22

HERSTELGERICHTE DIALOOGGROEPEN

'HET IS OPVALLEND HOE SNEL ER VOOR ALLE BETROKKENEN DIEPGANG, VERTROUWEN EN RESULTAAT WAS IN HET OPBOUWEN VAN EEN VEILIG KADER.' 29

'PARTIJEN KENDEN ELKAAR VOORAF NIET' 30

VERTEL HERSTEL

RODE DRAAD DOORHEEN HET PROJECT IS HET WERKEN MET VERHALEN 31

IN GESPREK MET DE BURGER 33

'WELKE KANSEN BIEDT STILTE, RUST EN RUIMTE ALS WAARDE BINNEN DE JUSTITIËLE SECTOR?' 35

MEDIA EN CULTUUR

ARTIKELS 38

WEBINAR / PODCAST 39

CD 'EVERY DAY - CELL(R)' 40

FILM 'JE VERRAI TOUJOURS VOS VISAGES' 41

THEATER 'PIÉTON' 42

THEMA'S

VERKEER

NIET-GERELATEERDE BEMIDDELING 43

'BOUWEN AAN EEN BETERE TOEKOMST VOOR VERKEERSSLACHTOFFERS' 44

DETENTIE

'HET HERSTELFONDS: EEN WIN-WIN OP VELE TERREINEN' 45

DE STEM VAN HET SLACHTOFFER IN HET HERSTELFONDS 47

INTERNATIONAAL

MODERATOR VZW GOES INTERNATIONAL 51

HERSTELRECHT IN DETENTIE: VERSLAG SUMMERSCHOOL EUROPEAN FORUM FOR RESTORATIVE JUSTICE 52

KLEINSCHALIGE, HERSTELGERICHTE DETENTIE: VERSLAG SUMMER COURSE CJPE 54

BIANCHI PRIJS HERSTELRECHT 57

SENSIBILISERING NETWERKING SAMENWERKING

WEEK VAN HET HERSTELRECHT 58

DAG VAN HET SLACHTOFFER 59

HERSTELCONFERENTIE: DIALOOG NA CONFLICT 60

MODERATOR EN DIALOOG HERSTEL: 1+1=3 64

INTERN MODERATOR VZW

DENK- EN TERUGKOMDAGEN 66

AFSCHEID VAN KRIS 67

UPDATE MISSIE: 'WIE ZIJN WE VANDAAG EN WIE WILLEN WE DE KOMENDE JAREN ZIJN?' 70

LOKALE BEMIDDELINGSDIENSTEN IN BEELD + ORGANIGRAM 72

INFOGRAPHIC: 2023 IN CIJFERS 82

WIL JE MODERATOR STEUNEN? 84

Beste lezer,

In dit jaarmagazine blikken we terug op het voorbije werkingsjaar 2023. Een jaar met vele mooie momenten, maar ook een jaar van afscheid nemen.

We openen dit magazine met een opiniestuk van Ivo Aertsen, waarin we samen vaststellen dat de manier waarop we als samenleving omgaan met conflicten nog al te vaak leidt tot verdere polarisatie, eerder dan samen zoeken naar oplossingen. In deze context willen we als organisatie steeds blijven oproepen om de herstelrechtelijke kijk meer te valoriseren als een sterke aanvulling op het strafrechtelijk verhaal.

Daarnaast maakten we in 2023 verder werk van de uitbreiding van ons methodiekeraanbod. We blijven innoveren en zoeken naar manieren om onze visie te vertalen in werkvormen die het best aansluiten bij de noden van mensen, betrokken bij een strafbaar feit.

In het project 'Samenspraak' bouwden we verder op eerdere initiatieven rond de methodiek van herstelgerichte dialooggroepen, waarbij we afgelopen jaar focusten op de context van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Niet-gerelateerde slachtoffers, -daders en burgers spraken en werkten samen rond de betekenis en impact van een strafbaar feit op hun leven. Samen stonden ze stil bij wat herstel voor hen kan betekenen.

Ook binnen de context van conflicten tussen jongeren en politie werd uitgebreid geëxperimenteerd met deze werkvorm.

Het verhaal en de betrokkenheid van de mensen zelf is vaak ons uitgangspunt, zo ook in het project Vertel Herstel, waarin we ervaringsuitdragers ondersteunen en coachen om hun herstelverhaal uit te dragen en ook in te brengen in gesprekken met andere slachtoffers of daders, tijdens niet-gerelateerde bemiddelingen. U leest er meer over in dit magazine.

Het voorbije jaar stond niet alleen in het teken van de verdere methodische ontwikkelingen van onze projecten. We schreven het herstelrechtelijk verhaal in verschillende contexten. Thema's als seksueel grensoverschrijdend gedrag, herstelgerichte detentie, verkeer, het herstelfonds en slachtofferzorg kregen op verschillende manieren invulling, onder andere via deelname aan internationale uitwisselingsmomenten, via socio-culturele netwerkactiviteiten, in sensibiliseringsmomenten en zoals gezegd ook in methodiekontwikkeling.

Kers op de taart was de Herstelconferentie die we samen met de partners van Dialoog Herstel op de sporen mochten zetten. U leest een mooie terugblik op de conferentie van de hand van journaliste Ria Goris.

Tot slot richten we de lens ook even op Moderator vzw zelf.

We werkten de voorbije tijd aan een update van onze missietekst, die op een klare wijze uitdrukking moet geven aan de organisatie die we vandaag, maar ook de volgende jaren willen zijn.

De bemiddelingsdiensten vertellen over hun lokale bemiddelingswerk en andere activiteiten van het voorbije jaar en we werpen ook een blik op Moderators jaarcijfers van 2023.

Helaas was het ook een jaar van afscheid nemen. Niet alleen van enkele collega's die nieuwe professionele uitdagingen aangingen, maar ook van collega en vriend, Kris Vanspauwen, die in november overleed. Kris liet met zijn niet aflatend enthousiasme en doorzettingsvermogen, met zijn geloof in mensen en met zijn warme hart een onuitwisbare indruk op de mensen waarmee hij in contact kwam. We nemen in dit magazine op gepaste wijze afscheid van hem. ■

Pieter Verbeeck

‘STRAFRECHT MOET MEER RUIMTE BIEDEN AAN HERSTEL’

Ivo Aertsen is emeritus hoogleraar criminologie, KU Leuven en Bestuurslid van Moderator vzw.

Zijn opiniestuk verscheen eerder op Sociaal.net.

Op berichten over toenemende criminaliteit, volgt vaak de roep om harder te straffen. Toch hebben slachtoffers daar weinig boodschap aan: zij gaan vooral op zoek naar herstel. Volgens criminoloog Ivo Aertsen heeft het strafrecht daar nog te weinig aandacht voor.

Beklijvende getuigenissen

De TV-reeks ‘True Crime Belgium’ gaat uitvoerig in op de dodelijke tocht die Hans Van Themsche in 2006 ondernam in de Antwerpse binnenstad. Die kostte het leven aan peuter Luna en haar oppas Oulematou.

‘Beklijvend is het gesprek tussen Van Themsche en de moeder van de kleine Luna.’

Zowat alle betrokkenen komen aan het woord. Beklijvend is het gesprek in de gevangenis, tussen Van Themsche en de moeder van de kleine Luna. Een ontmoeting die respect en bewondering afdwingt, maar die ook vragen oproept over het functioneren van ons strafrechtstelsel.

Behoeft om te begrijpen

Eén en ander doet denken aan de getuigenis van de broer van student

Sanda Dia in de krant. Hij streed vijf jaar lang voor waarheid, gerechtigheid en erkenning voor zijn broer. Maar het langverwachte strafproces bracht niet het herstel en de heling waarop hij had gehoopt.

Elke rechtszaak is anders. De ervaringen van slachtoffers, daders en hun familie zijn in verschillende zaken zeer uiteenlopend. Toch is er ook een rode draad: de behoefte om te begrijpen, om iets te kunnen uitdrukken en om tot een vorm van heling en herstel te komen.

Niet enkel kwetsbaar

In veel recente strafzaken verschijnt het slachtoffer niet langer als een louter kwetsbaar, afhankelijk en onbekwaam figuur die eerst een misdrijf en daarna de gerechtelijke afhandeling ondergaat. Het slachtoffer is iemand die gerechtigheid wil, zijn stem wil laten horen en correct geïnformeerd wil worden. Daarvoor zijn een aantal zaken noodzakelijk: gehoord worden, geloofd en ernstig genomen worden, een claim kunnen uiten en tenslotte iemand aansprakelijk gesteld zien worden. Dat gaat om veel meer dan het versterken van de juridische positie van het slachtoffer of het bieden van emotionele steun.

Proces polariseert

Er is dus nog werk aan de winkel. Ook al verlopen het gerechtelijk onderzoek en het strafproces volgens het boekje, toch blijven fundamentele vragen van

slachtoffers en hun nabestaanden vaak onbeantwoord. De waarheid komt onvoldoende aan het licht. Voor dat laatste hebben we een dader nodig die zich aangesproken voelt op zijn verantwoordelijkheid voor het strafbaar feit en de gevolgen ervan.

‘Daders, slachtoffers en andere betrokkenen moeten op een meer positieve manier op hun capaciteiten worden aangesproken.’

Onze rechtbanken en procedures bieden hier niet het meest gepaste forum. Een sterk geformaliseerd strafproces daagt de dader onvoldoende uit om die verantwoordelijkheid te nemen. Het vaak polariserende karakter van het proces werkt bij de dader een houding van verdediging, minimalisering en zelfrechtvaardiging in de hand.

Meer persoonlijke confrontatie

Voor het groeien van inzicht in het eigen gedrag en in de gevolgen voor het slachtoffer zijn andere zaken nodig: een andere omgeving en een meer persoonlijke confrontatie. Daders, slachtoffers en andere betrokkenen moeten op een meer positieve manier op hun capaciteiten worden aangesproken. Dat vraagt meer ruimte en ondersteuning

voor een ander soort deelname en communicatie tussen daders en slachtoffers, tijdens het volledige verloop van het strafproces.

Herstelrecht onvoldoende gekend

Hier verschijnt het gedachtegoed van het herstelrecht ten tonele. Deze benadering is in volle ontwikkeling, maar is bij een breed publiek onvoldoende gekend.

Herstelrecht beschouwt misdrijven

niet langer als inbreuken op abstracte rechtsregels, maar als gebeurtenissen die concreet ervaren worden. Het gaat om schade zoals die opduikt in het dagelijks leven van slachtoffers. Om geschonden vertrouwen en verbroken relaties tussen mensen en tussen mensen en instellingen.

Herstel betekent hier geen terugkeer naar de toestand van voor het misdrijf. Herstel is ook niet hetzelfde als verzoening of vergeving. Het gaat eerder om een poging om het onrecht een plaats te geven in de rest van je leven.

Herstelrecht stoelt op waarden zoals eigenaarschap verlenen en vrij spreken. Waarheidsvinding op basis van dialoog – in plaats van via strijd – wordt dan mogelijk.

Niet naïef

Dat herstelbemiddeling niet naïef is, bewijst de praktijk gerealiseerd door organisaties zoals Moderator vzw. Met de hulp van een bemiddelaar worden

‘Herstelrecht beschouwt misdrijven niet langer als inbreuken op abstracte rechtsregels, maar als gebeurtenissen die concreet ervaren worden.’

moeilijke of voorheen onmogelijk geachte gesprekken mogelijk gemaakt. Van wezenlijk belang is dat veiligheid wordt geboden voor een vertrouwelijke ontmoeting tussen slachtoffer, dader en eventueel andere betrokkenen. 'Het slachtoffer in de ogen kijken' kan het verschil maken om in de toekomst opnieuw verantwoordelijkheid te leren op te nemen.

‘Het slachtoffer in de ogen kijken’ is wat het verschil maakt.”

Anders dan wat velen denken, blijft de bemiddelingspraktijk niet beperkt tot lichte feiten, maar wordt het ook toegepast voor zware misdrijven. En ook na een veroordeling kan bemiddeling nog opgestart worden. Dat

zien we onder andere in het gesprek tussen Luna's moeder en Hans Van Temsche.

Kloof verkleinen

We hebben er alle belang bij om herstelrechtelijke praktijken niet los te zien van het strafrecht. De interactie tussen beide benaderingen is vruchtbaar. Het laat ruimte voor een confrontatie tussen het moreel aanvoelen dat komt bovendrijven in de herstelgesprekken en de interpretatie van rechtvaardigheid volgens de wet.

Niet alleen voor burgers, maar ook voor justitie ligt hier een kans om vertrouwen te herwinnen, om de kloof met de samenleving te verkleinen. Herstelrecht zal nooit in alle situaties kunnen toegepast worden. We kunnen wel proberen om deze weg zo ver mogelijk te bewandelen en dynamieken die heling en herstel bevorderen alle kansen te geven. ■

MISSIE MODERATOR VZW: (1) WAT DOEN WE EN VOOR WIE?

MODERATOR VZW BEGELEIDT MENSEN OM MET ELKAAR IN GESPREK TE GAAN OVER DE GEVOLGEN VAN EEN MISDRIJF. WAAR HET KAN, ONDERSTEUNEN WE HEN OM ELKAAR TE ONTMOETEN.

WE CREËREN EEN VEILIGE OMGEVING WAARIN DIALOOG MOGELIJK WORDT. ONZE PROFESSIONELE BEMIDDELAARS WERKEN ZORGZAAM, OP MAAT EN IN SAMENSpraak. VRIJWILLIGHEID, VERTROUWELIJKHEID, NEUTRALITEIT EN TRANSPARANTIE ZIJN DAARBIJ BELANGRIJK.

WE ORGANISEREN DEZE DIALOOG TUSSEN SLACHTOFFERS, DADERS EN ANDEREN DIE ZICH BETROKKEN VOELEN. ZIJ SPREKEN OVER WAT ER GEBEURDE, WAAROM HET GEBEURDE, WAT DE GEVOLGEN ZIJN, OF HERSTEL MOGELIJK IS EN HOE DAT ER ZOU KUNNEN UITZIEN. WE WERKEN VANUIT DE VISIE VAN HET HERSTELRECHT.

WE ZETTEN MEE ONZE SCHOULDERS ONDER HERSTELGERICHTE INITIATIEVEN VAN PARTNERS.

UPDATE MISSIE WAT? VOOR WIE?

*Begrijpen waarom
herstelrecht nodig is?
Dat kan je best door
naar de verhalen van
de betrokkenen zelf te
luisteren.*

SAMENSpraak: HERSTELGERICHTE DIALOOGGROEPEN

‘WANT OOK DELEN IS HELEN’

Kristel nam als slachtoffer deel aan een Dialooggroep ‘Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag’. Onderin lees je haar verhaal, waarin ze uitlegt wat deelname aan de dialooggroep voor haar betekend heeft.

Afgelopen herfst had ik de unieke gelegenheid om te mogen deelnemen aan een 5-delige dialooggroep georganiseerd door Moderator vzw.

Mijn getuigenis vertrekt vanuit een grote dankbaarheid. Het was een voorrecht om hier als slachtoffer te mogen aan deelnemen. Ik was na al die jaren van verwerken, plaatsnemen,... eindelijk in de fase gekomen waarin ik sterk genoeg was om te durven praten, te weten dat mij geen schuld trof in wat me overkomen is (seksueel grensoverschrijdend gedrag). In mijn gedachte vertrok ik dus al redelijk sterk en met het hoofd recht op naar deze sessies. Zonder specifieke verwachtingen maar met een open blik op wat er zou komen en wat ik zou horen en ervaren. Maar ik heb nooit durven dromen of verwachten wat dit me gebracht heeft.

Na het creëren van een duidelijk maar vooral veilig kader, met afspraken om iedereen te respecteren, met codes en mogelijke stops en time outs, zijn we als individuen met elk ons eigen verhaal gestart, maar geëindigd als een groep met ieder een eigen verhaal. Door de tijd die we hebben genomen om te luisteren, vragen te stellen en te reageren zijn we in staat geweest om elkaar iets helend aan te reiken.

Het is zo waanzinnig waardevol om naar elkaar te luisteren, ruimte te geven aan ieder stukje afgelegde weg. Hier moet je geen angst hebben om je verhaal te delen, je eerst de vraag stellen of je wel begrepen zal worden of mensen je anders zouden gaan bekijken. Hier waren geen

maskers nodig. Hier mag je open en oprecht zijn, eerlijk, bot, triest, ...

Het is heel verrijkend en verruimend om vanuit verschillende perspectieven (dader, slachtoffer, burger) open te kunnen spreken over gedeelde zaken. Het was fijn te ervaren dat je niet alleen bent, niet gek door je onzekerheden, maar dat je gewoon een extra kwetsbaarheid hebt waar je mee aan de slag kan om te groeien en te evolueren. Dat er nog een ‘na’ bestaat en je nog geluk kan ervaren.

Het traject heeft mij ook inzichten gegeven die ik niet verwachtte, maar waar ik dankbaar voor ben. Ik heb lotgenoten leren kennen, die bepaalde zaken herkenden, die gelijkaardige dingen ervaarden. Ik ben dankbaar dat we elkaar konden helpen. Want ook delen is helen. In een andere omgeving is het heel moeilijk om open te durven zijn, omdat mensen die hier niet mee in aanraking zijn gekomen het moeilijk kunnen plaatsnemen en schrik hebben om vragen te stellen. Hierdoor ben je zelf geremd in wat je bloot geeft van jezelf, want “Hoe gaan andere mensen dan misschien ineens naar me kijken?” In de context van de dialooggroep heb je plots een heel open en vertrouwd forum.

Na de sessie waarin we elk ons verhaal deden, ben ik met opgeheven hoofd naar de auto gewandeld. “Ja, het was en is erg. Het is me overkomen en het is niet mijn schuld.” Dat werd zelfs door een pleger zo benoemd.

De uitwisseling geeft iedereen handvaten

in do’s en don’ts tegenover een slachtoffer, los van het maatschappelijk beeld dat ik hierover altijd had meegekregen. Ik denk dat het misschien zelfs gemakkelijker is om dit niet met je eigen slachtoffer of dader te doen, omdat er dan vaak andere zaken in de weg zitten, die de openheid belemmeren, die misschien een zekere tunnelvisie creëren. Bedankt voor deze unieke kans. Ik hoop dat jullie zo nog veel mensen kunnen helpen. Om ze te laten ervaren dat er een leven ‘na’ is, dat er hulp bestaat, dat niet iedere pleger slecht is en dat er achter elke mens een verhaal zit. Het geeft je andere vertrekpunten om mee aan de slag te gaan, geeft hoop, schept perspectief. Maar maakt het ook ‘heel gewoon menselijk’.

“Na de sessie waarin we elk ons verhaal deden, ben ik met opgeheven hoofd naar de auto gewandeld. “Ja, het was en is erg. Het is me overkomen en het is niet mijn schuld. En dat werd zelfs door een pleger zo benoemd.”

VERHALEN | SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG SAMENSPRAAK: HERSTELGERICHTE DIALOOGGROEPEN

‘IK HAD IN HET BEGIN WEL SCHRIK VOOR DE REACTIES VAN DE REST VAN DE GROEP’

© Unsplash / charlesdeluvio

Tim, nam als pleger deel aan een ‘Dialoggroep Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag’. In onderstaande getuigenis kadert hij het belang van zijn deelname voor zijn hersteltraject.*

Ik heb deelgenomen aan ‘Samenspraak’ rond seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit was een dialoggroep waaraan daders, slachtoffers en burgers uit onze samenleving samen konden deelnemen. De gesprekken vonden vijf weken lang elke woensdagavond plaats, onder leiding van twee medewerkers van Moderator vzw.

Twee maanden voor de start ben ik op intakegesprek gegaan bij de twee medewerkers van Moderator. Tijdens dit gesprek kreeg ik meer informatie over hoe het traject zou verlopen en wat de doelstellingen en verwachtingen waren om hier aan deel te kunnen nemen. Ook vertelde ik aan hen mijn verhaal, de stappen die ik tot nu gezet heb en wat er mij nog te wachten staat. Ik kreeg die dag een huiswerkopdracht mee om tegen de eerste sessie een brief aan mezelf te schrijven.

(*Om redenen van privacy gebruiken we een fictieve naam)

Dag Tim,

Vandaag zit ik aan mijn bureau na te denken over wat ik tijdens de dialoggroep wil leren en ontdekken. Binnenkort stap ik in een traject dat voor mij persoonlijk belangrijk is maar ook confronterend zal zijn. Ik voel verschillende gevoelens door mijn lijf lopen. Aan de ene kant ben ik benieuwd en ergens ook trots dat ik hieraan kan/mag deelnemen. Maar aan de andere kant ook wat bang en onzeker omdat ik niet weet hoe de confrontatie met slachtoffers en burgers zal zijn. Wat vaststaat is dat ik mij voor 100% ga inzetten tijdens het traject.

Ik neem deel aan het traject omdat ik meer inzicht wil krijgen in hoe slachtoffers zich voelen voor/tijdens/na de feiten van seksueel misbruik. Verder wil ik ook meer weten over hoe het misbruik hun leven beïnvloed heeft

tot op de dag van vandaag. Ik wil meer inzicht krijgen in hoe de samenleving hiernaar kijkt, want als ik zie wat er allemaal op het internet geschreven wordt, is dit voor mij duidelijk: de doodstraf en castratie zijn de meest voorkomende antwoorden.

Ik neem mezelf voor om op een goede manier te luisteren en open te zijn naar de deelnemers in onze groep. Want alleen dan kan ik hier het meest uit leren.

Voor mij is het project geslaagd als ik van anderen hoor dat mijn verhaal hen op de ene of andere manier toch een beetje heeft kunnen helpen. Verder hoop ik zelf ook meer inzichten verworven te hebben.

Tot binnen vijf weken!

Groetjes,
Tim

De dag van de eerste sessie was een heel spannende dag. De treinrit naar daar was een moment waarop ik zeer gespannen was. Die dag zou ik de groep leren kennen waarmee ik vijf weken lang samen over een ernstig en gevoelig thema zal praten. Tijdens de sessie werd vooral gesproken over wat we als groep belangrijk vonden om ons veilig en goed te kunnen voelen in de groep. Dit werd op een groot blad opgeschreven en opgehangen zodat we hier elke sessie opnieuw op konden terugvallen. Daarna moesten we elk twee foto's/objecten kiezen en nadenken over hoe we deze keuze aan ons als persoon konden linken. Ik mocht mijn keuze toelichten aan A., één van de slachtoffers in de groep. Ik koos voor een foto van een gezin aan zee. Deze foto liet me denken aan het missen van een eigen volledig gezin, maar ook aan het feit dat ik door mijn daden mensen uit een gezin heb gekwetst. De tweede foto was een afbeelding van een gezicht waarvan de helft bedekt was met schaduw. Die foto toonde aan hoe ik me de laatste tijd gevoeld heb. De donkere kant deed me denken aan het vreselijke wat ik gedaan heb en ook aan de plek waar ik schaamte voelde voor wat ik gedaan heb. De kant die niet bedekt was met schaduw, symboliseert voor mij ook wel een plaats van trots. Trots op de dingen die ik vandaag heb bijgeleerd en trots op het behalen van een diploma.

Tijdens de tweede sessie kwamen de verhalen aan bod van zowel de daders als de slachtoffers. De verhalen van de slachtoffers grepen mij heel hard aan. Ik heb verschillende keren met tranen in de ogen naar hun verhalen geluisterd. Het was confronterend om te horen en zien hoe het misbruik hen voor het leven getekend heeft. Elk slachtoffer had een ander verhaal, maar de pijn en het verdriet

kwam in ieders verhaal terug. Hierdoor besepte ik meer en meer dat ook ik hiervoor gezorgd heb bij mijn slachtoffer. Ik kreeg de kans om vragen te stellen aan de slachtoffers. Ik vroeg hen hoe ze hun toekomst zagen en wat er hen zou kunnen helpen om de traumatische gebeurtenis te verwerken. Ik kreeg bijna van iedereen het antwoord dat ze blij waren om hun verhaal te delen met zowel daders als slachtoffers. Ook al waren de aanwezige daders niet 'hun' daders, toch gaf het hen een gevoel van opluchting. Ik heb hen dan ook uitdrukkelijk bedankt om hun verhaal zo open en vol moed te brengen. Ik was de eerste dader die zijn verhaal bracht in de groep. Ik had in het begin wel schrik voor de reacties van de rest van de groep, maar ik kreeg enkel positieve reacties op de manier waarop ik open en eerlijk mijn verhaal vertelde. Bij de verhalen van de daders merkte ik dat ieder met een gevoel van schaamte zat. Ik vond het belangrijk om te horen hoe zij hun traject vanaf aangifte tot de dag van vandaag hebben aangepakt. Als ik eerlijk ben, gaf het mij ook een gevoel van opluchting om mijn verhaal te kunnen delen met mensen die niet mijn hulpverleners zijn. Tijdens de treinrit terug naar huis kon ik alleen maar denken aan de slachtoffers en hun omgeving. De slaap vatten was niet gemakkelijk die nacht.

De derde en vierde sessie gingen vooral over emoties, herstel, instemming en verantwoordelijkheid. We kregen hierbij een blad waarop een brug afgebeeld stond. In die brug stonden verschillende woorden gegraveerd die als bouwstenen gebruikt worden voor een gezonde vorm van 'seksuele contacten' met anderen. We bespraken deze bouwstenen in groep en keken individueel naar waar het in ons verhaal verkeerd gelopen zou kunnen zijn.

Tijdens het tweede deel keken we naar een fragment uit de docureeks 'Godvergeten'. Het was een gesprek tussen een slachtoffer, de bisschop en de dader. Hier zagen we dat de bisschop en de dader de feiten minimaliseerden en hierdoor het slachtoffer heel veel verdriet berokkenden. Ik beseft nu ook dat dit bij mij in het begin ook het geval was en dat ik hierdoor mijn eigen slachtoffers ook pijn en verdriet aandeed. Toen we hier als groep over reflecteerden, vertelden de slachtoffers dat erkenning en verantwoordelijkheid van de dader belangrijk was in hun verwerkingsproces.

Wij kregen een huiswerkopdracht om een voorwerp/liedje/tekst... mee te brengen. Ik koos voor de knuffel die ik als kind kreeg net voor mijn papa stierf. Die knuffel brengt vaak emoties naar boven omdat ik papa vaak mis en vaak ook aan hem vraag of hij trots is op mij. Maar ook als er dingen minder goed lopen, heb ik wel het gevoel dat ik daar mijn emoties bij kwijt kan.

Als afsluiter van de vierde sessie kregen we de opdracht om elkaar voor de laatste sessie een kaartje te schrijven. Ik vond dit heel leuk omdat ik hierdoor aan anderen kon duidelijk maken dat hun verhaal mij had doen inzien heeft dat ik dingen verkeerd heb aangepakt. Er werd ook gevraagd om iets van eten en drinken mee te brengen zodat we de dialooggroep op een fijne en positieve manier konden afsluiten.

Toen was het helaas al de laatste bijeenkomst van de dialooggroep. Er werd gepolst hoe we de sessies ervaren hadden. We konden meteen concluderen dat iedereen het jammer vond dat het na vandaag afgelopen was. Iedereen was vragende partij om elkaar binnen een zestal maand nog eens terug te zien om te horen hoe het met iedereen gaat. De sessie verliep rustig en iedereen genoot van het eten en drinken en van de goede sfeer tussen de deelnemers.

Twee maanden na de start van de dialooggroep ging ik langs bij de begeleiders voor een nazorggesprek. Er werd gepolst of ik geïnteresseerd was om mijn verhaal, over hoe ik de dialooggroep ervaren heb, te brengen als Moderator bijvoorbeeld opleidingen organiseert.

Verder heb ik mezelf ook kandidaat gesteld om in bemiddeling te gaan met slachtoffers wiens daders dit niet willen doen en hen zo toch een luisterend oor te bieden en eventueel op dingen een antwoord te proberen bieden.

Ik hoop dat ik jullie via deze weg toch wat mee heb kunnen nemen in mijn hersteltraject. ■

Beeld slachtoffer vs. beeld dader

“Elk slachtoffer had een ander verhaal, maar de pijn en het verdriet kwam in ieder verhaal terug. Hierdoor begon ik meer en meer te beseffen dat ook ik hiervoor gezorgd heb bij mijn slachtoffer.”

‘ALS DIE BEMIDDELING NIET GEBEURD WAS, DAN HAD IK MEZELF HEEL VEEL VERHALEN AANGEPRAAT.’

Bemiddelaar Anouk Van de Sande ging in gesprek met Anne-Mieke. Zij bemiddelde via Moderator vzw met haar stiefvader. Ze spraken over wat er gebeurde de avond dat haar mama stierf en waarom ze al heel kort na de feiten in gesprek wilde met de dader.

Als kersvers bemiddelaar leerde ik Anne-Mieke kennen in 2021. Die nacht had Anne-Mieke te horen gekregen dat haar moeder met spoed was opgenomen in het ziekenhuis na een gevecht met haar echtgenoot. Later bleek haar moeder overleden te zijn aan haar verwondingen. Anne-Mieke wist meteen dat ze met haar stiefvader in gesprek wou en wel zo snel mogelijk. Zodoende kwam ze via de politie in contact met Moderator vzw, slechts 24 uur na de feiten.

Anne-Mieke, hoe wist je de dag nadien al dat je nood had aan contact?

Anne-Mieke: Er komen op dat moment zoveel scenario's in je hoofd, eigenlijk in een periode waarin er weinig info werd gedeeld. De politie heeft dit goed aangepakt maar mocht tot mijn eigen frustratie weinig zeggen: ik werd 's nachts uit mijn bed gelicht maar de hoe, wat, waar, werd eigenlijk slechts beperkt gedeeld. Je begint zelf allerlei verhalen te bedenken en mensen fluisteren je van

alles toe. Er komt een verhaal: "naar café gegaan, naar huis gegaan, duw gegeven". Ik wist dus niet of hij opgepakt was, of hij zelf de 112 gebeld had, of het met opzet gebeurd was, et cetera. Ik zat meteen met veel vragen en voor mij gold: "hoe meer informatie ik krijg, hoe beter", zelfs als deze info nog niet volledig klopte. Ik had nood aan een kader. Vandaar mijn snelle stap naar Moderator.

Ik wist wie mijn moeder was en had snel door dat wat gebeurd was ook niet zomaar uit de lucht was komen vallen. Ik moest voor mezelf kunnen uitsluiten dat het moord was want dat zou niet kloppen met mijn gevoel. Hiervoor moest ik mijn stiefvader kunnen zien en spreken.

In het begin konden we ook vanuit Moderator niets zeggen omdat we eerst met de onderzoeksrechter moesten uitklaren of de bemiddeling niet zou interfereren met het lopende onderzoek. Dit bleek het geval. Toch was je erg gemotiveerd om ervoor te blijven gaan en er vaart achter te zetten.

Anne-Mieke: Klopt. Het was erg frustrerend dat Moderator nog niet mocht opstarten. Vooral omdat er geen contactverbod was tussen mij en mijn stiefvader. Ondertussen hadden wij onderling contact via briefwisseling. Het voelde alsof ik buiten het juridische werd gehouden, hoewel het mij wel aanging!

Gelukkig hadden de bemiddelaars van Moderator mij goed voorbereid op de te nemen stappen. Ik heb zelf ook een juridische achtergrond dus ik kon ook wel inschatten wat er diende te gebeuren. Want hoewel het 'Moderator-hoofdstuk' op zich best snel ging, zat er toch nog wel wat tijd tussen mijn aanvraag en het eerste gezamenlijk gesprek. Achteraf bleek dat mijn stiefvader tegelijkertijd een aanvraag had gedaan bij Moderator. De nood aan gesprek was dus groot langs beide kanten.

Waarom kon het voor jou niet wachten tot een later moment, bijvoorbeeld de afronding van het gerechtelijk onderzoek?

Anne-Mieke: Ik ben iemand die als ze ergens aan begint, voorbereid wil zijn. Ik wou alle dingen in mijn hoofd zo snel mogelijk kunnen afvinken. Er was enerzijds het emotionele zoals ik net al beschreef. Anderzijds heb je ook de media die allerlei artikels schrijft en er een eigen verhaal van maakt. Maar in ons geval was er ook een hele praktische kant te regelen waarbij informatie nodig was: de erfenis, de schuldbemiddeling, het huis, enzovoorts. Ik kreeg niet de info om deze zaken te regelen. Maar ik had mijn stiefvader ook nodig om enkele dingen te kunnen aftoetsen. Ik had snel duidelijkheid nodig op verschillende vlakken maar kreeg geen toegang tot de persoon die me dit kon verschaffen. Het was wachten tot de onderzoeksrechter groen licht zou geven.

Je hebt hier dan zelf ook stappen voor ondernomen.

Anne-Mieke: Inderdaad. In eerste instantie had ik via Moderator vernomen dat er bezwaar was van de onderzoeksrechter. Ik ben vervolgens op de volgende Raadkamer -ondersteund door de dienst slachtofferonthaal- aanwezig geweest. Toen de onderzoeksrechter informeerde of er nog vragen waren, heb ik meteen gevraagd wanneer ik mijn stiefvader mocht zien. Het antwoord was nog steeds negatief. Toch dacht ik, hoe harder ik roep, hoe harder ze zullen door hebben hoe belangrijk het is. Ik heb me niet neergelegd bij het bezwaar van de onderzoeksrechter.

Na deze zitting heb ik een brief opgesteld aan de onderzoeksrechter en aan het dossier laten voegen. In deze brief heb ik twee wensen geuit:

- 1) ik moet in contact kunnen treden
- 2) hij moet vrijkomen want het leven loopt voort zonder hem en dat brengt mij als erfopvolger in de problemen (Hij kan niet werken, schulden stappelen op, opvang voor de katten, onderhoud van het huis, etc.). Ik heb hierin gekaderd waarom ik deze twee punten belangrijk vond en waarom het voor mij zo waardevol was om dit met de steun van Moderator te kunnen doen.

Mijn brief werd beantwoord met de boodschap dat Moderator van start mocht gaan na de wedsamenstelling. Een hele opluchting! Ik heb mijn vraag heel tastbaar gemaakt door ze aan het gerechtelijk dossier te laten toevoegen. Anders

blijft het beperkt tot een mailtje vanuit Moderator.

Wat was voor jou het voordeel om snel van start te gaan? Wat zou je gemist hebben door te lang te moeten wachten?

Anne-Mieke: Je zit opeens op een rollercoaster waar je niet om gevraagd hebt. Mijn moeder en stiefvader zaten in een systeem waar ik geen betrokken partij van was. Ik had al jaren geen contact meer met mijn moeder en opeens krijg je deze situatie op je bord. Je weet niet waar je voor staat of hoe het gaat eindigen. Ik was op zoek naar een houvast en bemiddeling kon deze geven.

Er was geen contactverbod dus op zich hadden wij elkaar zonder Moderator kunnen zien als de gevangenis dit toestond. Dat vond ik toch wel heel ingrijpend om dit dan maar op mezelf te doen. Het is beter dat dit wat aftastend kan gebeuren en met enige voorzichtigheid. Nu zaten we tijdens de gezamenlijke gesprekken in een rustige ruimte en hadden we tijd. In alle rust konden we het over de emotionele en praktische zaken hebben. De bemiddelaars van Moderator hadden ons ook goed voorbereid.

Ik ben later mijn stiefvader nog gaan bezoeken in de gevangenis zonder Moderator. Er komt dan zoveel op je af: je moet fluisteren, je bent niet op je gemak, je wordt omringd door gezinnen en kindjes. Dat is een harde realiteit. De eerste bezoeken met Moderator brachten een vertrouwdheid in het gesprek die er

“De politie heeft dit goed aangepakt maar mocht tot mijn eigen frustratie weinig zeggen: ik werd ’s nachts uit mijn bed gelicht maar de hoe, wat, waar, werd eigenlijk slechts beperkt gedeeld. Je begint zelf allerlei verhalen te bedenken en mensen fluisteren je van alles toe.”

© Pexels/ Helena Lopez (Anne-Mieke koos zelf de afbeelding van een paard voor bij het artikel.)

anders niet zou zijn geweest.

Als die bemiddeling niet gebeurd was, dan had ik mezelf heel veel verhalen aangepraat. Dan wist ik ook praktisch gezien niet waar aan en waar af. Los daarvan: de roddels die de ronde deden, de verhalen, de media. Je zou er gek van worden. Je hebt daar geen booschap aan. Ik zou er een eigen verhaal van hebben gemaakt om er ergens een uitgang in te vinden. Nu kreeg ik ten minste zijn verhaal en wist ik ook wat ik aan hem had. Ik gun hem nu om verder te gaan met zijn leven, misschien had ik dat anders niet gekund.

Heeft de vroege bemiddeling jouw verwachtingen ingelost?

Anne-Mieke: Absoluut. Juridisch had ik het alleen kunnen doen maar de meerwaarde is net dat deze dienst bestaat en je erin meeneemt. Dat staat haaks op het niet 'mogen' starten. Het alleen doen had helemaal niet de beste optie geweest, dat is de reden dat ik er toch op gewacht heb. Plus je weet dat het hele proces nog een pak langer gaat duren, dus dan voelt dit wachten als "kort".

Ik heb achteraf het contact met mijn stiefvader behouden. Achteraf leek zijn toon wel anders dan in de gevangenis. Eens hij buiten was, leek hij de ernst van de situatie niet meer zo goed te kunnen inschatten. Ik heb daarna ook het dossier gelezen met alle verslagen en daar blijken toch ook nog andere dingen uit. Dit maakt echter niet dat ik spijt had achteraf dat ik er zo vroeg aan ben begonnen. Dat was wat toen moest gebeuren voor mij en de juiste stap op het juiste moment.

De basis is gelegd bij bemiddeling, bij het begin. Nu kunnen wij gesprekken hebben en mag dat juridisch getouwtrek boven ons hoofd plaatsvinden. Wij kunnen "klappen". Ik ben blij dat ik tot bij de onderzoeksrechter ben gegaan. Ik heb daar dingen mee gewonnen.

Wat wil je ons nog graag meegeven naar aanleiding van jouw ervaringen?

Anne-Mieke: Ik heb het gevoel dat justitie het slachtoffer vaak in bescherming wil nemen en daarom misschien 'nee' zegt op bemiddeling. Mogelijks omdat ze denken dat de vraag komt vanuit de verdachte of omdat ze het slachtoffer willen ontlasten. Ik heb meteen kleur bekend en gezegd dat ik als slachtoffer de vraag stel en heb in

mijn brief uitgelegd wat ik wilde. Ik wilde de verantwoordelijkheid op mij nemen om die keuze te maken. Dat hoefde niemand voor mij te doen. Ik kies zelf wat goed is voor mij.

Ik weet dat Moderator niet mag zeggen van wie de vraag komt, toch heb ik het idee dat het in mijn geval opleverde om te zeggen dat ze van het slachtoffer kwam. Ik heb naar de onderzoeksrechter een heel duidelijk kader geschept en concreet gemaakt wat mij weerhouden werd door geen toestemming te geven. Ik hoefde niet over het onderzoek te praten. Ik wilde gewoon weten waar ik voor stond. Misschien kunnen jullie partijen meer stimuleren om alles uit de kast te halen: door zelf een kader te scheppen, te motiveren waarom ze dit willen en de persoon die hen deze toestemming moet verlenen zelf aan te spreken. Dit geldt wat mij betreft zowel voor daders als voor slachtoffers. Dan kan je jezelf als partij niet verwijten dat je niet alles hebt gedaan. ■

“Ik heb het gevoel dat justitie het slachtoffer vaak in bescherming wil nemen en daarom misschien ‘nee’ zegt op bemiddeling. Mogelijks omdat ze denken dat de vraag komt vanuit de verdachte of omdat ze het slachtoffer willen ontlasten. Ik heb meteen kleur bekend en gezegd dat ik als slachtoffer de vraag stel en heb in mijn brief uitgelegd wat ik wilde. Ik wilde de verantwoordelijkheid op mij nemen om die keuze te maken. Dat hoefde niemand voor mij te doen. Ik kies zelf wat goed is voor mij.”

‘EEN FACE-TO-FACE GESPREK WAS VOOR MIJ ECHT NODIG.’

© Pexels/ Franco Garcia

Bemiddelaar Dominique Bataillie ging in gesprek met Johan, die als penitentiair beambte bemiddelde met de gedetineerde die hem gijzelde.*

Een man werd naar Moderator vzw doorverwezen door zijn VI-justitieassistente. Hij wilde een regeling treffen rond de schade die hij diende te vergoeden naar aanleiding van zijn veroordeling voor de gijzeling van een penitentiair bewakingsassistent. Na verkenning van zijn aanvraag tot bemiddeling, nam Moderator contact op met zijn slachtoffer, Johan*.

(*Om redenen van privacy gebruiken we een fictieve naam)

Johan werkt ondertussen meer dan twintig jaar in het gevangeniswezen. Toch was hij niet bekend met de bemiddelingsdienst Moderator. In het eerste gesprek vertelde hij hoe hij zelf al kort na de feiten het initiatief nam om met de gedetineerde het gesprek aan te gaan. Voor Johan was die ontmoeting zeer betekenisvol. In het kader van dit jaarmagazine was hij bereid om hierover tijdens een interview te getuigen.

Johan noemt zichzelf geen slachtoffer, maar iemand die onrecht is aangedaan. Het woord slachtoffer vindt hij neerbuigend. Het plaatst je in de zielige hoek, een plaats waar zwakkeren horen en waar je zelf niet veel aan kan veranderen. Johan weigert zichzelf in die hoek te plaatsen.

“Het was op dat moment wel schrikken natuurlijk. Je verwacht dit niet. Ook al

zit je in een gevaarlijke setting, waar je kan verwachten dat zo'n situaties zich voordoen. Het blijft eerder uitzonderlijk. Wat ik me van dat moment vooral herinner, zijn de dwingende woorden: "Meekomen! Meekomen!" en het koude ijzer op mijn keel. Dat is mij hard bijgebleven.

Na die situatie was ik vooral in shock. Ik had nood aan rust en adem. Vanuit goede bedoelingen wilden heel wat van mijn collega's met me praten en me schouderklopjes geven. Maar ik wilde vooral weg zijn uit de groep. Een collega van het opvangteam, die zag dat ik volledig in de war was, nam me bij de arm. Hij nam me stilzwijgend mee naar de cafetaria. Hij liet me neerzitten en bood me een kop koffie aan. We zaten recht tegenover elkaar en zeiden niets. Het was er stil, met als enige geluid het tikkend lepeltje in de koffie. Dat was net wat ik nodig had. Het was zo fijn dat hij dat snapte.

We zijn ook naar buiten gegaan op een kleine binnenkoer om even op adem te komen. Op een gegeven moment vroeg hij of ik klaar was om terug te gaan. Toen merkte ik dat er inderdaad verschillende manieren zijn om iemand te steunen en er voor iemand te zijn."

Zou u op dat moment contact opgenomen hebben met Moderator, mocht u die dienst gekend hebben?

"Ik denk niet dat ik dat zou gedaan hebben. In al die jaren heb ik immers een eigen manier van omgaan met situaties opgebouwd. Ik zeg niet dat ik het beter doe, maar het werkt voor mij. Had Moderator mij in alle goedheid gecontacteerd, dan zou ik het dus vermoedelijk afgeblokt hebben. Anderzijds betrapte ik me er onlangs op dat ik toch met een nieuwe collega over Moderator heb gesproken. Toevallig kwam iemand van Moderator in *het klasement* de post ophalen. Ik had die persoon daar nooit eerder gezien of hij was me nooit eerder opgevallen. Dat is gewoon omdat je er niet voor open staat. Er komen immers heel wat diensten de gevangenis binnen. Ik kon mijn jonge collega nu wel iets vertellen over de dienstverlening. Ik adviseerde hem contact met jullie dienst op te nemen, indien hij iets zou voorhebben. Als er iets gebeurt, is dat een mogelijke uitweg. Het gesprek hierover ging eigenlijk vrij diep. Mijn collega vond dit ook zeker een goede tip. Ik denk dus wel dat ik Moderator zou aanraden aan mensen die nieuw zijn. Ik zou het zelfs aanraden aan ervaren collega's, die niet zo vaak met dit soort conflictsituaties in contact komen. Ik zou aanraden om het gesprek met Moderator aan te gaan en zich te laten begeleiden. Ik vond het wel fijn dat ik die bemiddelaar toen tegenkwam en dat ik, toen mijn collega er vragen rond stelde, kon op antwoorden."

U vond het belangrijk om met de man die

u had gegijzeld rechtstreeks in gesprek te gaan. Dat is niet zo evident. Hoe was dat voor u?

"Als er zich in de gevangenis een verbaal of fysiek conflict voordoet, hangt er altijd een spanningsveld. Je kan het vergelijken met een ruzie thuis met je partner of met je kinderen. Je kan dan stilzwijgend naast elkaar leven en mekaar tegenkomen in huis en dan dat spanningsveld voelen. Er wordt niets meer gezegd of gedaan, maar je voelt die spanning hangen. Dat spanningsveld is er ook als er zich een situatie voordoet tussen gedetineerden en personeel. Ik heb hier zelf een hekel aan. Ik vind dit zo akelig, want je weet niet hoe dit nu voor de ander voelt? Wie denkt nu wat? Wat gaan we nu doen? Maar we moeten wel verder. Het kan niet anders. Als je verder moet met die persoon, dan moet dat spanningsveld zo snel mogelijk weg voor mij.

Ik heb bij een conflict met een gedetineerde altijd de gewoonte om nadien naar zijn cel te gaan. Ik initieer dan zelf het gesprek. Dat is wel gemakkelijk voor mij, want ik doe zelf de celdeur open. Ik beslis zelf, als ik sterk genoeg sta, om bij die man aan de deur te gaan staan en dat spanningsveld op mijn eigen voorwaarden te gaan verbreken. Ik doe dat heel luchtig, van mens tot mens. "Zeg, wat was dat daar eigenlijk allemaal? Allez, was dat nu echt nodig? Ik heb ook overdreven maar, was dat nu eigenlijk

"[...] dan hoop ik dat hij denkt aan dit gesprek met mij. Ik hoop dat hij dan misschien twee keer nadenkt over wat er gebeurd is en over welk effect dat heeft op iemand en dat hij dan misschien een andere keuze gaat maken. Dat maakt het voor mij nuttig. Dat is voor mij de winst. Het heeft er ook voor gezorgd dat ik die man niet langer demoniseer, maar als een persoon zie."

nodig? ..." Een ontspannen, losse houding verbreekt het spanningsveld onmiddellijk. Maar het kan ook ontploffen. Dat mag ook. Als die man opnieuw vervalt in boosheid of agressie, dan is dat zijn volste recht. Maar dan is tenminste je eigen spanningsveld doorbroken. Zo doe ik dat al mijn hele carrière. Ook hier wilde ik dit met mijn gijzelnemer niet anders doen. Het probleem was dat de man in de dienst 'Hoge Veiligheid' werd geplaatst (die overigens nu niet meer bestaat in de gevangenis van Brugge). Hij had 14 dagen strafcel gekregen en is nadien in die 'Hoge Veiligheid' terecht gekomen. Ik heb daar toen veel met mijn partner over gepraat. Ik vond dat ik trouw moest zijn aan mijn manier van handelen. Ik had ook veel vragen voor hem: "waarom ik? Ik heb jou toch niets misdaan!? Besef je welke impact dit op iemand heeft?" Die vragen wilde ik gewoon rechtstreeks aan hem kunnen stellen.

Ik heb toen contact opgenomen met de personeelsdirectie en meldde dat ik een face-to-face gesprek wilde. Ik was op dat moment nog thuis in ziekteverlof. Een rechtstreeks gesprek was blijkbaar niet de gewoonte, maar ik gaf aan dat we dit eigenlijk op de werkvloer dagdagelijks doen. Er werd hierop contact gezocht met een paar directieleden van de 'Hoge Veiligheid'. Omdat ik bleef aandringen, hebben ze er uiteindelijk mee ingestemd. Zo werd voor het eerst in de 'Hoge Veiligheid' een ontmoeting georganiseerd. Het gesprek ging door in een naakte kamer, waar de tafel en de stoelen vastgevoerd zijn in de grond. De gedetineerde zat daar en hij moest ook blijven zitten. Ze hadden mij vooraf gevraagd of ik wilde dat ze hem boeiden. Maar ik vond dat vreemd. Als je iemand boeit, dan kan je nooit een spontaan gesprek hebben. Bij het binnengaan, gaf ik hem onmiddellijk de hand. Dat als teken van: 'Ik kom niet uit boosheid, maar gewoon om te spreken!'

Hij wist dat u ging komen?

"Ja, hij wist ervan. De directie heeft het hem gewoon voorgesteld en hij is er onmiddellijk mee akkoord gegaan. Hij had een brief voor mij geschreven, waarin hij hetgeen hij wilde vertellen, had neergeschreven. Hij had hiervoor de achterkant van een kantineblad gebruikt, want hij beschikte niet over schrijfpapier. Ik heb die brief voor mezelf geplastificeerd. Die brief heb ik de eerste jaren ook altijd bij me gehad op het werk. Daarin staat wat hij allemaal wilde zeggen in het geval dat er ruzie zou zijn of boosheid, of dat er zou worden gehuild en niet alles kon worden verteld. Ik vond

© Unsplash/ Casey Connell

dat sterk. Ik had hier zelf niet aan gedacht. Hij vroeg me of hij me die brief mocht overhandigen. Ik vroeg hem of ik die brief onmiddellijk moest lezen of de brief thuis mocht lezen. Hij liet me de keuze. Ik nam de kans om dat onmiddellijk te doen. Dan kan je er immers ook op inspelen. Anders zit je nadien misschien opnieuw met vragen. Hij schreef dat hij het moeilijk had met het feit dat ik in gesprek wilde gaan met hem. Hij schrijft: "Het feit dat u naar hier bent gekomen om een gesprek met mij aan te gaan, toont hoe barmhartig u bent en, eerlijk gezegd, uw barmhartigheid wringt aan mijn geweten en laat me me harder schamen." Ik wilde dit gesprek eigenlijk vooral voor mezelf. Ik had er eigenlijk niet bij stilgestaan dat dit ook zo'n effect op die man zou hebben.

Het gesprek heeft driekwartier geduurd. Ik had het gevoel dat dit zowel voor mij, als voor hem van betekenis is geweest. Ik wil altijd ergens het nut van inzien. Als iets niet nuttig is, dan begin ik er niet aan. Dat is hier niet anders. Mocht de man in de toekomst opnieuw in de gevangenis terechtkomen en hij heeft dan weer iets van 'ik wil hier weg', dan hoop ik dat hij denkt aan dit gesprek met mij. Ik hoop

dat hij dan misschien twee keer nadenkt over wat er gebeurd is en over welk effect dat heeft op iemand en dat hij dan misschien een andere keuze maakt. Dat maakt het voor mij nuttig. Dat is voor mij de winst. Het heeft er ook voor gezorgd dat ik die man niet langer demoniseer, maar als een persoon zie. Terwijl ik heel goed kan begrijpen dat er mensen zijn, die dat niet willen. Maar ik verspil mijn energie niet aan rancune. Wat levert het mij op als ik die man haat? Wat brengt het mij als ik die persoon blijf verwijten? Het geeft me alleen maar veel verdriet en ik kan die energie beter voor andere dingen gebruiken."

Heeft hij ook geluisterd naar wat dit met u heeft gedaan?

"Op een zeker moment had ik me losgetrokken uit zijn greep en stond hij met die kappersschaar voor me. Ik dacht toen: 'En nu?' We keken elkaar recht in de ogen. Dat leek een eeuwigheid. Hij wist niet wat er ging gebeuren en ik wist het ook niet. Dat is een beeld dat voor mij heel lang heeft gespeeld. Ik heb er vaak over nagedacht: 'Wat dacht hij op dat moment?' Ik heb het hem dan ook

gevraagd in het gesprek. Vreemd genoeg had hij dezelfde gedachte als ik. Hij dacht ook: 'Wat doe ik nu? Waarom doe ik dit nu met die persoon?' En ik dacht: 'Waarom doet hij dat nu met mij?' Op een bepaald moment dacht hij: 'Ik moet nu toch verder doen'. Dat was ook het geval bij mij. Ik moest overgaan op mijn automatische piloot. Ik moest ervoor zorgen dat de veiligheid gegarandeerd was: deuren dicht en de code afroepen. Hij wilde opnieuw aanvallen. Hij moest gewoon verder doen. Maar ik zag dat hij dat eigenlijk niet wilde. Dat is wat er in die fractie van tijd is gebeurd en wat hij me ook verteld heeft.

En dan de vraag: 'Waarom koos hij mij uit?' Mijn collega die in de buurt was, was eigenlijk veel kleiner dan ik. Die zou misschien minder weerstand geboden hebben? Al was ik achteraf wel blij dat hij mijn collega niet had genomen, want die zou er misschien minder vlot mee omgegaan zijn. Hij antwoordde mij dat hij dat niet eerlijk vond. Hij vond dat hij iemand moest nemen die zijn eigen postuur had. Ik vond dat vreemd, maar in zijn logica moest hij iemand nemen die weerbaarder leek.

Voor de rest had ik gewoon pech, want ik moest niet op die gang zijn. En hij wist dat ook. Hij wist dat ik er opnieuw weg moest. En het wapen lag klaar en zo geschiedde..."

Heeft hij eigenlijk ook vragen aan u gesteld?

"Neen. Hij heeft veel geluisterd en heeft zijn excuses meerdere malen aangeboden. Hij heeft ook vaak herhaald dat zijn redenen geen excuus zijn, maar wel de drijfveer. Wat hem ertoe gedreven heeft, maakt dit niet goed. Maar hij wilde wel vertellen, waarom hij zover gekomen was. Ik vond dat ook belangrijk, want mensen zitten vol van excuses. Je maakt altijd keuzes. Ik vond het ook fijn dat hij me dat op die manier gebracht heeft."

Hoe is het gesprek dan afgerond?

"Op een gegeven moment is hij beginnen huilen. Hij zei: "Sorry, ik kan er niets aan veranderen. Ik zou het graag terugnemen, maar ik kan het niet." Ik heb zijn excuses aanvaard en hem succes gewenst.

Ik had hem alles gevraagd. Ik had een paar vragen voorbereid samen met een directeur die met mij meeging, maar die gewoon afzijdig bleef. "

U was er dus niet alleen?

"Neen, er was iemand van de directie van de 'Hoge Veiligheid' die me gevraagd had om erbij te zijn en die zich volledig op de achtergrond hield. Er was daarnaast ook een directielid waarmee ik enkele vragen had voorbereid. Dat directielid was er niet bij om zich te moeien of om zelf vragen te stellen. In het geval ik zou blokkeren, kon hij wel zeggen: "Johan, je wilde dat ook nog vragen". Maar, dat is niet nodig geweest. Ik heb eigenlijk alles gevraagd wat ik wilde vragen."

Kunt u zich nog herinneren wat voor gevoel u had toen u uit het gesprek kwam?

"Ik voelde mij enorm leeg. Ik wist niet waar ik moest lopen, ik wist gewoon niet waar mijn auto stond. Ik had vooraf wel ingeschat, dat dit zo'n zwaar effect zou hebben en dat het gesprek ging binnenkomen. Ik was zodanig verbouwereerd dat ik de directeur gewoon groette en vertrok, zonder hem zelfs nog een koffie aan te bieden als dank voor zijn steun. Ik was volledig van de kaart."

En dan hebt u er thuis wel over verteld ?

"Neen, niks. Ik had toen immers genoeg verteld. *Dan kon het efkes niet.* Dat kwam pas later op een rustig moment. Het is wel belangrijk dat je er als koppel over kan praten. Maar op dat moment ging dat niet. Ik zat opnieuw in dezelfde modus als toen het net gebeurd was.

Het is ondertussen al enkele jaren geleden. Is het iets wat u nog bezighoudt? Hoe voelt dit op dit moment?

"Het is iets dat je altijd meeneemt. Het is niet dat het mij nog controleert. Het bepaalt mijn doen en laten niet meer. Maar die gedachten en herinneringen zijn nog bij mij. Soms komt het nog even naar boven. Ik heb bijvoorbeeld problemen met mensen die achter mij gaan staan. Plotse geluiden kunnen mij ook soms triggeren. Maar eigenlijk is het perfect leefbaar."

Wordt er op het werk nog over gepraat of hebt u daar zelf nood aan?

"Er wordt niet meer over gepraat, maar voor mij is het nu een verhaal dat ik zelf kan gebruiken. Het kan nuttig zijn in een gesprek over situaties die zich voordoen en hoe ermee om te gaan. Ik geef ook les. Het gebeurt dat dit verhaal naar boven

komt in de les. Het kan een meerwaarde bieden binnen bepaalde lessen en bepaalde gesprekken. Ik ga niet zeggen dat ik er dankbaar voor moet zijn. Maar ik kan wel zeggen, dat het mij iets heeft bijgebracht.

Het was het tweede zware incident dat ik meemaakte. Bij het eerste incident had iemand mij in het gezicht geslagen met een kei in een sok. Alles was verbrijzeld. Ik ben hiervoor meermaals onder het mes moeten gaan. Toen kwamen ook veel dingen binnen. Er volgde een zware periode voor mij van slapeloze nachten, boosheid, ontploffen, alcoholmisbruik,... Ik wist na de gijzelneming dat ik dat traject opnieuw zou doormaken. Maar nu kon ik hierop anticiperen. Ik leer dus uit dergelijke situaties. Ik denk dat dit ook een vorm van zelfontplooiing is."

Maar je gaat nog altijd graag naar je werk?!

"Ja, ik doe mijn werk graag en ik doe mijn werk goed. Is het een deel van het vak? Neen. Is het een risico van het vak? Ja. Moet je het daarom aanvaarden? Neen, helemaal niet. Maar het hoort er jammer genoeg bij en het vormt je als persoon. Ik ben in die 20 jaar zeker veranderd ten gevolge van de gevangenis, maar je moet er ook proberen het positieve uit te halen.

Ik heb het ook aan mijn oudste dochter verteld. Ik heb haar geleerd dat je zoiets moet plaatsen en naar iets positiefs moet proberen ombuigen. Wat voor nut heeft het om boos te blijven? Gebruik hetgeen je overkomt en doe er iets mee. Rancune en haat helpen niet. Je verliest een massa aan energie. Je kan boos zijn op iemand en vergelding willen. Maar wat brengt dat op? Jij hebt niet minder pijn, omdat iemand anders meer pijn heeft.

Sommige mensen vinden dat de dader een te lichte straf heeft gekregen. Als ik hen dan vraag welke straf dan wel genoeg is, kunnen ze daar niet op antwoorden. Wat is genoeg? Is drie jaar genoeg? Vijf jaar? Tien jaar? Als dat iemands mening is, dan mag dat voor mij. Maar uiteindelijk kan je die man daarvoor toch niet levenslang geven? Hiermee gaat iedereen wel akkoord. Maar wat is dan het beste? Ga je de dader achttien maanden geven, zodat hij misschien nog een kans heeft om de volgende keer een andere keuze te maken? Of ga je de man vijf of tien jaar geven, zodat hij gebroken buiten komt, niets meer heeft, zijn kinderen niet meer kan zien, geen partner meer heeft, geen

werk meer heeft, geen woonst... Wat is dan het plan? Ik denk dat we toch moeten gaan voor een betere maatschappij. We gaan toch voor winst. Voor mij mag men tien jaar geven, dat interesseert mij niet. Maar als uiteindelijk het plan is om de man terug in de maatschappij te introduceren, dan gaan we er iets mee moeten doen.

Stel nu eens: jij komt bij iemand aan de voordeur. Je wilt je cliënt de hand schudden en zijn hond valt je daarop aan en bijt. Wat gebeurt er met die hond? Ze schieten hem neer. Is het hiermee opgelost? Ja, want het hondje bijt niet meer. Projecteer dit nu eens naar mensen. Als iemand iets fout doet, moeten we die persoon dan een spuitje geven? Is het dat wat we willen doen?! Neen, we kiezen ervoor om geen spuitje te geven bij mensen. Dan kan je een paar dingen doen. Plan één is: je steekt hem in een kooi. Je geeft hem elke dag eten door zijn kooitje en na een tijd haal je hem er weer uit en dan zullen we wel bekijken of hij het nog doet. Tweede plan is: je steekt hem in een kooi. Na zes maanden, laat je hem er elke dag eens een uurtje uit en gaan we eens met hem wandelen. En na een jaar gaan we eens agressietraining doen. En na anderhalf jaar doen we wat zoekwerk met hem. En na drie jaar laten we hem een dag eruit. En dan eens twee dagen... Als je niet gaat voor de optie van het spuitje, denk ik dat het beste plan is om iets met die persoon te doen. Als je niet voor het spuitje gaat, moet je voor optie twee gaan. Dat is iets waar ik ook aan vasthoud. Want wat is nu het nut om die man drie keer zoveel straf te geven? Dat brengt niet op. Dit is misschien een onpopulaire stelling, maar er is gewoon geen andere optie. Moeite steken in wachten tot het overgaat, dat wil ik niet.

Er moest wel een gerechtelijk gevolg komen, we leven immers in een rechtsstaat. Als je fouten maakt, moet je je verantwoordelijkheid nemen. Dat is wat ik eerder in de bemiddeling zei. Die schadevergoeding voelt voor mij als nutteloos, maar ik ben een sterke gelover in verantwoordelijkheid opnemen voor je fouten. Als je iets doet, dan weet je dat er consequenties zijn. Dat is nu eenmaal zo. Maar het gewicht van de straf was voor mij niet belangrijk." ■

Hij schrijft: "Het feit dat u naar hier bent gekomen om een gesprek met mij aan te gaan, toont hoe barmhartig u bent en, eerlijk gezegd, uw barmhartigheid wringt aan mijn geweten en laat me me harder schamen."

"Ik wilde dit gesprek eigenlijk vooral voor mezelf. Ik had er eigenlijk niet bij stilgestaan dat dit ook zo'n effect op die man zou hebben. "

ONVOLTOOID VERLEDEN

© Pexels/ Markus Spiske

Millie kijkt terug op haar verleden en reconstrueert in deze tekst zelf het gesprek dat ze had met pater Joost. Alle namen in dit verhaal zijn fictief.

Juli 2021

Het is een maandagvoormiddag wanneer ik in een kleurloos lokaal zit. Buiten schijnt de zon, haar stralen rijken nauwelijks tot binnen. Janne heeft me even alleen gelaten. Ze is pater Joost gaan halen die net aangekomen is. Ik was hier al een half uur eerder, zodat Janne het geplande gesprek nog even met mij kon doornemen. Voor zover dat mogelijk was natuurlijk.

Ik mis Janne, haar rust en deskundigheid. Tegelijk kijk ik niet uit naar haar terugkomst. Waarom doe ik mezelf dit aan? Ik verzet me, vouw mijn handen rond de kartonnen beker voor mij, om ze onmiddellijk daarna terug op mijn schoot te leggen. Mijn blik gaat heen en weer, van de deur naar de tafel, dan naar het plafond om vervolgens te rusten op de poster op het prikbord. *'If you want peace, you don't talk to your friends, you talk to your enemies.'*, lees ik. Het blijkt een uitspraak van Desmond Tutu te zijn, een naam die me bekend voorkomt maar die ik niet kan plaatsen. Ik neem mijn gsm erbij als er op de deur geklopt wordt. Janne komt binnen met pater Joost achter zich. Hij ziet er oud uit, in een grijs pak dat te ruim zit aan zijn afhappende schouders. Mijn adrenalinespiegel stijgt onmiddellijk. 'Dag Millie, da's lang geleden.' Ik groet hem voorzichtig terwijl hij gaat zitten op de plaats die Janne hem toewijst: rechts van haar, recht tegenover mij. Er staan twee tafels tussen ons in.

Lichtgrijs formica, denk ik nog als Janne het woord neemt. Ik zie haar mond bewegen maar kan me niet concentreren op haar woorden. Het geeft niet. Ik weet wat ze gaat zeggen, dat is op voorhand goed doorgesproken. Terwijl ze praat, denk ik terug aan het doel van dit gesprek, aan wat ik wil bereiken.

Meer dan een maand eerder had pater Joost mijn ouders bezocht, vertelde mijn vader me de dag na zijn komst. Het was al verschillende decennia geleden dat we nog iets van hem vernomen hadden. En plots was hij daar dan. Of hij geld kon krijgen voor de kloosterorde waar hij deel van uitmaakte. Hij zou nog informatie nasturen. Het was een leuk gesprek geweest, zei mijn vader, met herinneringen die hen terugwierpen naar een tijd toen ze beiden volop actief in het leven stonden. De ironie ontging me niet. Dat hij na wat er gebeurd was, nog geld durfde te vragen. Wat bezielde hem? Ik wou niet dat hij bij mijn ouders langsging, wou helemaal niets van hem horen. Maar wat kon ik doen? Er met mijn vader over praten, hem met het gebeurde belasten? Dat wou ik niet. Zelf dan maar contact opnemen met pater Joost? Hoe dan? En wat zou ik dan zeggen? Vragen van nu en vroeger dwarrelden door mijn hoofd. Ik vond geen antwoorden. Omdat er een vertrouwensband heerst tussen huisarts en patiënt ging ik daar ten rade. Hij bracht me in contact met een organisatie die

erop gericht is slachtoffers en daders van misdrijven met elkaar in contact te brengen. Janne maakt er deel van uit. Mijn aandacht komt terug naar het heden als Janne stopt met praten. Ik weet dat het nu mijn beurt is en begin aarzelend te spreken.

'Weet je nog dat ik vroeger vaak bij je kwam? Ik deed dat heel graag, je nam altijd tijd voor me. Dan gingen we in de kloostertuin frambozen plukken of braambessen naargelang de tijd van het jaar. In het broedseizoen had je zo'n machine, waar je eendeneitjes inlegde. Ik mocht er dan elke keer naar kijken maar heb ze nooit zien uitkomen.'

Met iedere zin klinken mijn woorden meer zelfverzekerd.

'En weet je wat we ook nog deden, dat vond ik echt heel leuk, gipsen beeldjes maken. Ik herinner me nog dat je allerlei engeltjes verzamelde. Je maakte er dan een mal van en die gebruikten we om nieuwe beeldjes te gieten. Het gips schilderde gemakkelijk: verf in de meest uiteenlopende kleuren drong snel in het poreuze materiaal. Met een laagje vernis werd het toch nog redelijk stevig.'

'Oh, dat jij je dat nog allemaal kan herinneren.'

'Ja, en ik herinner me ook nog de dieren

die je opzette. Dat vond ik fascinerend. De veldleeuwerik die langs een weg gevonden was en die eerst enkele weken in de diepvries gezeten had. En de kwak, een grappige naam voor een vogel vond ik toen.'

Ik zie pater Joost zijn gegroefde gezicht oplichten bij mijn woorden. Janne had me gezegd dat dat goed was, mooie herinneringen ophalen: dat hielp het geheugen opruimen. Ik kan niet ontkennen dat de herinneringen mooi zijn en heel even is het gevoel van verbondenheid er weer. Als een zeepbel, die groeit en fonkelt en groeit.

Ik ben nu goed op dreef en put er moed uit.

'Herinner je je nog dat je me het ging leren, hoe je dieren opzette? Ik was jong en leergierig. 'Leg je neer op de grond' zei je toen. Met je handen onder mijn T-shirt toonde je me van waar je moest beginnen snijden, helemaal tot beneden, in mijn broekje. 'Kon ik het voelen?' De woorden bleven steken in mijn keel, ze zitten er nog steeds. Ik weet niet meer hoe snel en lang waar ik toen thuis geraakt ben.'

'Waarom zeg je dat? Wat wil je? Je herinneringen waren toch mooi zei je net.'

Ik zwijg, weet even niet hoe te reageren. Ik zie aan Janne dat ze wilt tussenkomen maar pater Joost gaat verder.

'De pers zou hiervan smullen. Zeker in deze tijd. Ik moet er niet aan denken.'

'Het is niet mijn bedoeling met dit verhaal naar buiten te komen. Anders had ik het wel anders aangepakt. Dan zouden we hier nu niet zitten', zeg ik en begin over iets anders wat me al lang dwars zit. 'Veel later heb ik in de krant gelezen dat je voor het gerecht gekomen bent voor soortgelijke feiten? Waren we met meer? Was ik de eerste?'

'Ik ben nooit veroordeeld geweest. Er was niets gebeurd. Die vrouw wou enkel geld. Ik heb haar geld gegeven en toen was het in orde. Wil jij ook geld? Ik kan je 2000 euro geven.'

Het choqueert me dat hij er een bedrag op plakt. Ik zou het geld gemakkelijk kunnen aannemen maar ik wil geen geld van hem en zeg dat ook. Ik zie dat pater Joost zich in het nauw gedreven voelt. Janne spreekt hem rustig toe. 'Kan je begrijpen dat wat gebeurd is op haar indruk heeft gemaakt?'

'Ja, dat zie ik. Maar ik begrijp het niet.

Wat is er nu ook allemaal gebeurd? Je moet het ook niet overroepen. Zo erg is dat allemaal niet.' Pater Joost maakt een wegwuivend gebaar met zijn rechterarm: 'Toen ik nog kind was op internaat, is een begeleider met zijn hand tussen mijn benen gegaan. Ik vond dat helemaal niet onaangenaam. Je moet het dus niet overroepen. Dat is helemaal niet erg.'

Janne probeert aan pater Joost iets van schuldgevoel te ontlokken, maar het lukt niet. Het lijkt alsof er in zijn ogen niets verkeerd gebeurd is. Mijn gedachten dwalen af. Misschien worden mijn emoties te intens. Ik denk na over hoe geweld geweld voortbrengt, ook al wordt het blijkbaar niet als dusdanig herkend. Ik weet niet of ik die gedachte leuk vind. Ik wil mezelf als goed zien en hem als kwaad. Maar bovenal wil ik geen schakel zijn in een keten van geweld.

'Wat wil je?', hoor ik pater Joost opnieuw tegen me zeggen.

'Vorige maand ben je bij mijn ouders langs geweest', antwoord ik nu, 'Het maakte de herinneringen weer wakker. Ik wil dat niet. Ik wil niet dat je daar nog langsgaat.'

'Dat zal ik niet meer doen. Als dat is wat je wilt, zal ik er niet meer langsgaan.'

Zijn woorden brengen me geen gevoel

van voldoening of opluchting. Ik weet niet meer wat ik voel.

'Wat kan ik doen?', zegt hij. Toch iets van schuld?

'Brand een kaars', hoor ik mezelf zeggen. Ik weet niet vanwaar die woorden komen maar ze voelen goed. Ergens zou ik willen zeggen, geef je geld aan de organisatie van Janne. Ik wil echter niets van hem, zelfs dat zou te veel zijn.

Janne vraagt of er nog iets te zeggen is. Ik knik nee. Pater Joost ziet eruit alsof hij snel weg wilt van hier, maar zegt me nog: 'Ik zal straks een kaars branden.'

Janne begeleidt pater Joost naar buiten. Ik haal diep adem, ben even alleen met mijn gedachten, met wat ik voel. Ik weet dat Janne het gesprek straks met mij nog eens gaat overlopen en dat ze me over enkele dagen nog eens opnieuw zal bellen. Ik neem mijn telefoon en stuur een sms naar vriendin Els die de hele tijd stand-by was: 'Het gesprek is afgelopen, het is gegaan.'

Millie

Januari 2024

Godvergeten wint een Kastaar in de categorie impact. Ik voel geen aandrang om actie te ondernemen. Het gesprek moet me toch iets gebracht hebben, bedenk ik, naast enkele antwoorden en nog meer vragen. Misschien had Desmond Tutu dan toch gelijk met zijn uitspraak. ■

*zaailing
jonge stek
een boom begint
groei wordt geremd
zoektocht naar licht begint
een tak hervindt zijn weg
zo krijg je de vreemdste vormen
maar dat zijn vaak de prachtigste
exemplaren
enig
uniek*

(Millie)

PROJECTEN

Bemiddelaar Ines Hofkens

GROEPS AFSPRAKEN

- emoties mogen toelaten en respecteren
 - ↳ en or...
 - ↳ bern...
- niet oordelen op de w... op de persoon
- elkaar helpen de zaken te verwoorden durren bennagen → = ook helpend
- elkaar elkaar el zeggen want daar

Moderator vzw tracht steeds in beweging te blijven. Het afgelopen jaar waren we betrokken bij een 3-tal projecten. We innoveren, evalueren en sturen bij. Zo dragen we zorg voor de kwaliteit van ons werk.

PROJECTEN | DIALOOGGROEPEN

JONGEREN EN POLITIE (JEP)

‘NIKS DOEN IS GEEN OPTIE’

Ines Hofkens en Nancy Van Eynde
Moderator vzw

Dit project, gesubsidieerd door Vlaams minister van Jeugd, Benjamin Dalle, had als doelstelling om de relatie tussen jongeren en politie in de Politiezone Antwerpen te versterken. De naamkeuze ‘Jongeren en Politie’ beklemtoont het belang van het samenwerkingsverband als basis van dit project.

Het opzet was om dit te realiseren in samenwerking met de Politiezone Antwerpen en haar dienst Diversiteit, het jongerencollectief J100 en enkele jeugdorganisaties. Dit door alle partijen

dichter bij elkaar te brengen, te versterken en te streven naar wederzijdse erkenning en (het herstellen van) vertrouwen. Meer concreet was het plan om door middel van vormingen, dialoogtrajecten, participatietrajecten en netwerkbouw de wederzijdse beeldvorming positief te beïnvloeden, het - waar nodig - afgebrokkelde vertrouwen tussen politie, jeugdwerkers en jongeren herop te bouwen en de rechtspositie van jongeren te verduidelijken in hun contacten met politie. Een ambitieus plan.

Ter versterking van het project werd in Antwerpen en in Brussel gekozen om samen te werken met respectievelijk Moderator vzw en Alba vzw als neutrale externen voor de ontwikkeling van het dialoogtraject. Concreet bestond het engagement van Moderator uit de ontwikkeling van een concept voor een dialooggroep voor deze doelgroep en het begeleiden van één effectieve dialooggroep tussen jongeren en politie.

Ten slotte moet dit uitmonden in een handleiding met de leidende principes

voor een herstelgerichte dialoog en een toegankelijk artikel over aanpak en effect. Bij Moderator hebben we inmiddels expertise opgebouwd met deze methodiek van dialoog in groep, doch de doelgroep 'jongeren in gesprek met politie' was ook voor ons nieuw. Praten met in plaats van praten over was een belangrijk leidend principe van dit project. Uitspraken van deelnemers mogen hier dus zeker niet ontbreken. Je vindt ze cursief gedrukt in het artikel terug.

“Een goede voorbereiding is het halve werk”

Gelukkig stonden we niet alleen voor deze uitdaging. In Antwerpen werd de werkgroep Dialoog opgericht bestaande uit alle betrokken partnerorganisaties: de dienst Diversiteit van de Politie, jeugdorganisaties Saamo, JES en Kras, 2 bemiddelaars van Moderator en

onafhankelijk onderzoeker, Mattias De Backer. In overleg tekenden we samen de contouren van een bovenlokaal (dus wijk-overstijgend), proactief (dus niet naar aanleiding van een bepaald incident) en herstelgericht dialoogtraject. De bemiddelaars waakten over de principes van herstelrecht, de andere partners kwamen vanuit hun jarenlange ervaring op voor de belangen en noden van hun doelgroep. Het parcours van de werkgroep was een dialoogtraject op zichzelf, met als uitdaging respectvol te blijven luisteren en spreken, ook bij verschil in mening. Voor de bemiddelaars was dit een oefening om in de positie van 'niet-weten' en proces-begeleider te blijven staan, terwijl men naar ons keek als de 'expert'. Soms voelde dit als dansen op een slappe koord. In de andere overlegstructuren van dit project werd via een co-creatief en participatief proces een deontologisch kader uitgewerkt met respect voor ieders deontologie. Uit dit

ethisch kader werden 8 projectprincipes gefilterd (zie kader). Deze hebben wij dankbaar gebruikt om het ethisch afsprakenkader bespreekbaar te maken met de deelnemers.

Tussen 15 februari en 15 maart 2023 begeleidden we 4 dialoogsessies tussen jongeren en politie. Ze duurden telkens 2,5 uur en vonden plaats op woensdagnamiddag op een vaste neutrale locatie in Borgerhout. Om een goede groepsdynamiek te realiseren, kozen we voor een niet al te grote groep, in deze context maximaal 12 deelnemers.

We streefden naar een diverse groep jongeren op vlak van leeftijd, wijk, geslacht en afkomst. Dat is goed gelukt behalve op vlak van afkomst, aangezien alle betrokken jongeren Marokkaanse roots hadden. Er namen 2 meisjes en 4 jongens deel wiens leeftijd varieerde van 16 tot 22 jaar. Ze woonden allen in

© De beelden bij dit artikel werden gemaakt tijdens (de voorbereidingen op) een dialooggroep.

*“Ik heb ervaren dat praten
soms helpt, dat moeten we
meer doen.”
(een jongere).*

*“Dit soort dialoog zou
een vast onderdeel van de
politieopleiding moeten
worden.”
(een jongere)*

verschillende wijken. Dit is een logisch gevolg van de keuze om proactief te werken en dus niet in het vaarwater van concrete incidenten te komen waarvoor de methode van bemiddeling (reactief dus) mogelijks meer op z'n plaats is.

Vanuit onze eerdere ervaring met dialooggroepen is Moderator pleitbezorger om burgers te betrekken. Zo kwamen we bij de deelname van buurtvaders/-moeders, als een figuur die naast de vertegenwoordiging van de samenleving een brugfiguur zou kunnen zijn en tevens, waar nodig, ondersteunend ten aanzien van de jongeren. Er nam uiteindelijk 1 buurtvader deel aan de dialooggroep.

Ook bij de politiemensen streefden we naar een diverse samenstelling. De kandidaat-deelnemers waren 2 vrouwen en 3 mannen die werkten in het wijkteam, fietsteam, probatie, mobiele eenheid en interventie. Ten slotte moest één Inspecteur afhaken omdat het niet te combineren bleek met de werkplanning.

Zowel de jeugdwerkers als de Cel Diversiteit van de Politie zone Antwerpen speelden een cruciale rol in het goed informeren en toeleiden van kandidaat-deelnemers voor de dialooggroep. De belangrijkste voorwaarde voor deelname was: bereidheid om te luisteren naar het perspectief van de ander en om te vertellen over eigen ervaringen. De motivatie om deel te nemen was heel uiteenlopend:

"Er zijn veel problemen in onze buurt, we worden voortdurend zonder reden gecontroleerd. Ik wou wel eens horen wat zij (pol.) daarover vertellen." (Jongere)

"Ik vraag me af of ze een idee hebben met welke problemen wij geconfronteerd worden thuis. Dat wil ik wel eens uitleggen." (Jongere)

"De politie heeft ook een sociale rol, ik wil dat de jongeren dat ook zien. Ik heb de tijd genomen om het project goed uit te leggen en de jongeren duidelijk te maken dat het een kans is om erkenning te krijgen. Dat ze het verdienen om gehoord te worden." (Jeugdwerker)

"Ik vind het enorm belangrijk dat de relatie tussen politie en jongeren wordt verbeterd. Volgens mij is één van de belangrijkste zaken hierin wederzijds begrip en inlevingsvermogen. In dialoog gaan met elkaar is hier dus van cruciaal belang." (Politie- Inspecteur)

Als groepsbegeleiders van Moderator

kozen we ervoor om vooraf met alle deelnemers individueel kennis te maken. Het doel was kennismaken met elkaar en met het doel én de principes van het project. Anderzijds wilden we hen ook voorbereiden op de werkwijze, hun draagkracht inschatten, aanwezigheid van steun in de omgeving bespreken en voorbereiden op omgang met kwetsbare onderwerpen en het effect van in groep spreken, enz. We inventariseerden de thema's die politie en jongeren met elkaar wilden bespreken.

Volgende vijf grote thema's kwamen aanbod: 1) afspraken met de groep ivf veiligheid en vertrouwelijkheid/principes project, 2) beeldvorming: 'politieagent' - 'jongere' - 3) verhaalvertelling over persoonlijke ervaringen - 4) emoties gekoppeld aan die ervaringen - 5) herstel: verbeteren van de relatie tussen jongeren en politie. Het startschot was gegeven. Iedereen had goesting om eraan te beginnen.

"Ik heb ondervonden dat wanneer ik respectvol praat met een agent, dat ik meer kans heb dat die met respect reageert." (Jongere)

"Het zit vaak in heel kleine dingen die maken dat mensen zich veilig en op 't gemak voelen, bvb een goeiedag en zich voorstellen voor je aan je interventie begint" (Jeugdwerker)

"Het feit dat er eten en drinken voorzien was, vond ik in het begin een beetje vreemd maar bij nader inzien top! Samen iets eten/drinken werkte enorm drempelverlagend en zorgde voor verbinding." (Politie- Inspecteur)

De sessies verliepen volgens een vast stramien: voorspelbaarheid verhoogt immers het gevoel van veiligheid: verwelkoming met een hapje en een drankje, introductie van het thema, ijsbreker, inleiding van het thema en bespreking met diverse methodieken en wisselende groepsindelingen, afsluiting in volledige groep met evaluatiemogelijkheid (schatkist en vuilbak). Rekening houdend met het jonge publiek en de zwaarte van ons onderwerp zochten we stevast naar afwisseling tussen zitten en bewegen enerzijds en tussen luchtige onderwerpen en serieuze gesprekken anderzijds.

De laatste sessie konden de deelnemers suggesties geven voor de verbetering van de relatie tussen politie en jongeren op straat, vertrekkende van de ervaring die ze de voorbije weken met elkaar hadden opgebouwd. Met andere woorden: Wat hielp in de dialooggroep om respectvol te blijven communiceren, ook bij verschil van

mening en hoe zou dit kunnen toegepast worden bij situaties die zich buiten op straat voordoen? We hoorden een aantal grotere acties zoals actief zoeken naar meer diversiteit bij het politiekorps en meer samen activiteiten doen, zoals samen sporten om elkaar beter te leren kennen. Ook 'kleinere' suggesties werden genoemd, zoals eerst elkaar begroeten voor begonnen wordt met de interventie, eerst luisteren vooraleer in actie te gaan en te reageren. Wat als rode draad doorheen dit verhaal loopt is de opmerking dat het helpt wanneer beide groepen elkaar als mensen kunnen blijven zien.

Elke methodiek was erop gericht te ervaren dat we allemaal mensen zijn en meer gemeenschappelijk hebben dan we op het eerste zicht denken. Dit werkt bijzonder ontwapenend wanneer je het gesprek wil aangaan over moeilijke conflicten waar de verschillen als groot en onoplosbaar aanvoelen. Verder hielpen methodieken om te vertragen. Een verhaal is meer dan feiten die je opsomt, er hangt een lading emoties rond. Door te vertragen en hulpmiddelen in te zetten (symbolen, gevoelskaarten, beelden,...) creëerden we ruimte voor het benoemen van emoties wat het begrip verhoogt en meer kans op erkenning geeft.

"Door met hen te spreken heb ik ervaren dat ze niet allemaal slecht zijn. Dat is een belangrijke les" (Jongere)

"De persoonlijke verhalen maakten duidelijk dat de politie ook een mens van vlees en bloed is, net als wij allemaal" (Jeugdwerker)

"Ik schaamde me soms in de plaats van mijn collega's, als ik hoorde wat de jongeren soms meemaken in contact met politie." (Politie- Inspecteur)

"Het zou interessant zijn moesten er collega's meedoen die het van nature eerder moeilijk hebben met jongeren. Maar je kan iemand moeilijk verplichten om iets te doen wat hij/zij absoluut niet ziet zitten. Maar toch zou het mooi zijn." (Politie- Inspecteur)

Terugblik

Tijdens de kennismakingsgesprekken werd meteen duidelijk hoe sterk de vraag leefde naar een gesprek met 'die andere'. De sterke nood aan communicatie was direct voelbaar evenals de gespannen verhouding en emotionele lading. Doorheen de sessies hadden we het gevoel altijd tijd te kort te hebben. Dat werd bevestigd door de deelnemers.

Wat betreft het aantal deelnemers

*“Twee mensen bij elkaar
zetten die een bepaald
beeld van elkaar hebben,
en na eens goed gepraat te
hebben, elkaar toch anders
‘bekijken’. Misschien een
naïeve gedachte, maar
dagdromen is toegestaan,
nietwaar...”
(Politie -Inspecteur)*

*“Ik hoop dat dit soort
dialogotraject ook voor
jeugdwerkers en politie zal
georganiseerd worden.”*

Jeugdwerker Jordan Matje (Kras Noord)

ervaarden we 12 personen echt als maximum aantal om alle deelnemers voldoende aan het woord te kunnen laten komen en levendige interactie mogelijk te maken. Door regelmatig in kleine groepen te werken, verhoogden we voor elk individu de mogelijkheden om te spreken.

De rol van de buurtvader werd uiteenlopend gewaardeerd door de kandidaten, van niet nodig tot belangrijke steun. Er is natuurlijk een groot verschil tussen jongeren van 16 of 22 jaar, wat dit verschil deels verklaart. Een goede mix van leeftijden is zinvol omdat ze elkaar kunnen ondersteunen. Omdat wij nu slechts één buurtvader in de groep hadden, was er regelmatig verwarring over zijn rol in het geheel. Als we het perspectief van de burger willen binnenbrengen is het raadzaam om 2 personen te hebben voor een evenwichtige verdeling tussen de verschillende posities. We kregen de suggestie om naast een buurtvader ook de figuur van de klagende buur te betrekken.

Van bij het begin stonden we versted hoe gretig de deelnemers de kans benutten om hun persoonlijke verhalen te delen. We zagen dat ook jonge deelnemers konden blijven staan in een ander standpunt dan de meerderheid en dat ook politiemensen zich van hun kwetsbare kant durfden tonen. Dit was voor ons als groepsbegeleider een goede barometer voor het gevoel van veiligheid in de groep.

"Ik dacht eerst dat de politie toch niet zou luisteren naar ons, maar dat bleek hier dan toch anders." (Jongere)

"Het was een leerrijke en boeiende ervaring. In het begin met een eerder bang hartje. Je vraagt je toch af hoe het zal zijn...Maar na de eerste contacten was het al snel duidelijk dat dat wel goed ging komen. Ook de moderators speelden hierin een niet onbelangrijke rol." (Politie- Inspecteur)

Doorheen het traject ervaarden we een evolutie van spreken als politie/jongere naar spreken als mens met bepaalde ervaringen die samenhangen met die specifieke rol. Uit de voortgang was duidelijk merkbaar dat de sfeer tussen de deelnemers evolueerde van gespannen, zenuwachtig en afstandelijk naar meer ontspannen, gemoedelijk en meer nabij.

Dit werd onder meer zichtbaar in de keuze van de zitplaatsen: in het begin gaven wij hun een plek, bij de laatste sessie kozen de deelnemers zelf naast wie ze wilden zitten. Dit uitte zich ook zichtbaar bij het binnenkomen en tijdens pauzes waar deelnemers zich geleidelijk begonnen te mengen. Elkaar beter leren kennen, helpt duidelijk om elkaar beter te begrijpen en dat gaat verbazend snel.

"Persoonlijke en ook kwetsbare verhalen vertellen aan mensen die je niet kent, waarmee je op straat op gespannen verhouding staat, is niet vanzelfsprekend. Maar door de opbouw had ik het gevoel dat iedereen zich meer en meer op zijn gemak voelde waardoor er wel ruimte was voor persoonlijke verhalen." (Politie- Inspecteur)

Tegenover elkaar staan en spreken werd geleidelijk meer met elkaar spreken. Ten slotte blijft het de uitdaging om als groepsbegeleider zo dicht als nodig en zo ver als mogelijk te blijven. Dit vraagt een wakkere blik en goede sensoren. Ons inziens hangt de evolutie van de groepssfeer ook samen met de keuze om een traject van een 4-tal sessies te doorlopen met een gesloten groep. Dit lijkt ons een belangrijke troef om wederzijds begrip te creëren voor elkaars leefwereld, kwetsbare dingen te durven vertellen, het beeld te verruimen en vooroordelen bespreekbaar te maken.

"Ik vond het heel goed dat het meerdere keren was, met dezelfde mensen. Op deze manier werd er vertrouwen opgebouwd, wat heel positief was voor het traject. Dat er duidelijke afspraken waren gemaakt zorgde voor een veilige omgeving waarin iedereen eerlijk zijn mening durfde te geven." (Pol. Insp)

Bij de afronding van de laatste sessie namen de deelnemers op een spontane en hartelijke manier afscheid. Ze bespraken wat de mogelijkheden zijn tot samenwerking in het jeugdhuis en hoe de communicatie met de politie kan verlopen in geval van problemen. Dit was verrassend voor ons.

"Ik ging met een bang hart binnen en liep buiten met een glimlach op mijn gezicht..." (Jongere)

"Ik heb ervaren dat je verandering kan brengen door je stem te laten horen."

Daarom was ik een groot voorstander om hier samen met onze jongeren aan mee te werken.' (Jeugdwerker)

"Als ik erover vertel aan vrienden en collega's word ik altijd terug enthousiast! Ik vond het zo leerrijk, leuk, voldoening gevend om te doen. Ik raad het ook aan iedereen aan. Dit zou meer moeten kunnen gebeuren, maar ik besef ook wel dat dit zowel van de jongeren als van de politiemedewerkers wel wat effort vraagt en dat niet iedereen hiervoor open staat." (Politie- Inspecteur)

"We zijn op de goede weg maar verandering heeft tijd nodig. Een positieve ingesteldheid doet al veel! Het is tenslotte onze job om de maatschappij zo leefbaar en veilig mogelijk proberen te houden voor iedereen." (Politie- Inspecteur)

In Antwerpen heeft men gekozen om Moderator vzw de rol van groepsbegeleider te laten opnemen vanuit onze expertise met dialoog tussen slachtoffers en daders van misdrijven. De kennis van slachtoffer- en daderproblematieken en bijhorende thema's zoals angst, schuld, trauma, boosheid, ... bleek geen overbodige luxe bij dit werk. Zonder te willen stellen dat het noodzakelijk is een bemiddelaar te zijn om dergelijke dialoogsessies te begeleiden, ervaarden we onze specifieke ervaring wel als een grote troef in dit project. Tenslotte leverden de drijvende principes van het herstelrecht een goed kompas om met deze groepen in dialoog te gaan op een respectvolle manier.

Hoe nu verder?

Vanuit het volledige project dat veel meer omvatte dan deze dialooggroep werd een beleidsadvies geformuleerd dat gericht is aan het beleid van de stad Antwerpen, het beleid van de Politiezone Antwerpen en het beleid van de Antwerpse Jeugdorganisaties. Dit advies werd voorgesteld aan de burgemeester van Antwerpen en de schepen voor Jeugd. Zij reageerden met de vraag om het projectresultaat te verankeren aan de hand van een operationeel plan van aanpak zowel op korte als op middellange termijn.

Bereidheid, centen, vastberadenheid en samenwerking, het ziet er naar uit dat dit project een gepast vervolg krijgt. ■

Jep!
VOOR EEN BETERE RELATIE TUSSEN
JONGEREN EN POLITIE IN ANTWERPEN

PROJECTPRINCIPES

SAMEN UIT THUIS

Dit project is een samenwerking tussen partners. We engageren ons om samen de projectdoelstellingen te vervullen. We hebben blijvend aandacht voor ieders noden, bijdragen en tempo.

We respecteren het recht van de doelgroepen om uit vrije wil deel te nemen aan het project en keuzes te maken m.b.t. inhoud, verloop en beëindiging van deelname hieraan. Dit recht leidt tot engagement en verantwoordelijkheid.

VRIJWILLIGHEID

GELIJKWAARDIGHEID

De verschillende partners en actoren zijn gelijkwaardig en gaan ook zo met elkaar om. Dit met respect en appreciatie voor diversiteit.

We creëren en laten ruimte om te spreken en verbinden vanuit functie én persoon.

VERBINDING

TRANSPARANTIE

We benoemen met welke pet we spreken (rol), door welke bril we kijken (referentiekader) en welke gevolgen dit heeft.

We engageren ons om spanningen te benoemen en ruimte te laten voor constructief conflict. We werken samen aan een context waarbinnen dit veilig kan.

OPENHEID

PRATEN MET ipv OVER

We gaan met elkaar in dialoog en vermijden veronderstellingen over anderen (jongeren en partners).

Bij elk contactmoment wordt geëxpliciteerd hoe en waarom informatie (al dan niet) opgeslagen en gedeeld wordt. We denken actief na over de opslag van gegevens en gaan hier gevoelig mee om. We doen dit met kennis van en respect voor de verschillende deontologische codes.

INFODELING

ETHISCH KADER

**MISSIE MODERATOR VZW: (2)
WAAROM DOEN WE DIT?**

WE GELOVEN DAT MENSEN OOK IN MOEILIJKE SITUATIES MET ELKAAR IN GESPREK KUNNEN GAAN. DAARDOOR VERSTERKEN ZIJ HUN VEERKRACHT EN WERKEN ZIJ AAN HERSTEL.

WE ZIJN ERVAN OVERTUIGD DAT DIT NIET ALLEEN TEN GOEDE KOMT AAN DE DEELNEMERS, MAAR OOK AAN HUN OMGEVING EN DE BREDERE SAMENLEVING.

ZO DRAGEN WE SAMEN BIJ AAN EEN MEER MENSWAARDIGE EN VERBONDEN SAMENLEVING. WE STREVEN NAAR EEN JUSTITIE EN EEN SAMENLEVING DIE DEZE VISIE ONDERSCHRIJVEN, MAXIMAAL RUIMTE BIEDEN VOOR HERSTELGERICHTE DIALOOG EN DE INZET VAN BURGERS WAARDEREN.

**UPDATE MISSIE
WAAROM?**

PROJECTEN | DIALOOGGROEPEN

“HET IS OPVALLEND HOE SNEL ER VOOR ALLE
BETROKKENEN DIEPGANG, VERTROUWEN EN RESULTAAT
WAS IN HET OPBOUWEN VAN EEN VEILIG KADER.”

Perspectief Herstelbemiddeling, de Nederlandse bemiddelingsorganisatie, sprak in het kader van hun jaarverslag en naar aanleiding van hun eigen eerste projectervaring met dialooggroepen, met Pieter Verbeek van Moderator vzw over de ontwikkelingen van Samenspraak en dialooggroepen in België.

“In 2017 startte Moderator vzw met de uitrol van het pilootproject ‘Achter de Spiegel’ waarbij slachtoffers en daders, die niet bij hetzelfde misdrijf betrokken waren, via gespreksgroepen met elkaar in contact gebracht werden en waarin samen een traject richting herstel werd afgelegd. Het idee voor het project ‘Achter de Spiegel’ kwam tot stand in het najaar van 2016 naar aanleiding van een samenloop van vaststellingen en toevallige opportuniteiten. Moderator vzw ontving signalen vanuit de gevangenis dat zij mogelijkheden zagen voor meer herstelgerichte initiatieven binnen de muren. Ook een aantal samenwerkingspartners deelden de nood aan lokale herstelgerichte praktijken. Bovendien werd Moderator vzw in haar praktijk dagelijks geconfronteerd met mensen die bemiddeling wensten, maar waar niet aan die nood kon voldaan worden omdat hun rechtstreekse dader of slachtoffer hier niet toe bereid was. Daarnaast vonden betrokkenen het soms niet wenselijk om met hun eigen slachtoffer of dader in contact te treden, maar zijn ze wel nieuwsgierig naar de andere kant van het conflict/verhaal?”

“Geïnspireerd door buitenlandse initiatieven, zoals Sycamore Tree Project & Building Bridges, die op de conferentie in Leiden (2016) van het Europees Forum voor Herstelrecht werden voorgesteld, concretiseerde zich het idee om in West-Vlaanderen een pilootproject op te starten om slachtoffers en daders, die niet

bij hetzelfde misdrijf betrokken waren, via gespreksgroepen met elkaar in contact te brengen en hen samen een traject richting herstel te laten afleggen. ‘Achter de Spiegel’ concretiseerde zich uiteindelijk, naast het uitwerken van een concept voor dialooggroepen (waarin nagedacht werd over welke vorm, met welke methodiek en hoe de begeleiding van de groepen eruit zou kunnen zien) in één dialooggroep met personen die betrokken waren bij verschillende typen delicten. Daarnaast vonden we het belangrijk om ook het perspectief van de samenleving er concreter bij te betrekken.”

“Tussen 2018-2021 hebben we in een groter project zes dialooggroepen kunnen organiseren rond drie belangrijke thema's : mn., verkeer, seksueel grensoverschrijdend gedrag en terrorisme. Ook hier was de insteek om aan de hand van de noden van de betrokkenen, het concept verder te ontwikkelen . Bijzonder aan de terrorismegroep was bijvoorbeeld dat, oa omdat het in gevangeniscontext plaatsvond, de verschillende thema's van kennismaking tot aan afsluiting op één dag werden georganiseerd in plaats van in meerdere afzonderlijke bijeenkomsten.”

“In 2023 hebben we tot slot vier dialooggroepen in verschillende regio's georganiseerd rond het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag. Uit voorgaande ervaringen hadden we immers gemerkt dat er grote nood was rond dit thema en er stonden ook nog

enkele mensen op een wachtlijst.”

Over wat de dialooggroepen kunnen opleveren zijn we ook in België hoopvol. “Het is opvallend hoe snel er voor alle betrokkenen diepgang, vertrouwen en resultaat was in het opbouwen van een veilig kader. Het samenzijn brengt rust, biedt kansen en heeft impact op de verwerking. Ook de rol van de burger als gesprekspartner heeft een grote meerwaarde. Het brengt het perspectief van de samenleving in het gesprek, maar ook het perspectief van de normaliteit in het benoemen van het belang om grenzen te stellen en te bevestigen dat wat een betrokkene doet of meemaakt niet oké is. De burger reikt als het ware het kritisch kader aan en kan er tegelijkertijd authentiek en open voor slachtoffers, daders en ‘naasten van’ zijn.”

Hoe nu verder? “Op dit moment vallen de dialooggroepen nog niet onder Moderators reguliere aanbod/ dienstverlening. We zijn heel erg overtuigd van de meerwaarde. Tegelijkertijd zien we ook dat het heel arbeidsintensief is en dat het – mede afhankelijk van het thema en minder geldend voor het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag – soms zoeken is naar deelnemers. Maar we willen het graag verder bestendigen om redenen zoals hiervoor genoemd.” ■

PROJECTEN | DIALOOGGROEPEN

'PARTIJEN KENDEN ELKAAR VOORAF NIET'

SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Samenspraak / Herstelgerichte dialooggroep

Lien Soetewey, Bemiddelaar Oost-Vlaanderen + begeleider van de dialooggroep in gevangenis Oudenaarde.

Samenspraak 2023 is een project mogelijk gemaakt met financiën van het Agentschap Justitie en Handhaving. In 2023 konden hierdoor 4 dialooggroepen georganiseerd worden rond het thema 'seksueel grensoverschrijdend gedrag'. Slachtoffers, plegers, contextfiguren (partner, ouder, ...) en geïnteresseerde burgers konden tijdens een 5-tal sessies uitgebreid met elkaar in gesprek gaan. Partijen kenden elkaar vooraf niet. Aan de hand van verschillende oefeningen en materiaal werd tijdens deze gespreksavonden stilgestaan bij eenieders verhaal, bij verantwoordelijkheid, emoties, gevolgen, herstel, ...

In Oudenaarde en Brugge konden de groepen plaatsvinden in de gevangenis, waardoor ook gedetineerden konden deelnemen. In Mechelen en Turnhout vonden de groepsgesprekken buiten de gevangenis plaats. Elke groep had twee begeleiders – in Brugge en Oudenaarde werkten de bemiddelaars van Moderator respectievelijk samen met een psycholoog van het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg en met een

bemiddelaar/hergo-begeleider van HCA dienst, vzw Parcours. In Mechelen en Turnhout vormden twee bemiddelaars van Moderator een begeleidersduo.

In elke groep was er verder plaats voor 8 deelnemers. We merkten in de periode van aanmelding dat er een ruime interesse was aan slachtofferkant maar dat de plaatsen om context te betrekken amper ingevuld geraakten. Om die reden maakten we het mogelijk dat meer slachtoffers konden aansluiten dan oorspronkelijk voorzien. Ook plegers vinden die wilden deelnemen, was niet overal even makkelijk. De drempel om in groep te durven of kunnen spreken, speelde daarbij zeker een rol. Toch vonden we voldoende kandidaten, zowel binnen als buiten detentie.

In totaal startten we in de 4 groepen met 12 plegers, 15 slachtoffers, 1 contextfiguur en 4 burgers – dit zijn de primaire posities (sommigen waren aangemeld vanuit een dubbele positie bijvoorbeeld: slachtoffer & pleger,

burger en context). In totaal vielen nog 5 mensen weg vlak voor of net na de start, voornamelijk omwille van ziekte. Zo doorliepen 27 deelnemers het traject tot op het einde.

Door in dialoog te gaan konden de deelnemers belangrijke stappen zetten in hun herstel na de feiten. Ook de beeldvorming ten aanzien van slachtoffers en plegers verruimde.

We laten ook graag de deelnemers zelf aan het woord over hoe zij de dialooggroepen ervaarden. Zo lees je in dit magazine onder andere de getuigenissen van een slachtoffer en dader die deelnamen aan een dialooggroep. ■

PROJECTEN | VERTEL HERSTEL

RODE DRAAD DOORHEEN HET PROJECT IS HET WERKEN MET VERHALEN

*Evelyn Goeman – Bemiddelaar Oost-Vlaanderen en
projectverantwoordelijke Vertel Herstel en de ervaringsuitdragers*

Vooraf

Binnen het project Vertel Herstel gingen we ook dit jaar met onze drie pijlers aan de slag: inclusie van ervaringsuitdragers binnen onze organisatie, ondersteunen van deze vrijwilligers in het brengen van hun verhaal in het kader van sensibilisering en het ontwikkelen van een nieuwe methodiek rond bemiddelen met niet-gerelateerde partijen. Rode draad doorheen het project is het werken met verhalen van slachtoffers, daders en mensen uit hun context. We noemen deze vertellers 'ervaringsuitdragers'. Zij vertellen het verhaal van herstel na een misdrijf, het verhaal van wat ze meemaakten en hoe ze daarmee omgingen. Verhalen over (hun visie op en ervaring met) herstel.

In 2021 startte het project op en werden in de drie pijlers van het project de eerste stappen gezet. Er werd een begin gemaakt van bekendmaking en samenwerking met externe partners en in 2022 en 2023 rolden we het project verder uit. Onderstaand lees je een korte toelichting bij een aantal bouwstenen en praktijkervaringen uit 2023.

Acties in de kijker voor 2023

Pijler ervaringsuitdragers

1. Onze ervaringsuitdragers engageren zich verder mee in het project Vertel Herstel. Ondertussen hebben we een mooie groep van 17 mensen die samen met ons of alleen op pad gaan: 10 personen met een slachtofferprofiel, 6 personen met een daderprofiel en één persoon met een burgerprofiel. Zij waren betrokken bij verschillende soorten delicten: persoonsdelicten (moord, doodslag, partnergeweld), zedenfeiten, een verkeersongeval met verzwarende omstandigheden, radicalisering en racisme en diefstal met geweld.

2. Onze ervaringsuitdragers vinden het waardevol om met hun verhaal van herstel op pad te gaan. We ondersteunen hen hierin en hebben daarom in 2023 verder gewerkt aan een structureel kader voor onze vrijwilligerswerking. Zo werd een onthaalbrochure voor onze ervaringsuitdragers en een vrijwilligerscontract ontwikkeld.

3. In 2022 stelden we vast dat er ook vormingsnoden waren bij onze ervaringsuitdragers. Wij gaven hier gehoor aan en organiseerden in het voorjaar van 2023 op drie zaterdagen een vorming Storytelling. Hiervoor deden we beroep op externe expertise.

Verder in dit jaarkrantje delen een aantal vrijwilligers hun eigen beleving, ben je hiernaar benieuwd? Lees dan zeker verder.

Pijler niet-gerelateerde bemiddeling

1. De conceptuele uitwerking van deze pijler werd verder geoperationaliseerd en uitgerold. De bemiddelaars van de teams in Antwerpen en Limburg (samen 8 bemiddelaars) verzamelden eerste praktijkervaringen en maakten hiervan een neerslag in het voorjaar en de zomer van 2023. Doelstelling voor 2024 is verder leren van elkaar. Daarom wordt na het afronden van een niet-gerelateerde bemiddeling nog steeds gevraagd om een reflectieverslag te maken aan de hand van enkele voorafbepaalde vragen. De bundeling van deze praktijkervaring werd samengelegd en verder uitgeschreven in concrete handvaten gedurende 2023. We wilden op het einde van dit werkjaar de conceptuele fase zoveel als kan loslaten en de methodiek integreren binnen ons regulier aanbod. In 2024 zal het draaiboek niet-gerelateerde bemiddelingen beschikbaar zijn voor alle collega's. Ook blijven we ervaringen registreren en evalueren in functie van het verder uitwerken van een deontologisch en methodisch kader.

2. Inspirerend was de ontmoetingsdag in het najaar 2023 met onze Waalse collega's van Médiante asbl. Hier hebben we vooral ingezet op verbinding en het voorstellen

van een aantal nieuwe methodieken. Bemiddelen met slachtoffers en daders die niet-gerelateerd zijn aan hetzelfde dossier staat ook bij hen op de agenda, wat maakte dat er voldoende stof was tot uitwisseling.

3. Verder stelden we vast dat we ook werk moeten maken van een draagvlak voor deze nieuwe methodiek. In eerste instantie intern maar daarnaast ook extern naar samenwerkingspartners toe. Daarom engageerden het team Oost-Vlaanderen en afdeling Mechelen zich tot het opnemen van een nieuwe actie rond de toepassing van deze nieuwe methodiek binnen het Strategisch plan Hulp- en Dienstverlening voor de Oost-Vlaamse en Mechelse gevangenen.

Ben je nieuwsgierig naar de getuigenissen van deelnemers in een niet-gerelateerde bemiddeling? In onze vorige jaarverslagen brachten deelnemers hun verhaal, lees dan zeker het verhaal van Daisy en Denis in ons magazine van 2022.

Pijler sensibilisering

1. In 2023 organiseerden we een vijftiental grote sensibiliseringsactiviteiten waarin de getuigenis van een ervaringsuitdrager een belangrijke rol speelde. We denken hierbij aan:

- **Getuigenissen binnen het gevangeniswezen, met name: Beveren, Dendermonde, Gent, Leuven Hulp, ...** Opzet hierbij is om herstel na een misdrijf bespreekbaar te maken. Ongeveer een 120-tal mensen in detentie werden bereikt op verschillende momenten in 2023.
- **Panelgesprek te Sint-Truiden met als titel 'Recht in het Oog: slachtoffer-dader bemiddeling'**, georganiseerd door het Willemsfonds, olv rechter Peter Hoet. Het panel bestond uit de procureur des Konings van Limburg Guido Vermeiren, journalist Feroek Özgunes, ervaringsuitdrager Annemie en collega Pieter Verbeeck. Er waren een 120-tal toehoorders.

2. Ook dit werkjaar konden we mooie activiteiten realiseren met onze digitale getuigenissen, opgenomen binnen het Re-Justice project. Zo blijft bestaand materiaal levendig en wordt het niet alleen in binnen- maar ook in het buitenland verder gebruikt.

3. We zagen ook dit jaar kansen om onze ervaringsuitdragers niet alleen zelfstandig op pad te sturen of in tandem met de bemiddelaars maar ook om hen toe te leiden tot radio, tv en pers. Zo kwam een mooi aanbod aan getuigenissen het voorbije werkjaar in beeld. (Zie ook verderop in dit magazine)

Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- **We zien u | VRT MAX Seksuologe Lotte Van Wezemaal en haar sidekicks** praten met jongeren over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Waar trek jij de grens? In aflevering twee vertellen slachtoffer Sara en dader S. over slachtofferschap, daderschap en hun ervaring met herstelbemiddeling of deelname aan een dialooggroep. Waar lagen voor hen kansen, mogelijkheden naar herstel toe? Ook onze ervaren collega Cleo Custers kwam in duo met ervaringsuitdrager Sara in beeld en gaf een toelichting over de werking van Moderator.
- **In Perspectief - Wat kan herstel betekenen na een misdrijf? (webinar) – DIALOOG (dialoogherstel.org)** Webinar in samenwerking met Avansa. Een misdrijf veroorzaakt leed, zowel voor het slachtoffer als voor de dader. Hoe ga je daarmee om? Verwerk je dat in je eentje of zoek je antwoorden bij de andere betrokken partij? We luisteren naar het verhaal van twee slachtoffers die - ondersteund door een bemiddelaar - in dialoog gingen met de dader en wat dit voor hen allemaal teweegbracht. Op zoek naar antwoorden, op zoek naar herstel... Evelyn Goeman - bemiddelaar bij Moderator vzw - sluit mee aan en neemt ons mee in het werk van een bemiddelaar en hoe een bemiddeling verloopt. We sloten af met een panel waar Bart Schoovaerts (Avansa Oost-Brabant) in gesprek ging met Evelyn en de slachtoffers. Samen verkenden

ze verder de vraagstellingen en gingen ze op zoek naar antwoorden en mogelijkheden. Tevens gingen ze in op vragen en bemerkingen van het publiek.

- **Iedereen Levenslang - Een podcast van Ng Sauw Tjhoi** met verhalen van ervaringsuitdragers Sara en Stijn die vertellen over hun slachtofferschap en verhaal van herstel en dit alles in samenwerking met project Dialoog. De verhalen van Sara en Stijn werden opgenomen en zijn binnenkort online te beluisteren.

- **Psychologies Magazine België (Winternummer 2023)** waar twee ervaringsuitdragers Y en A (dader en slachtoffer) samen een getuigenis brengen over hun weg naar herstel na een levensdelict.

- **In gesprek met Petronella Van der Hallen - Filmmaakster.** Opzet van Petronella is een kortfilm te maken rond slachtoffer/daderschap en het verhaal van herstel. U kan meer info over haar vinden op: <https://www.ritconline.be/profile-van-der-hallen-petronella/>. We lieten Petronella aansluiten na de laatste vormingssamenkomst van onze ervaringsuitdragers op 4 maart 2023 met als opzet om kort zichzelf en haar project voor te stellen. Nadien ging zij met de ervaringsuitdragers individueel in gesprek om samen te verkennen waar mogelijkheden liggen. Op heden is deze samenwerking lopende.

Tot slot

We kunnen begin 2024 trots zijn op het geleverde werk van alle mensen die mee hun schouders onder dit project zetten. We stellen vast dat de structuren zijn uitgewerkt en alles conceptueel op zijn plaats valt. Voor het komende werkjaar hebben we een stevig geraamte gebouwd waarop we verder kunnen werken en dit dankzij de inzet van velen. ■

PROJECTEN | VERTEL HERSTEL

IN GESPREK MET DE BURGER

Peter HOET,

Voorzitter Willemsfonds Sint-Truiden en Raadsheer Hof van Cassatie

Terugblik op 'Recht in het oog'

Slachtoffer en dader gaan via bemiddeling in dialoog op zoek naar herstel

Is de werkstraf in plaats van een gevangenisstraf, opgelegd door het Antwerpse Hof van Beroep aan de schuldig bevonden Reuzegommers, inderdaad maar een schrale troost voor de familie van Sanda Dia, zoals het Belang van Limburg op zaterdag 27 mei 2023 berichtte? Vinden slachtoffers herstel in een zware vrijheidsberovende straf voor het hen aangedane leed? Een antwoord op deze vraag reikte het Willemsfonds Sint-Truiden aan in een panelgesprek tussen Faroek Özgünes, slachtoffer en ervaringsuitdrager Annemie, Pieter Verbeeck (Moderator vzw) en Guido Vermeiren, Procureur des Konings van Limburg op 4 oktober 2023.

Op 4 oktober 2023 vertelde Annemie het verhaal van de gebeurtenis die haar leven volledig overhoop haalde. Haar broer werd in dramatische omstandigheden vermoord. Zij en haar familie werden overdonderd door het politieel en gerechtelijk onderzoek dat daarop volgde en vonden hierin geen soelaas voor hun noden. Ook in de assisenprocedure vond Annemie geen oplossing. Teveel werd haar gevraagd te zwijgen. Er werd over haar hoofd en dat van haar familie heen beslist over niet alleen het lot van de dader maar ook over haar en hun verzuchtingen. Er was al wel reeds voorzien in slachtofferhulp, maar dat leverde nog geen effectief spreekrecht op. De afsluiting door het verdict van de jury van deze turbulente periode bracht geen rust en de impact op haar familiaal, sociaal en professioneel leven was enorm.

Meer vrede en rust vindt ze vervolgens wel in een door Moderator vzw gefaciliteerde bemiddeling tussen haar en de dader, die contact zocht. Het werd een lange en ingewikkelde weg, die zij samen met de bemiddelaars van Moderator vzw aflegde en die zij in een vraag-gesprek met Faroek Özgünes op 4 oktober 2023 met ons deelde.

Verlies van dierbaren krijgt immers een andere dimensie als dat verlies kan worden toegerekend aan een dader. Nochtans blijft het verlies zelf even groot of zwaar, en de impact ervan verandert niet doordat een ander verantwoordelijk is voor dat verlies. Wel ontstaat het besef bij het slachtoffer dat het verlies had kunnen worden voorkomen. Het is geen toevallig

Woensdag 4 oktober 2023, 20u15 - Academiezaal

Recht in het Oog

PANELGESPREK

Slachtoffer en dader gaan via bemiddeling in dialoog en op zoek naar herstel.

Samen met Faroek Özgünes gaat slachtoffer Annemie in gesprek met Pieter Verbeeck van Moderator vzw en met de procureur des Konings van Limburg, Guido Vermeiren.

TICKETS: <https://www.debogaard.be/activiteiten/recht-in-het-oog> of ter plaatse aan de ingang van De Fwajee.

Prijs: € 9,- voor de Willemsfondsleden en €12,- voor niet WF-leden.

Muzikale intermezzo's worden afgeluisterd door harpist Quinten Van Heyghen.

Affiche 'Recht in het Oog'

dieprietst verlies of een ongeluk, dat niet of moeilijk kon worden vermeden of aan eigen nalaten of handelen te wijten is. De andere dimensie uit zich in het doel dat wordt beoogd wanneer de voor het verlies verantwoordelijke dader wordt gesanctioneerd. Dit doel kan vooral op de dader gericht zijn of vanuit het standpunt van het slachtoffer worden benaderd. De vraag rijst dan of herstel van het geleden verlies kan bereikt worden door sanctionering van de dader. Vaststaat dat wanneer geen dader als verantwoordelijke voor dit verlies kan worden aangewezen, herstel ook zal moeten plaatsvinden.

Het slachtoffer betrekken in het proces dat tot sanctionering van de dader moet leiden, lijkt ons evident. Inspanningen werden geleverd om het slachtoffer spreekrecht te geven in dit strafproces. Maar dat betekent niet dat van het slachtoffer kan of moet worden gevraagd ook een beslissende stem te hebben in de bepaling van de sanctie. Voor hem of haar zal hoofdzakelijk vergelding als strafdoel voorop worden gesteld.

Welk herstel of begrip moet er immers geboden worden aan een dader die zoveel leed heeft veroorzaakt. Begrip waarop de slachtoffers ook niet hebben kunnen rekenen. Nochtans zal ook die dader zijn fout en falen moeten inzien om terug volwaardig in de samenleving te kunnen worden opgenomen. Wel is het aangewezen het slachtoffer erbij te betrekken om te vermijden dat zijn herstel in het gedrang zou worden gebracht, en dus is bijvoorbeeld een contactverbod een te overwegen sanctie waarbij de mening van het slachtoffer dienend kan zijn.

Vergelding in de zin van intentionele leedtoevoeging door de overheid als strafdoel blijft overeind (J. ROZIE, "De strafdoelstellingen in het licht van de gewijzigde rechtspraak van het Hof van Cassatie", noot onder Cass. 16 maart 2021, Nullum Crimen, 2022, blz. 117-126). Dit kan voor het slachtoffer op korte termijn genoegdoening verschaffen, maar geeft op termijn geen oplossing aan het ondergane leed, dat immers een

plaats moet krijgen om te kunnen worden losgelaten. Vergelding of nog wraak en "oog om oog, tand om tand" zijn niet constructief, niet voor de dader, maar ook en vooral niet voor het slachtoffer en de samenleving. Nood aan individueel en maatschappelijk herstel van de door het misdrijf veroorzaakte ontwrichting dringt zich op. (Ph. DAENINCK, "De uitspraak inzake Sanda Dia: elitair of baanbrekend?", www.jubel.be)

Betrokkenen bij een misdrijf, als slachtoffer of dader, hebben de capaciteit om voor de vragen die ze niet beantwoord zien tijdens het strafproces, een oplossing te vinden. Werkelijk herstel, te weten verwerking en het plaatsen van groot leed, kan moeilijk alleen in de rechtbank plaatsvinden. Conflicten kunnen ook besproken worden parallel met of na de gerechtelijke afhandeling ervan. Aldus worden er kansen gecreëerd voor maatschappelijke pacificatie en herstel en op een menswaardiger samenleven, niet gevoed door wraakgedachten. ■

UPDATE MISSIE HOE?

MISSIE MODERATOR VZW: (3) HOE MAKEN WE DIT WAAR?

WE ZIJN EEN ONAFHANKELIJKE ORGANISATIE DIE ACTIEF IS IN VLAANDEREN EN BRUSSEL. WE WERKEN SAMEN MET ANDERE ORGANISATIES: WE BUNDELEN ONZE KRACHTEN, LEREN VAN ELKAAR EN ONDERSTEUNEN ELKAAR.

WE HEBBEN OOG VOOR WAT ER LEEFT IN DE SAMENLEVING EN GRIJPEN KANSEN OM ONZE VISIE TE DELEN EN TE REALISEREN. MENSEN DIE HUN ERVARING MET HERSTELRECHT UITDRAGEN, SPELEN DAARBIJ EEN BELANGRIJKE ROL.

WE BLIJVEN IN BEWEGING. WE INNOVEREN, EVALUEREN EN STUREN BIJ. ZO DRAGEN WE ZORG VOOR DE KWALITEIT VAN ONS WERK.

WE VINDEN HET BELANGRIJK OM WAAR DEZE MISSIE VOOR STAAT OOK WAAR TE MAKEN BINNEN ONZE EIGEN ORGANISATIE.

PROJECTEN | VERTEL HERSTEL

‘WELKE KANSEN BIEDT STILTE, RUST EN RUIMTE ALS WAARDE BINNEN DE JUSTITIËLE SECTOR?’

Een reflectieverslag over het Stilteplatform van Avansa Kempen door Jan Brodala

“Dankzij de medewerking van Moderator, kwamen twee ervaringsdragers getuigen op het stilteplatform. We verkenden samen de kansen van stilte, rust en ruimte als waarde in de justitiële sector.”

Woensdag 13 december, Klein Engelandhoeve Turnhout, midden rustgevende natuur.

In de achtergrond knapperend haardvuur. Op de voorgrond drie krachtige getuigenissen van Jan, Annemie en Luk. Respectvol begeleid door Myriam. Omringd door een betrokken luisterend publiek van professionelen en vrijwilligers, uit justitie, zorg, hulpverlening en het stilteplatform. Vanuit de driehoek dader-slachtoffer-parket-justitie, getuigen Jan, Annemie en Luk over ingrijpende, pijnlijke en traumatische gebeurtenissen en (levens)delicten.

Hefboom

Naast de belangrijke zoektocht naar waarheid en schuld, valt een (assisen) proces slachtoffer(s) en dader(s) bijzonder zwaar. Parket en magistraten staan onder hoge tijdsdruk en procedurele vereisten. Menselijkheid en waardigheid komen onder spanning. Gevangenisstraf, in zijn

huidige vorm, blijkt een kil antwoord met weinig perspectief. Naast daders, ook voor slachtoffers. In hun lange zoektocht naar antwoorden, houvast en herstel. Ze verhalen (hun) kwetsbaarheid, pijn, verlies, (veer)kracht, moed, durf, hoop, herstel... En vertellen wat stilte, rust en ruimte in hun situatie en leven betekent. Voor Jan, Annemie en Luk betekenen ze een zeer belangrijke ‘hefboom’. Stilte om tot rust en reflectie te komen. Om te ‘aarden’, om grond onder de voeten te voelen. Om verbinding met zichzelf en anderen te ervaren. Vaak in en door de natuur. In een ‘koude’ gevangenis is daarvoor echter weinig ruimte. Verder valt de onnoemelijke kracht van ‘verbinding’ op in hun getuigenissen. Zoals de wederzijdse aanraking met klamme handen in de gevangenis tussen dader en slachtoffer-familieelid. Waarbij menselijkheid, mildheid en vergeving zonder woorden aanwezig komt. En rust, dialoog en hoop ruimte krijgt.

Bouwstenen, aanbevelingen en een Justiceur

Niet altijd en overal kan en lukt dit. Toch zijn verbinding, reflectie, besef, menselijkheid, mildheid, vergeving, en begeleiding daarbij onmisbare bouwstenen van persoonlijk en maatschappelijk herstel. Bevestigd in de nabespreking van de getuigenissen door de aanwezigen. En omgezet in aanbevelingen. Zoals het herdenken van ‘straffen’, en het bouwen van kleinschalige gevangenissen met voldoende personeel. Het versterken van een humane aanpak binnen de dagelijkse werking in de gevangenis. Ruimte voor stilte en rust inbouwen binnen detentie en mogelijkheden tot verbinding. Bijvoorbeeld door ‘natuuractiviteiten’, zorg voor anderen, voor dieren en planten enz. Versterken van reïntegratie. Opschalen van het bemiddelingsaanbod en herstelgerichte activiteiten, zoals Samenspraak. Voldoende (ondersteunend) personeel

op parketten en rechtbanken. Stimuleren van overleg- en ontmoetingsinitiatieven tussen alle betrokken actoren, samen met ervaringsdragers.

Om goed en evenwichtig te kunnen 'justicateren'*, zoals Gie treffend illustreerde met zijn 'Justiceur'. Een pendel die zichtbaar maakt hoe hevig het eraan toe kan gaan in een conflict en proces tussen partijen. Waarbij een moeizaam evenwicht wordt gezocht door praten (de monden), luisteren (de oren), inlevingsvermogen, authenticiteit, respect en mildheid (de harten). Mits evenwicht tussen partijen (ze wegen elk evenveel), en met voldoende tijd en ruimte, vindt de pendel (justitie en partijen) zijn of haar evenwicht. En komt tot een (delicaat) rustpunt. Een sterk beeld.

Uitdagingen

Hoe meer we collectief bereid zijn hierover te dialogeren, hoe meer deze ideeën en uitgangspunten kunnen rijpen en ingang vinden. Woensdagavond op kleine schaal binnen het initiatief van Avansa in Turnhout. Hopelijk met navolging op vele plaatsen. Om vooroordelen en eenzijdig veroordelen in onze samenleving tegen te gaan. Daders kunnen slachtoffers zijn, slachtoffers evenzeer daders. Een bedenking die Annemie hielp om tot mildheid, menselijkheid, verbinding en rust te komen. En die ons allemaal aan het denken zet.

Ongenuanceerd labels 'dader' en 'slachtoffer' op mensen plakken, daar worden we niet beter van. We gaan dan voorbij aan complexe werkelijkheid en (mede)menselijkheid. Binnen justitie en in onze samenleving leiden ze tot eenzijdig hokjesdenken- en handelen. Uitdagingen volop dus. Deze boeiende ontmoetings- en thema-avond van het Stilteplatform heeft alvast een steentje verlegd in de brede (justitie)rivier.

Reflecties

"Dankzij de medewerking van Moderator, kwamen twee ervaringsdragers getuigen op het stilteplatform. We verkenden samen de kansen van stilte, rust en ruimte als waarde in de justitiële sector. Meer van zo'n integere en moedige

getuigenissen zijn van onschatbare waarde als we samen willen werken aan een herstelgerichte samenleving." - Christa Truyen - sociaal-cultureel werker Avansa Kempen

Reflecties van de panelleden

"Met de gebruikelijk onzekerheden en angst, nam ik deel aan het Stilteplatform. Deze gevoelens bleken echter ongegrond. Als snel voelde ik me veilig en gehoord. Alle aanwezigen luisterden onbevooroordeeld en leken het belang van stilte en herstel te begrijpen. Tot mijn verbazing ontving ik achteraf van velen zelfs een knuffel en voelde ik me een mens, die in zijn proces van herstel, terug zijn plaats in de maatschappij probeert te vinden. Woorden schieten tekort om mijn waardering te uiten, en dus ligt die kracht, hoop en appreciatie in de stilte van het moment. Dank jullie allemaal. Laten we samen werken aan een maatschappij, waar zowel gerechtigheid als herstel samen zorgen voor een betere wereld." Jan

Ook mijn kennismaking met het stilteplatform blijft nazinderen. De ochtendwandelingen zijn zelfs nog iets langer geworden zodat ik volop van de ontwakende natuur en de bijbehorende rust in mijn hoofd kan genieten. Dus ook van mij een dikke merci aan ieder van jullie om ons met zoveel warmte te ontvangen. Ik voelde me enorm welkom en gehoord. En het feit dat Jan erbij was om zijn verhaal te delen, maakte het extra waardevol.

Van al de kansen die ik al gekregen heb, was deze toch wel veruit de mooiste. - Annemie

"Het was een bijzondere avond, mooie ruimte, stoelen in een kring, stiltemomenten, de rustgevende presentatie van het 'just-apparaat'... en de indrukwekkende getuigenissen van de twee andere leden van ons panel, Jan en Annemie.

We voelden ons allemaal zeer gastvrij ontvangen." - Luk

"Mijzelf heeft het vooral geraakt, ontroerd en gesterkt dat verzoening mogelijk is met jezelf, met de 'tegenpartij' en met de

samenleving. Dat er een aantal mensen verder willen meewerken is een mooi resultaat." - Myriam

"Hartelijk dank voor de avond van gisteren. Was ongelofelijk leerrijk, inspirerend en ontroerend." - Els (deelnemer)

"Ik ben altijd al een stille geweest, vandaar mijn interesse voor het "stilteplatform", want die geven stilte ten minste een platform. Het voordeel van stil te zijn op feestjes en bijeenkomsten, is dat ge al de meningen van de praters goed gehoord hebt. De volgende dag, voor een stil wit blad zittend, kan ik er dan ongestoord mijn gevatte opinie over tekenen, in de vorm van een kartoentje en deze opsturen naar de betrokkenen, "de achterafkartoentje". Zo hebt ge toch iets van u laten horen, zij het met vertraging.

De volgende stap is een cartoon uitbeelden in een act voor een levend publiek. Hij die altijd stil is, staat plots voor het publiek en is op dat moment de enige die praat. De rollen omgekeerd. Ik voel me dan als een binnenstebuiten gekeerde sok, wat niet altijd prettig is.

Zo voelde ik mij ook na de act van "de Justiceur". Zo vermoed ik ook, dat de ex-gedetineerde zich voelde op de bijeenkomst in "Klein Engeland"??? Hem is ook lange tijd de mond gesnoerd en hij neemt nu het woord op het stilteplatform... herkenning... erkenning.

Zo werkt nu de "Justiceur". De stille praat en de prater luistert en omgekeerd en ze praten en luisteren allebei "Just" evenveel en zo komt er verzoening tot stand..." Gie

*justicateren is werkwoord afgeleid van de Justiceur.

Artikel verscheen eerder op <https://avansa-kempen.be/> ■

MEDIA EN CULTUUR

Werken aan een breder maatschappelijk draagvlak voor herstelrecht, doen we onder andere via allerhande socio-culturele activiteiten en getuigenissen in de media.

Psychologies Magazine België (Winternummer 2023): twee ervaringsuitdragers Y en A (dader en slachtoffer) brachten samen een getuigenis over hun weg naar herstel na een levensdelict.

© Psychologies Magazine

Een mooi interview dat tot nadenken aanzet. Over straf, vergelding en gevangenis. Aan het woord zijn Pieter De Witte en Geertjan Zuidwegt, beiden als docent en onderzoeker verbonden aan KU Leuven en allebei werkzaam als aalmoener in Leuven Centraal.

In de portrettenreeks van Barbara Rottiers verscheen ook het verhaal van Patrick, die deelnam aan een bemiddeling bij Moderator en er in het artikel over vertelt.

Voor De Standaard lezers: link naar het volledige artikel: https://www.standaard.be/cnt/dmf20230517_95821262

© Humo - Patrick: 'Ik heb spijt en ben dankbaar'

Het Nieuwsblad:
Getuigenis Nathalie:

'Ik voel geen kwaadheid meer'

Nathalie Huygens geeft voordrachten, ook aan studenten, over wat ze meemaakte als slachtoffer van seksueel misbruik. - © Stefaan Beel

Nathalie Huygens (51) kreeg vorig jaar groen licht voor euthanasie omdat ze ondraaglijk lijdt aan de gevolgen van verkrachting. Vandaag leeft ze vooral van dag tot dag en geeft ze voordrachten, zoals vrijdag aan studenten. "Soms voel ik dat ik moet volhouden en doorgaan. Het feit alleen al dat ik dat voel, is voor mij een mirakel."

© Het Nieuwsblad

Indrukwekkende getuigenis van Nathalie, één van de mensen die in het kader van ons 'Vertel Herstel'-project, mee haar ervaringen uitdraagt over wat het betekent om slachtoffer te zijn van een misdrijf. In haar getuigenis benoemt ze ook het contact dat ze opzocht met de dader van de feiten.

Fatma Taspinar hield in De Morgen een pleidooi voor herstelrecht en duidt waarom we hier meer aandacht voor moeten hebben, naast een strafrechtelijke procedure:

"Naast strafrecht heb je ook zoets als herstelrecht, iets wat bij ons volgens mij nog niet voldoende ingeburgerd is. Waarom zijn processen spraakmakend? Omdat er een grote connectie met de maatschappij en met ons allen is. Bij het terreurproces, maar ook bij Sanda Dia."

"Elke keer als ik op een proces ben, denk ik aan de les die we zouden kunnen trekken. Er is dan een momentum om iets te veranderen: dit mag nooit meer gebeuren en hoe gaan we dat in de toekomst vermijden? Je moet die dooprutuelen niet verbieden, wel het bepaalde, bijbehorende gedrag dat we in het gewone leven ook niet zouden tolereren."

"Wat ik in de rechtszaal ook zag, was hoeveel pijn dat voor iedereen heeft teweeggebracht, een pijn die zelfs de zwaarste straf niet kan verzachten. Bij herstelrecht wordt geprobeerd om opnieuw communicatie tussen de partijen op te starten: in gesprek kom je tot een andere verwerking. Bij een proces plooit iedereen terug op zijn eigen standpunten: men hoort de andere wel maar men luistert niet. Dat is jammer."

"Er zou een soort van parallel circuit moeten komen waarin men gebruikmaakt van dat herstelrecht, al kan dat misschien niet bij alle zaken. Maar lange tijd geleden stond dat trouwens, naast rehabilitatie - voor minderjarigen - in het strafrecht." <https://www.demorgen.be/.../fatma-taspinar-na-de-dood.../>

ARTIKELS

Herbeluister het fragment uit het Radio 1-programma , Bruggenbouwers (Joris Hessels) met jeugdrechter Inge Claes.

Onze oud-collega Dirk Dufraing vertelt er over de ingewikkelde, uitdagende en waardevolle inhoud van het woord en proces van herstelbemiddeling.

<https://radio1.be/luister/select/bruggenbouwers/inge-claes-bepaalde-dingen-die-mensen-doen-zijn-niet-te-herstellen>

Dirk Dufraing. "Wat wij doen is een informeel communicatieproces opstarten tussen dader en slachtoffer, waarbij de finaliteit niet zozeer herstel is."

"Voor het ene slachtoffer is dat veel te confronterend, maar voor andere slachtoffers kan het toch wel een stukje helend werken", zegt Inge Claes. "Bepaalde dingen die mensen doen, zijn niet te herstellen. Maar ik voel wel dat herstelbemiddeling een heel waardevol project kan zijn voor dader en slachtoffer."

WEBINAR

In perspectief - Wat kan herstel betekenen na een misdrijf?

Een misdrijf veroorzaakt leed, zowel voor het slachtoffer als voor de dader. Hoe ga je daarmee om? Verwerk je dat in je eentje of zoek je antwoorden bij de andere betrokken partij?

We luisteren naar het verhaal van een slachtoffer die - ondersteund door een bemiddelaar - in dialoog ging met de dader en wat dit allemaal teweegbracht.

Op zoek naar antwoorden, op zoek naar herstel ...

Evelyn Goeman - Bemiddelaar bij Moderator vzw - sluit mee aan en neemt

ons mee in het werk van een bemiddelaar, en hoe een bemiddeling verloopt bij Moderator vzw.

Afsluiten doen we met een panel waar Bart Schoovaerts (Avansa Oost-Brabant) in gesprek gaat met Evelyn Goeman en het slachtoffer. Samen verkennen ze verder de vraagstellingen en gaan ze op zoek naar antwoorden en mogelijkheden.

Herbekijk via dialoogherstel.org

PODCAST

Iedereen levenslang?

In deze podcast 'Iedereen levenslang?' nodigt verhalenmaker Ng Sauw Tjhoi (ex VRT-journalist) u & ik uit om na te denken over iets waar we liefst zo weinig mogelijk mee te maken hebben: misdaad, straf en herstel.

De persoonlijke, bloedeerlijke en beklievende getuigenissen van (ex-) gedetineerden, slachtoffers, een kind van een ex-gedeteneerde, ... confronteren ons met de grote impact van een misdrijf. Over hoe moeilijk het kan zijn als (ex-)gedetineerde om die tweede kans te verdienen, over hun gevecht met het stigma "eens een crimineel altijd crimineel". En ook de worsteling

van diegene die een misdrijf moeten ondergaan. Hoe ze tot slachtoffer zijn gedwongen, hoe dat stigma hun leven verandert en hoe ze zichzelf terugvinden of beter, heruitvinden. Niet zo evident.

Beluister zeker het verhaal van An en Stijn, 2 van onze ervaringsuitdragers uit het project 'Vertel Herstel'.

Je kan hun verhaal beluisteren op Spotify of via: <https://www.dialoogherstel.org/bibliotheek/iedereenlevenslang-podcast>

© Het Nieuwsblad

Kieran, een jongen van 13, sterft in 2013 bij een ongeval met de fiets. Els, de vrouw die hem aanreed, wil nadien contact opnemen met zijn ouders. In deze podcast horen we zowel May, de mama van Kieran, als bestuurster Els. "Een ongeval vernielt verschillende levens. Ik kom nog vaak langs die plek, maar ik rij nooit meer in dezelfde richting."

Els en May vertellen in deze podcast van Stef Vanlee, hun verhaal en wat de bemiddeling via Moderator daarbij voor hen betekend heeft.

Integer en aangrijpend!
Te beluisteren via Spotify.

Met trots mochten we het voorbije jaar ook aankondigen dat na een jaar toegewijd werk, 8 gedetineerden (7 muzikanten en 1 kunstenaar) onder de bandnaam CELL(R) klaar stonden om hun langverwachte album "Every Day" te presenteren in Leuven Centraal. Allemaal hebben ze op hun eigen manier een link met muziek. Ze werkten samen binnen de complexe omstandigheden van de gevangenis en gingen door een lang en bewogen proces, maar slaagden er wonderwel in om een mooi resultaat neer te zetten.

Dit inspirerende muzikale project is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met verschillende organisaties.

Het album was er nooit gekomen zonder de toewijding, praktische hulp en grenzeloze inzet van deze mensen:

Sabine De Bock, cultuurfunctionaris bij De Rode Antraciet
Sabine begeleidde de band en faciliteerde de repetitiemomenten en opnames in de muziekkelder. Ze zorgde daarnaast voor de financiering van het grafische luik en het persen van de CD.

Anne Verbraeken, organisatieondersteuner bij CAW Oost-Brabant. Anne nam de algemene coördinatie voor het project voor haar rekening. Ze bracht organisaties samen, betrok de gedetineerden in alle fases van het proces en begeleidde het groepsproces. Ze spendeerde heel veel tijd in de muziekkelder én is zelfs op het album te horen als backing vocal.

Gerry Koolen, vrijwillig moreel consulent bij de Stichting Morele Bijstand aan Gevangenen
Gerry toverde de kelder van de gevangenis om tot opnamestudio. Hij leverde niet alleen de opname-apparatuur, maar spendeerde uren samen met de muzikanten tijdens de opnames én aan de mixing en mastering.

Ninnia De Coster, Gagik Mouradian en Tania Ramoudt van deMens.nu
De medewerkers van deMens.nu zetten hun schouders mee onder de financiering van de CD-verkoop. Ze organiseerden in het kader van de Nationale Dagen van de Gevangenis evenementen buiten de gevangenis om het verhaal van de gedetineerden zichtbaar te maken en de CD te promoten.

© Artwork Mamboleo

© Artwork Mamboleo

Met speciale dank aan de directie van de Centrale gevangenis van Leuven, FOD Justitie en Agentschap Justitie en Handhaving.

Contact: everyday.cellr@gmail.com

Deze bijzondere cd is zowel binnen als buiten de gevangensmuren beschikbaar, zowel fysiek als online!

De opbrengst van de verkoop van de CD gaat integraal naar Moderator vzw. Onze organisatie werd door de gedetineerden zelf gekozen omdat de inhoud van de nummers sterk verbonden is met wat Moderator doet.

Meer weten? Lees er alles over via de link: www.caw.be/wat-beweegt-er/nieuws/gedetineerden-uit-leuven-centraal-lanceren-eigen-cd-voor-het-goede-doel/en-laet-je-inspireren-door-Every-Day.

De cd aankopen, kan je nog steeds via: www.derodeantraciet.be/album-every-day/

Filmzaal 'Cinema ZED Leuven' programmeerde op vrijdag, 24 november 2023, in het kader van de Internationale Restorative Justice Week, een vertoning van de bijzondere film "Je verrai toujours vos visages".

De film, geschreven en geregisseerd door Jeanne Herry, volgt het verhaal van 3 Restorative Justice facilitatoren, die verschillende vormen van slachtoffer-dader dialogen ondersteunen en daarbij gebruik maken van verschillende methodieken, aangepast aan uiteenlopende delictsituaties.

De voorstelling werd georganiseerd in samenwerking met het European Forum for Restorative Justice (EFRJ).

Na de voorstelling was er een gesprek met ervaren bemiddelaars uit Vlaanderen (Moderator vzw) en Wallonië.

© senscritique.com/film/je_verrai_toujours_vos_visages

THEATER

KENNETH BERTH PIÉTON

VERKEER

BESTE O,
IK HEB DE VOORBIJE JAREN
VAAK GEDROOMD DAT IK DE
TIJD KON TERUGDRAAIEN.
DAT IK 1 MINUUT LATER NAAR
HUIS WAS VERTROKKEN.
DAT IK NOOIT IN PARIJS WAS
GEWEEST.
DAT IK NOOIT OP DAT ZEBRA-
PAD STOND.
HEB JIJ DIE GEDACHTEN SOMS OOK?

BESTE O,
~~IK HEB GOED NIEUWS:~~
~~IK BEN NIET GESTORVEN~~
~~IN PARIJS.~~

© Kenneth Berth

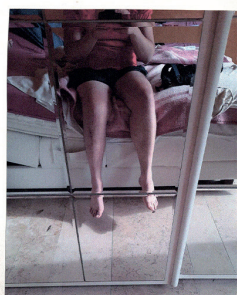
In de zomer van 2021 werd radio- en theatermaker Kenneth Berth aangereden. Hij stak een straat over in Parijs, via het zebra-pad. De automobilist reed gewoon door. Voor Kenneth volgde een revalidatie van meer dan een jaar. Berth maakte een voorstelling over zijn ongeval. Of hun ongeval! In Piéton – niet toevallig Frans voor voetganger – hoopt hij op antwoorden van de zwiigende chauffeur.

Piéton ging in première in De Spil in Roeselare.

Alle informatie over de voorstelling vind je op de website van Het Nieuwstedelijk:
www.nieuwstedelijk.be/project/pieton

BESTE O,
~~ONDANKS DAT HET GROF~~
~~IS DAT JE GEWOON BENT~~
~~WEGGEREDEN NADAT JE~~
~~MIJN BEEN VERBRIJZELDE~~

~~WAZA~~

Het voorbije jaar waren we vanuit Moderator vzw onder andere actief rond thema's als politie en jongeren, dialooggroepen, verkeer, herstelgerichte detentie en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Je leest er meer over op de volgende pagina's.

VERKEER

Ingrid Marit – Moderator vzw

Stel je voor: je wandelt bij groen licht het zebrapad op en het volgende dat je je herinnert is dat je in de ambulance ligt. Het overkwam radiomaker Kenneth Berth in de zomer van 2021 in Parijs.

Tijdens zijn revalidatie dacht hij vaak aan de man die hem aanreed op dat zebrapad. Wie is hij? Zou hij zich schuldig voelen? Zou hij ook aan mij denken?

Vragen waarop Kenneth geen antwoord had. Zijn zoektocht naar antwoorden op die vragen verwerkt hij in het toneelstuk Piéton en in de bijhorende podcast. Moderator hielp hem mee op weg.

Begin 2023 contacteerde Kenneth Moderator met zijn idee voor een theaterstuk en podcast. Of hij via ons mensen zou kunnen spreken die iets gelijkaardig hadden meegemaakt? Om te weten hoe het voor hen geweest was?

De eerste stap was een interview met mij als bemiddelaar. Kenneth vroeg honderduit over bemiddeling in verkeersongevallen. Hoe gaat het er aan toe? Hoe kom je bij Moderator terecht? Wat als de andere partij niet wil meewerken? Wat levert het op? Op het einde van het gesprek stelde ik hem de vraag: en wat als je nu zelf eens zou proberen te bemiddelen met de man die jou aanreed? Kenneth moest niet lang nadenken. Dat hij het wel wilde proberen. Dat hij nog steeds wel wachtte op antwoorden op zijn

vragen.

Dus ging ik aan de slag. Ik zocht contact met het "Institut Français de Justice réparatrice", een zusterorganisatie in Frankrijk. Zij namen contact met het parket daar en probeerden de veroorzaker te betrekken in de bemiddeling. Helaas zonder succes. Mr. D reageerde niet op de brieven die mijn collega uit Frankrijk hem stuurde.

Dus toch geen antwoorden op de vragen van Kenneth. Van die kant ook geen erkenning voor wat hem overkomen was. Ging hij dan gewoon maar verder met zijn leven? Kon het hem werkelijk niets

“Zou een gesprek met een veroorzaker van een ander ongeval helpend kunnen zijn om antwoorden te krijgen op mijn vragen?”

© Kenneth Berth

schelen?

Ik voel de frustratie bij Kenneth en doe hem het voorstel om een niet-gerelateerde bemiddeling te overwegen. Zou een gesprek met een veroorzaker van een ander ongeval helpend kunnen zijn om antwoorden te krijgen op zijn vragen? We weten het allebei niet, maar Kenneth besluit het een kans te geven.

Een tijdje later ben ik getuige van de ontmoeting tussen Kenneth en Jonas. Jonas veroorzaakte een aantal jaren geleden een ongeval. Ook hij wou graag het gesprek aangaan met de familie van het slachtoffer. Zij waren daar nog niet klaar voor en dat begreep hij. Maar toch, ook hij bleef met bepaalde vragen zitten. Hoe verwerk je zoiets? Welke impact heeft het verlies van een familielid op je leven?

En dus spreekt Kenneth met Jonas. Ze vertellen allebei hun verhaal. Hoe zij het beleefd hebben. Welke impact het had op hun leven en op de levens van de mensen uit hun omgeving. En terwijl hun verhalen zich met elkaar verbinden, komt er erkenning, groeit er begrip en wordt herstel weer wat meer tastbaar. ■

'BOUWEN AAN EEN BETERE TOEKOMST VOOR VERKEERSSLACHTOFFERS'

Moderator vzw ondertekende in 2023 mee het memorandum 'Bouwen aan een betere toekomst voor verkeersslachtoffers' van de Vlaamse stuurgroep voor een betere opvang van verkeersslachtoffers

In 2022 gebeurden er 37.643 verkeersongevallen in België. In totaal vielen daarbij 46.074 slachtoffers, waaronder 3.400 zwaargewonden. Elke week eindigen 9 mensenlevens in het verkeer. Tel daar nog eens alle naasten, nabestaanden en getuigen bij die geraakt worden door de gevolgen van een ongeval, en de cijfers worden nog hallucinant.

Verkeersveiligheid en kwaliteitsvolle opvang van verkeersslachtoffers raken ons allemaal. Want ieder van ons kan door een verkeersongeval geraakt worden in een fractie van een seconde.

Een verkeersongeval heeft een grote impact op het leven van heel wat mensen. De beleving van slachtoffers, veroorzakers, naasten, nabestaanden en getuigen vormen de eerste toetssteen voor een kwaliteitsvolle opvang van betrokkenen in het verkeer. Maar hun ervaringen zijn ook cruciaal voor het bevorderen van veiliger gedrag op de weg. De gevolgen van een verkeersongeval slepen voor sommige betrokkenen jarenlang tot levenslang aan. Ze raken aan alle levens- en beleidsdomeinen: welzijn en gezondheid, justitie, mobiliteit, onderwijs en arbeid.

In die complexe nasleep van een verkeersongeval stellen zich medische, administratieve en juridische vragen maar ook vragen over gepaste psychosociale opvang.

De Vlaamse Stuurgroep voor een 'Betere Opvang van Verkeersslachtoffers' focust op de gevolgen voor alle betrokkenen. Rondpunt, expertisecentrum voor de opvang van alle betrokkenen bij een verkeersongeval, bundelt daarvoor de krachten met onder meer Getuigen Onderweg, de lotgenotenverenigingen Ouders van Verongelukte Kinderen (OVK), Over-Hoop en Even-Zeer, VDAB, Assuralia, Open Therapeuticum Leuven (OTL), Revalidatiecentrum Pulderbos, de federale en lokale politie, VICO DMW, CAW en Moderator vzw, met deelname van de Vlaamse overheid - Departement Zorg, Departement Mobiliteit en Openbare Werken en Agentschap Justitie en Handhaving.

"Het meerjarenplan 2023-2027 van Rondpunt vzw is gebaseerd op het actieplan uitgewerkt door de Vlaamse Stuurgroep Verkeersslachtoffers. Hoewel de focus van de stuurgroep ligt op de opvang van slachtoffers na een ongeval, benadrukken en ondersteunen we ten volle de noodzakelijke inzet op proactieve en preventieve maatregelen voor een sterk verkeersveiligheidsbeleid, namelijk het streven naar een drastische vermindering van het aantal

verkeersslachtoffers tegen 2050 (cfr. Het plan 'All for Zero' dat werd opgestart na de Staten Generaal voor Verkeersveiligheid in 2021). Daarbij benadrukken we dat een waardevol veiligheidsbeleid afgetoetst dient te worden aan kwalitatief hoge standaarden, die de kwantitatieve afweging overstijgen. In de opvang van betrokkenen bij een verkeersongeval willen we het aanbod bestendigen, verbinden, versterken en verdiepen. Elk verkeersslachtoffer heeft recht op een totale, coherente en mensvriendelijke zorg. De Vlaamse Stuurgroep Verkeersslachtoffers vertaalt in dit memorandum de noden naar 6 prioritaire aanbevelingen en een aantal actiepunten.

1. Hoor en erken de stem van betrokkenen
2. Sensibiliseer vanuit de impact van verkeersongevallen
3. Zorg voor transparantie voor verkeersslachtoffers
4. Versterk de kennis, doorverwijzingsmogelijkheden en samenwerking bij alle betrokken partners
5. Versterk de psychosociale zorg voor betrokkenen
6. Zet in op een vlotte re-integratie in de samenleving"

Meer info: www.rondpunt.be

'HET HERSTELFONDS: EEN WIN-WIN OP VELE TERREINEN'

HERSTELFONDS

gevangenis fonds
vrijwilligers
aanvraag
schade
herstelfonds
vergoeding
burgerlijke partij
slachtoffer
herstelcomite
trajectbegeleider
dader
werk
communicatiegeld
bemiddelaar
bemiddeling
justitie
fonds

25 mei 2023
Inspiratiemoment
Herstelfonds –
Feestzaal
gevangenis
Hoogstraten
mod

Werken aan herstel
via
vrijwilligerswerk

Op 25 mei 2023 tekenden een 60-tal personen present op een Inspiratienamiddag over het Herstelfonds. Het Herstelfonds is een project dat gericht is op herstel voor alle betrokken partijen na een misdrijf. Heel concreet komt het hier op neer dat een veroordeelde dader onbezoldigd vrijwilligerswerk kan doen. In ruil daarvoor zal het Herstelfonds een deel van de schadevergoeding betalen aan het

slachtoffer. Het Herstelfonds bestaat al vele jaren en doorheen die jaren is er in de Kempen een zeer goede samenwerking opgebouwd tussen alle partnerorganisaties die het project mee dragen: Moderator vzw, de trajectbegeleiders van CAW, de gevangnissen en de vele projectplaatsen die zich engageerden om een gedetineerde vrijwilligerswerk te laten uitvoeren.

Die goede praktijk wilden we voor onze eigen partners nog eens onder de aandacht brengen en tegelijk wilden we ook inspirerend zijn voor andere regio's. We staken dus de koppen bijeen met onze partners van CAW en de beleidscoördinator van de Vlaamse Gemeenschap. En met de hulp van twee stagiaires maatschappelijk werk konden we een mooi programma uitwerken. In de aanloop naar de inspiratienamiddag

DE STAPPEN VAN HET HERSTELFONDS

bekendmaking van het project

Via verschillende kanalen:
CAW, PSD, Moderator,
mond-aan-mond, folder,...

1

2

De gedetineerde stelt zich via
JW/PSD/Moderator kandidaat
om deel te nemen aan een
bemiddelingsproces en om via
het Herstelfonds
vrijwilligerswerk te doen.

aanvraag door gedetineerde

toestemming van het slachtoffer

De bemiddelaar neemt
contact op met het
slachtoffer en polst naar
zijn/haar houding ivm het
vrijwilligerswerk.

3

4

De bemiddelaar maakt in
samenpraak met de
partijen de aanvraag op.

aanvraag bij Comité Herstelfonds

beslissing Comité Herstelfonds

Het Comité beoordeelt de
aanvraag en neemt bij
goedkeuring een beslissing
over het bedrag en het
daaraan verbonden aantal
te presteren uren.

5

6

De trajectbegeleider zoekt
gepast werk. De PSD/directie
vraagt de nodige uitgangspunten
aan. Er wordt een contract
opgesteld.

voorbereiding vrijwilligerswerk

uitvoering vrijwilligerswerk

De vrijwilliger voert het
werk uit volgens de
gemaakte afspraken. De
projectplaats vult de
prestatie in.

7

8

Na ontvangst van de
prestatiestaat betaalt het
Herstelfonds rechtstreeks
aan het slachtoffer.

uitbetaling aan slachtoffer

contacteerden we alle gekende projectplaatsen voor een korte enquête en een check van hun contactgegevens. Daarnaast werkten we een brochure uit voor professionals met als titel "Het Herstelfonds van aanvraag tot uitvoering". En ook de folder werd in een nieuw jasje gestoken.

Op 25 mei zelf organiseerden we een panelgesprek, waarin de verschillende stappen en partners aanbod kwamen. Een lid van het comité Herstelfonds vertelde iets over de procedure. De verschillende partners in het traject (Moderator, CAW – trajectbegeleiding en PSD/directie van de gevangenis) lichtten hun rol toe en een projectplaats kwam aan het woord en vertelde hoe zij omgaan met vrijwilligerswerk vanuit de gevangenis.

Tot slot was er nog een ex-deelnemer die kwam getuigen over zijn ervaring met het vrijwilligerswerk voor het Herstelfonds.

Tussen alle bijdragen door kwam ook de stem van het slachtoffer aan bod. Uit de vele aanvragen distilleerden we quotes van slachtoffers die vertelden waarom zij achter het idee van het Herstelfonds staan. (Zie artikel op de volgende pagina).

Zo werd het heel snel duidelijk dat het Herstelfonds echt een win-win is op veel meer terreinen. In eerste instantie is het meegenomen voor het slachtoffer, dat via deze weg de kans krijgt om via bemiddeling antwoorden te krijgen op vragen of erkenning te krijgen voor wat hem/haar is aangedaan. Daarnaast kan via het Herstelfonds toch al een deel

van de schadevergoeding verkregen worden. Voor de dader betekent het dat hij iets tastbaars kan doen naar het slachtoffer toe: verantwoordelijkheid opnemen voor de feiten die hij pleegde, niet enkel woorden maar ook daden. Veel gedetineerde daders beschikken niet over de financiële draagkracht om al te starten met het afbetalen van de schadevergoeding aan hun slachtoffer. Maar ook voor de dader als persoon biedt het vrijwilligerswerk voor het Herstelfonds heel wat kansen. Het geeft hem de kans om vertrouwen op te bouwen naar justitie toe, maar het is ook een goede voorbereiding op re-integratie: via werk terug in de samenleving komen. Een vorm van herstel naar zichzelf dus. Doordat het vrijwilligerswerk plaatsvindt bij een humanitaire organisatie zit er in dit project ook een stuk herstel naar de samenleving, want ook die is geschaad door een misdrijf. Op die manier kan de dader iets terug doen naar de maatschappij toe.

Afsluiten deden we met een alcoholvrije receptie, aangeboden door het Penitentiair Schoolcentrum Hoogstraten en verzorgd door de leden van de kerngroep. En dat was dan weer een kans om ook nog wat te netwerken! ■

DETENTIE | SAMENWERKING

DE STEM VAN HET SLACHTOFFER IN HET HERSTELFONDS

Slachtoffer van fietsdiefstal

Het slachtoffer geeft aan dat ze verbaasd is door zijn aanvraag voor het herstelfonds en staat hier ook volledig achter. Ze is dan positief verrast dat hij dit wil doen. Ze vond het namelijk erg vervelend dat haar fiets weg was aangezien dit haar enige vervoersmiddel is. Dit maakt dat ze het fijn vindt dat ze toch al een deel van haar burgerlijke partij mogelijk zal terugkrijgen.

Slachtoffer van verkrachting

Het slachtoffer geeft in haar slachtofferfiche aan dat ze nog steeds sterk getraumatiseerd is door wat er gebeurd is. Ze vraagt een absoluut contactverbod. Omwille van dit trauma en de geldende samenwerkingsafspraken met de strafuitvoeringsrechtbank (SURB) in geval van contactverbod, werd via de dienst Slachtofferonthaal, die haar hadden bijgestaan bij de opmaak van de slachtofferfiche, gepolst naar haar houding wat betreft bemiddeling en het herstelfonds. Ze gaf hierbij aan dat bemiddeling op dit moment voor haar zeker nog niet aan de orde is, maar ze staat wel positief tov. het feit dat de dader via het herstelfonds vrijwilligerswerk zou gaan doen. Financieel heeft ze het niet gemakkelijk. Mocht ze via het herstelfonds al een deel van de schade vergoed kunnen krijgen, dan zou dat voor haar zeer welkom zijn.

Slachtoffer van oplichting

Zoals eerder al aangegeven is de voornaamste zorg van het slachtoffer momenteel het geld dat ze verloren is zo veel mogelijk recupereren en daarom staat ze positief tov. een initiatief zoals het herstelfonds. Ze weet dat de dader hiervoor 'uitgangen' (=gevangenis mag

verlaten) krijgt. Voor haar is het belangrijk dat hij tijdens deze uitgangen géén contact zal kunnen hebben met haar, wat in principe niet echt een probleem is vermits het vrijwilligerswerk uitgevoerd kan worden in de buurt van Hoogstraten en het slachtoffer niet woonachtig is in deze regio.

Slachtoffer van opzettelijke slagen en verwondingen

Het slachtoffer haalde in eerste instantie aan dat ze slechts wou instemmen met het vrijwilligerswerk, nadat ze rechtstreeks met de dader had gesproken, om te kunnen inschatten hoe hij nu kijkt naar wat er gebeurd is. Na de ontmoeting tussen hen heeft het slachtoffer aangegeven dat ze positief staat tov. dit vrijwilligerswerk en hem ook de kans wil geven om dit te realiseren.

Ze waardeert dat hij dit initiatief genomen heeft en dat hij op die manier iets wil doen voor haar en de maatschappij. Ze hoopt dat hij hierdoor beseft dat je moet gaan werken om iets te krijgen, want dat is niet wat hij gewoon is in zijn vroegere leven. Ze hoopt dat hij zijn best zal doen en dat hij het tot een goed einde zal brengen.

Slachtoffers van moord

Beide slachtoffers zijn zussen en hebben van bij de aanvang gezegd dat ze achter het idee van het herstelfonds staan. Zij zaten zelf nog met heel veel vragen naar aanleiding van de feiten en waren tevreden dat ze die tijdens de bemiddeling hebben kunnen stellen. In de afronding van de bemiddeling werd er een bemiddelingsovereenkomst opgemaakt. De basis voor een contactherstel naar de toekomst toe, werd in de bemiddeling

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ X. is voor ons een echte meerwaarde geweest tijdens de periode van zijn vrijwilligerswerk. In een periode met enorm veel instroom en weinig personeel heeft hij enorm veel werk geleverd. Het bedenken van oplossingen voor problemen/tekorten was een dagelijkse opgave voor hem. Op het vlak van contact met onze doelgroep is er geen enkel probleem geweest. X. heeft meer als zijn steentje bijgedragen. ”

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ In de Webwinkel komen ook veel anderstaligen en scholen uit het bijzonder onderwijs. In contact met deze jongeren was X heel vlot. Op een natuurlijke manier voerde hij niet alleen werk uit, maar bood ook de nodige omkadering. Zijn aanwezigheid was een grote hulp en ze zijn dankbaar voor zijn inzet. ”

Inspirationmoment herstelfonds

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ X. is een bezige bij, doet haar werk goed en ziet ook werk. Zij gaat respectvol om met de bewoners. Zij is steeds op tijd en houdt zich aan de afspraken. Onze bewoners zullen haar zeker missen, haar aandacht en haar flair. ”

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ Het was een aanwinst om X. in het fietsatelier te hebben. Kan zeer goed zelfstandig werken. Goed probleemoplossend vermogen en technisch inzicht. ”

gelegd en intussen is er op regelmatige basis telefonisch en schriftelijk contact tussen hen.

Beide vrouwen hebben geen gemakkelijke jeugd gehad. Er was sprake van verwaarlozing, waardoor zij ook als kind regelmatig het huishouden moesten overnemen. Na de feiten kwamen zij er helemaal alleen voor te staan. De familie van hun moeder gaf hen mee de schuld van wat er gebeurd was, omdat zij voordien de ouderlijke woning hadden verlaten om te gaan samenwonen met hun partner op dat moment. Ook van de familie van vaderskant hebben ze weinig tot geen steun gekregen. Desondanks zijn beide zussen er in geslaagd een redelijk stabiel leven en gezin uit te bouwen.

Zij kijken zeer tevreden terug op het verloop van de bemiddeling. Naar de toekomst toe staan zij open voor meer contact, zij het onder bepaalde voorwaarden, waarvoor zij ook een slachtofferverklaring hebben ingediend bij de SURB.

Zij hebben geen specifieke mening over de aard van de tewerkstelling. Zij hopen dat het vrijwilligerswerk kan doorgaan, omdat zij op die manier zelf ook sneller de schadevergoeding kunnen krijgen én dat op die manier hun vader toch zijn verantwoordelijkheid kan nemen en zelf ook met minder schulden kan buitenkomen en zijn leven in de maatschappij terug kan opnemen.

Slachtoffers van diefstal

De slachtoffers reageerden positief op het aanbod van bemiddeling. Ze waren tevreden via onze dienst eindelijk iets te horen. Hun eerste en belangrijkste verwachting is dat de dader zijn verantwoordelijkheid opneemt

DONDERDAG 25 MEI - FEESTZAAL PSC HOOGSTRATEN

INSPIRATIEMOMENT HERSTELFONDS

In de Kempense gevangenissen is het Herstelfonds al vele jaren een voorbeeld van goede samenwerking tussen gevangenis, CAW, Moderator en een groot aantal projectplaatsen. Via het herstelfonds kunnen gedetineerden vrijwilligerswerk doen bij een humanitaire organisatie buiten de gevangenis. In ruil voor het geleverde werk, betaalt het Herstelfonds een deel van de schadevergoeding rechtstreeks aan het slachtoffer.

Op 25 mei 2023 kom je alles te weten over de werking van het herstelfonds en kan je kennismaken met partners in het project.

Programma:

13:30: onthaal met koffie

14:00: Welkomwoord door mw. Leen Lion, inrichtingshoofd PSC Hoogstraten

14:15: Panelgesprek met projectpartners:

- Katrien Lauwaert : Comité Herstelfonds
- Ingrid Marit : Bemiddelaar Moderator vzw
- Steffi Deparis : Trajectbegeleider Justitieel Welzijnswerk (CAW) PI Merksplas
- Katleen Dockx : Psychosociale Dienst PI Wortel
- Wendy Mercelis : directieteam PSC Hoogstraten
- Marc Van Loon: projectplaats Recyclagecentrum WEB Turnhout
- Een getuigenis van een deelnemer
- De stem van het slachtoffer

16:15: mogelijkheid tot dialoog

16:30-17:00: netwerkmoment met hapje en drankje

Gelmelstraat 131
Hoogstraten
(ingang en parking links van de gevangenis)

GRATIS

inschrijven vóór 12 mei 2023 via de link of email naar ingrid.marit@moderator.be

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ X. heeft de werkzaamheden in het kader van het Herstelfonds goed uitgevoerd. Hij was altijd op tijd aanwezig en voerde alle opdrachten stipt uit. Verschillende medewerkers vonden hem een aangename collega. ”

Succesvolle herstelfonds ervaringen

“ Heeft zonder problemen contacten gelegd met de diverse arbeiders stedelijke begraafplaats. Reageerde vriendelijk en correct op de voor de hand liggende vragen ivm de uit te voeren taken. Voerde de repetitieve taken correct uit in functie van de gevraagde prioriteiten binnen een aanvaardbare termijn. Stelde zich behoorlijk op inzake gedrag en attitude. Uitte nu en dan wel eens frustraties. ”

en de schade vergoedt. Ze zijn ook blij dat hij al begonnen is met betalen via de derdenrekening van hun advocaat en bevestigen dat hij via deze weg al 150 euro heeft betaald. Zij staan zeer positief tegenover het herstelfonds en vinden het een goed idee dat de dader vrijwilligerswerk zou doen en hopen dat hij het tot een goed einde zal brengen. Tijdens de bemiddeling is beperkt info tussen beiden uitgewisseld, maar de slachtoffers gaven aan geen verdere vragen te hebben.

Slachtoffer van inbraak

Het slachtoffer is een jonge vrouw. Ze heeft niet echt behoefte aan contact met de dader, maar waardeert zijn excuses en vindt het een zeer goed initiatief dat hij zo iets nuttig doet voor de samenleving.

Slachtoffer van inbraak

Het slachtoffer is een jonge vrouw die op het moment van de feiten nog studente was. De dader is in haar kamer binnengedrongen en heeft aan haar spullen gezeten. Ze wil eigenlijk liefst geen contact meer met hem, maar wil (vervolg pagina 47) ... ook wel haar schade vergoed zien. Bij het overbrengen van zijn excuses, zei ze: dit is al een eerste stap.

Ze staat positief tegenover het herstelfonds omdat ze weet dat het misschien de enige mogelijkheid is om relatief snel iets van schadevergoeding te krijgen. Maar verder heeft ze geen behoefte aan meer uitwisseling of contact. Ze wil het hele gebeuren achter zich laten en er liefst ook niet meer aan denken.

Slachtoffer aanranding van de eerbaarheid

Tijdens de bemiddeling met het slachtoffer schreef zij een brief aan de dader waarin ze vertelt over de gevolgen van het misdrijf voor haar als erg jonge vrouw (ze was toen 18 jaar). De dader heeft daarop een brief teruggeschreven waarin hij onder andere zijn excuses aanbiedt en ook voorstelt haar schade alsnog te vergoeden. Beiden kwamen een bedrag van 1000 euro overeen als schadevergoeding, wat in een bemiddelingsovereenkomst nog wordt vastgelegd. Het slachtoffer staat positief tov. het herstelfonds. Zij geeft aan dat de bemiddeling voor haar helpend is geweest en hoopt dat de dader zijn belofte om toch schadevergoeding te betalen, nakomt. ■

INTERNATIONAAL

MODERATOR VZW GOES INTERNATIONAL

Op uitnodiging gaven we in 2023 training in het buitenland en we droegen bij aan uitwisselingsprojecten, buitenlands onderzoek, internationale conferenties en publicaties. Die activiteiten geven een inkijk in de thema's waar collega's internationaal mee bezig zijn.

We ontvingen op de bemiddeldingsdienst van Leuven een delegatie uit Cuba in het kader van het RESTORE project. Via dit uitwisselingsproject werken de Cubaanse partners met de steun van het Leuvens Instituut voor Criminologie (LINC) aan de uitbouw van conflictoplossing via herstelgerichte processen in hun land.

In Oostenrijk is er een lange traditie van slachtoffer-daderbemiddeling als diversiemechanisme in de strafprocedure. Bernd Glaeser, coördinator van de Oostenrijkse organisatie NEUSTART, kwam bij ons langs om inspiratie op te doen. Samen met universitaire partners wil NEUSTART toewerken naar de inzet van herstelgerichte processen in alle fasen van de strafrechtsbedeling, zoals dat in België het geval is.

We gaven een online interview aan Kerry Clamp, professor aan de Universiteit van Nottingham. Zij verzamelde voor haar onderzoek informatie over de inzet van herstelrecht bij eigendoms- en geweldsdelicten. Op basis van de ervaring in diverse landen, zou ze een 'best practice' gids en een beleidspaper ontwikkelen met het oog op een verhoogde inzet van herstelgerichte dialoog in die twee domeinen in het Verenigd Koninkrijk.

Op de conferentie getiteld 'Justice restaurative. Approches Européennes et perspectives innovantes' wilden de Franse collega's meer te weten komen over onze ervaring met buitengerechtelijke bemiddeling, die ze als een interessante innovatieve ontwikkeling aanstipten. Wij

gaven over dit thema een gesmaakte workshop, samen met Ian Marder, professor criminologie aan de Maynooth University in Ierland.

Voor een themanummer van The International Journal of Restorative Justice over de reikwijdte en de betekenis van herstelrecht, interviewde Albert Dzur (VS) onze collega Kristel Buntinx in een groepsgesprek samen met de coryfeeën Mark Umbreit (VS) en Helen Bow (Nieuw Zeeland).

De Zwitserse Claudia Christen Schneider, voorzitter van het Zwitserse Forum voor herstelrecht, verdiept zich al jaren in de ontwikkeling van 'trauma informed practices' binnen het herstelrecht. In het kader van haar boek omtrent de rol van de gemeenschap bij traumaherstel interviewde ze een begeleider en twee deelnemers van onze dialooggroepen seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ze verkende daarbij wat de deelname aan een dialooggroep kan betekenen voor traumaherstel.

Toen ze in Leuven was in het kader van haar interessante onderzoek rond de inzet van herstelrecht na corruptie gingen we in gesprek met Daniela Gaddi, professor aan de Autonome Universiteit van Barcelona in Spanje. Corruptie heeft vele negatieve effecten op de samenleving. Eén ervan is de afbrokkeling

Tereza Reháková and Petra Masopust Sachova van het Tsjechische Instituut voor herstelrecht op bezoek bij Moderator in Leuven.

van het vertrouwen dat mensen stellen in andere burgers en in instellingen. Dat 'sociale vertrouwen' vormt nochtans de basis voor een goed functionerende maatschappij. In samenwerking met fraudebestrijdingsdiensten én herstelrechtorganisaties gaat Daniela Gaddi op zoek naar reactievormen die werken aan herstel van dit 'sociaal vertrouwen'.

We ontvingen onze collega's Tereza Reháková and Petra Masopust Sachova van het Tsjechische Instituut voor herstelrecht. Als vervolg van deze ontmoeting gaven twee Moderator bemiddelaars een driedaagse training aan Tsjechische en Slovaakse bemiddelaars in Praag met speciale aandacht voor bemiddeling bij ernstige misdrijven.

In de redactie van het Vlaams-Nederlandse Tijdschrift voor Herstelrecht namen we mee het voortouw voor een themanummer over herstelgerichte dialoog na seksueel grensoverschrijdend gedrag. In een overzichtsartikel tonen we dat zedenfeiten aanwezig zijn in alle onderdelen van de werking van Moderator vzw, presenteren we de cijfers van de afgelopen 10 jaar en leggen we uit hoe we omgaan met weerstanden en valkuilen. ■

SUMMERSCHOOL EUROPEAN FORUM FOR RESTORATIVE JUSTICE

Lien Soetewey, bemiddelaar in Oost-Vlaanderen, brengt verslag van haar deelname aan de Summerschool in Bulgarije.

In de zomer van 2023 mocht ik deelnemen aan de tweejaarlijkse Summer School van het European Forum for Restorative Justice. Terwijl in België mensen klaagden van een natte koude zomer, zette ik voet aan grond van het prachtige Varna aan de Zwarte Zee, onder de stralende Bulgaarse zon. Daar werd ik 5 dagen lang ondergedompeld in een training over herstelrechtelijk werken in gevangenis-context.

Als herstelbemiddelaar ben ik al vele jaren actief in de gevangenissen van Oudenaarde, Gent en Beveren. Het benieuwde me om die praktijk te vergelijken met die in het buitenland en wilde graag mijn ervaringen aanscherpen met een wetenschappelijk onderbouwde training. Ook de uitwisseling met praktijkwerkers uit andere landen was veelbelovend.

De training werd gegeven door ex-collega Bart Claes, die na zijn carrière als herstelbemiddelaar in Brussel tal van veldonderzoeken gedaan heeft in verschillende gevangenissen, onder andere in de gevangenis van Oudenaarde. Hij schreef een doctoraat over zijn onderzoek en deelde zijn bevindingen met de deelnemers van de Summer school.

Tijdens een van de eerste trainingsmomenten werden we in de setting gebracht van hoe het er aan toe gaat in een gevangenis: het constante lawaai, controle, zichtbaarheid, ... werden gesimuleerd om ons er van bewust te maken in welke specifieke context gedetineerden leven. En dat we ook zouden begrijpen dat deze context en

de gebeurtenissen doorheen de dag meespelen in de achtergrond tijdens onze ontmoetingen met gedetineerden. De knop zomaar omdraaien, vraagt wel wat. Hier aandacht voor hebben, is belangrijk om over thema's als herstel, het slachtoffer, gevoelens, verantwoordelijkheid, ... te kunnen praten. Thema's die vaak geen plaats hebben in het dagdagelijkse van het gevangeniswezen, waar maskers worden opgezet om te kunnen overleven.

We leerden om ons daar niet alleen bewust van te zijn, maar er ook tijd en ruimte voor te creëren om dit te bespreken, om maskers te mogen laten afvallen. We werden ons bewust van de bijzondere rol die een herstelgerichte praktijkwerker heeft. Wij creëren een veilige ruimte waar een ander discours kan worden gevoerd dan wat er doorgaans in de gevangenis wordt gevoerd. Stilstaan bij niet alleen de gedachten, maar ook bij het hart en het lichaam zijn belangrijk.

Er werd ook een trainingsdag gewijd aan het thema: een slachtoffer in de gevangeniscontext. Wat is er allemaal

nodig voor het slachtoffer, voor het beleid van de eigen organisatie, en dat van de gevangenis?

Tweede trainer Roberto Moreno nam ons mee in zijn ervaringen met bemiddelen in zaken van terrorisme, waar lange voorbereidingstijd genomen wordt voor bijzondere en helende slachtoffer-dader ontmoetingen in gevangeniscontext. We bezochten ook een gevangenis in Varna – heel verschillend maar tegelijkertijd ook heel gelijkend met onze gevangenissen. We spraken er de gevangenisdirecteur en enkele gedetineerden.

We werkten in een groep van praktijkwerkers vanuit 13 verschillende landen met een diverse achtergrond en functie. Sommigen werkten reeds lange tijd in de gevangenis, anderen zaten nog in de fase van de opstart. Elkaar ontmoeten was een belangrijk en heel geslaagd opzet van de Summerschool. Wat was het verrijkend om gelijkgezinden te ontmoeten, die ook geloven in de nood aan meer herstelrecht, ook in detentiecontext. ■

Alle deelnemers aan de Summerschool, met in het midden collega, Lien Soetewey.

SUMMER COURSE CRIMINAL JUSTICE PLATFORM EUROPE

*Kaat Van Houdt,
bemiddelaar in Antwerpen
brengt verslag van haar
deelname aan een Summer
Course, georganiseerd
door het Criminal Justice
Platform Europe (CJPE)
in samenwerking met het
Centrum voor juridische
studies en gespecialiseerde
training in Barcelona.*

*Thema van de Summer
Course: Mental Health
Issues in Criminal Justice.*

De weg naar herstel is gebaseerd op verbinding

Hoe meer touwtjes vastgebonden zijn, hoe groter hun gezamenlijke draagkracht is. Dat vinden we logisch. Kunnen we dan ook stellen dat er meer verdraagzaamheid zal zijn, door meer te verbinden met elkaar? Het is een gedachtegang waar ik meer en meer van overtuigd ben en overall zie terugkomen. Dit was ook het geval tijdens een opleiding die ik mocht volgen. Als je het mij vraagt: de weg naar herstel begint met verbinden.

Als bemiddelaar bij Moderator was het interessant om relevante praktijkervaring uit te wisselen met professionals vanuit de hele wereld. Ik heb ook de kans gegrepen om me te laten inspireren als vrijwilliger bij De Huizen vzw bij het uitwerken van de aanbevelingennota rond detentiehuisen voor mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Kan controle belangrijker zijn dan mentaal welzijn?

Mentale gezondheidsproblemen komen meer voor bij mensen die in de gevangenis verblijven dan in de algemene bevolking. Toch is onze kennis hierover nog beperkt en kan hoe we hiermee omgaan nog verder ontwikkeld worden. Het lijkt belangrijk om ons hier meer bewust van te zijn, zeker omdat België tot de top 5 behoort van landen met de meeste gevangenen in verhouding tot het totaal aantal inwoners.

Het mentale welzijn zou het eerste moeten zijn om aandacht aan te besteden bij mensen die in aanraking komen met criminaliteit. In plaats daarvan is opsluiten nu de absolute prioriteit. Wat aanvankelijk werd mogelijk gemaakt als ultimatum remedium, wordt nu veel vaker toegepast. Het is vanzelfsprekend dat een onnodige opsluiting ingrijpend is en daarnaast

ook schadelijk voor het mentale welzijn. Natuurlijk is het soms wel noodzakelijk om iemand te kunnen opsluiten in het kader van de bescherming van de maatschappij, maar het is levensbelangrijk om de grens hiervan goed te bewaken.

Als een opsluiting noodzakelijk blijkt, is het evenzeer levensbelangrijk om dit op een humane manier te doen. In de hoog beveiligde gevangenissen in Noorwegen is de meest voorkomende doodsoorzaak zelfdoding, zowel tijdens de opsluiting als vlak erna. Ook blijkt uit een bevraging van Noorse gedetineerden dat middelenmisbruik vaak een gevolg is van mentale problemen. Dat vertelde Johan Lothe, ervaringsdeskundige bij RESCALED. Terecht groeit ook de aandacht voor het mentale welzijn van het personeel, want als zij zich onveilig voelen, kunnen ze geen anderen helpen.

Het lijkt bijna alsof we vergeten te kijken naar hoe onze gedetineerden zich voelen. Ook al kan het veel mensen misschien weinig schelen, bijna alle gedetineerden komen ooit vrij. We kunnen hen daar maar beter bij ondersteunen als we een veilige samenleving wensen. Wist u dat in de gevangenissen in België dezelfde kamer wordt gebruikt om iemand op te sluiten na een agressie incident als ter preventie van zelfdoding? In de UK is dit bijvoorbeeld niet dezelfde ruimte, al is er wel nauwelijks een verschil. Als de situatie maar onder controle gehouden kan worden.

Als dat het uitgangspunt is, is het misschien ook niet raar dat er meer richtlijnen bestaan ter preventie van suïcide, dan over hoe we een goed contact kunnen leggen om erachter te komen welke noden iemand heeft om de draad weer op te kunnen pikken. Alles is gericht op controle. Er is geen plaats om de mensen hun verantwoordelijkheid

terug te laten opnemen. Het leidt ons misschien wat ver, maar zelfs als iemand een euthanasievraag heeft, heerst er een taboe. In Zwitserland is dit jaar pas voor de eerste keer euthanasie toegepast in de gevangenis. We beslissen zelfs of iemand mag sterven of niet. Is dat niet absurd?

Herstellen van trauma door verbinding

Tijdens de 4-daagse volgde ik 7 sessies van de workshop trauma-informed practice die gegeven werd door Rachael Moss, manager van het herstelrecht in Schotland, en Claudia Christen-Schneider, één van de bestuurders van het EFRJ en tevens bemiddelaar in Zwitserland. Zij vertelden dat trauma bij de gehele bevolking veel voorkomt en zeker bij mensen in detentie. Dit vraagt om een aangepaste benadering. In de kern gaat trauma sensitive communication over verbinding: er zijn voor iemand, van mens tot mens.

Het mentale welzijn is van cruciaal belang. Heel vaak liggen problemen op verschillende levensdomeinen aan de oorzaak van criminaliteit. Die problemen hebben zonder twijfel ook een negatieve impact op het welbevinden van iemand. Als we willen dat iemand zich kan inzetten om de draad weer op te pikken, is het noodzakelijk dat die persoon zich oké voelt. Er moet ruimte zijn om stil te staan bij wat er gebeurd is en hieruit iets te leren. Die stap wordt te vaak overgeslagen. Mensen raken betrokken bij een misdrijf, wat onlosmakelijk verbonden is met een breuk met de maatschappij, de andere betrokkenen en nog veel andere zaken. Zeker bij een opsluiting wordt de verbinding verbroken met hun werk, woonst, netwerk en zichzelf misschien ook.

Dat gevoel van connectie verliezen heeft een ongelooflijk grote impact op iemands welbevinden. In de eerste plaats brengt het zorgen met zich mee, zoals: Hoe moet ik mijn huur blijven betalen?, Wie kan mijn kind van school halen?, Wat gaan de mensen van mij denken?, ... Op dat moment heeft iemand geen ruimte om op zichzelf te focussen. De mens is een sociaal wezen. We hebben elkaar nodig om te communiceren en verbinden is zin geven. Betekenisvol zijn is wat iedereen wil, maar niet altijd kan. Wanneer iemand wordt opgesloten, doet dat pijn: Ik kan mij niet nuttig maken., Ik kan niet voor mijn gezin zorgen., ... Het is dan belangrijk om eerst daarnaar te kijken: Wat heeft iemand nodig?, Waar moet hij bij ondersteund worden voor hij terug

vrijkomt?, ...

De uitdaging is om open te durven communiceren en zo de verbinding te behouden. In de opleiding werd de term schaamte aangeduid als mogelijke basis voor een psychische kwetsbaarheid. Schaamte is net de angst om die verbinding te verliezen, om er niet meer bij te horen. Trauma kan tot schaamte leiden maar evengoed omgekeerd.

Connectie maken doe je door met respect te luisteren naar iemands zorgen. Professionele hulpverleners zullen dit doen, maar ook het eigen netwerk speelt een belangrijke rol. Een kort telefoontje van iemand die steun biedt, is al ongelooflijk veel waard. Dat connecteren kan nog vlotter en diepgaander als ervaringsdeskundigen die ondersteunende rol opnemen. Een gedetineerde zal sneller vertrouwen hebben in iemand die ooit in dezelfde situatie heeft gezeten. Een goede connectie creëert ruimte om mensen te kunnen ondersteunen in hun herstelproces.

Als iemand niet in staat is om te herstellen, is de kans op hervat des te groter. In België hervalt 70% na een gevangenisstraf. Daar schrik ik niet van wetende dat de focus vooral ligt op opsluiting en controle in plaats van op verbinding en ondersteuning. Streven naar herstel als reactie op criminaliteit lijkt voor mij heel logisch, maar blijft spijtig genoeg nog onbekend voor velen. Het is wel de enige methode om op een effectieve manier de stap te maken van opsluiting naar vrijheid.

Herstelrecht als het nieuwe normaal

Herstelgericht werken maakt het mogelijk dat iemand zich kan herpakken. De focus wordt gelegd op die zaken waar iemand ondersteuning bij nodig heeft. Elk traject is anders. Door zorg op maat te verlenen, kan iemand effectief toewerken naar herstel. Vanuit empowerment werken, maakt het mogelijk om zich terug waardevol te voelen. Pas dan kan zelfrespect groeien, wat op zijn beurt opnieuw ruimte creëert voor respect naar de medemens toe. Die verbinding terug aangaan, is cruciaal om te kunnen herstellen van een trauma.

Bij oorzaken van een trauma denken we meestal aan zaken zoals een natuurramp, maar de meest complexe trauma's blijven deze die ontstaan door een conflict tussen mensen. Het kan dan ook van grote meerwaarde zijn om het conflict te herstellen door mensen terug samen te brengen, bijvoorbeeld in de vorm van een bemiddeling. Er zijn heel wat wetenschappelijk aangetoonde voordelen van bemiddeling. Aan de ander kunnen zeggen wat de impact is geweest, werkt bijvoorbeeld verbindend en kan op die manier bijdragen aan het vergroten van je veiligheidsgevoel in de samenleving.

Na een misdrijf iemand op maat ondersteunen, zal zorgen voor stabiliteit in het mentale welzijn. Op die manier streven naar herstel, geeft iemand de kans om zijn verantwoordelijkheid te nemen en inzicht te verkrijgen in zijn gedrag. Dat zal ervoor zorgen dat de kans op hervat aanzienlijk wordt verlaagd. Dat een misdrijf niet opnieuw gebeurt, is de wens van de hele maatschappij. Vaak is dat ook de grootste wens van een slachtoffer en misschien ook wel van de dader zelf.

KLEINSCHALIGE, HERSTELGERICHTE DETENTIE

Dat die wens niet wordt vervuld door iemand louter op te sluiten, is intussen wel geweten. De uitdaging blijft toch dat er te weinig draagvlak bestaat ondanks de voordelen van herstelgericht werken.

Detentiehuisen als de toekomst

Als Johan Lothe (RESCALED) tijdens de opleiding ons concept van detentiehuisen omschreef, sprak hij niet enkel over kleinschaligheid, differentiatie en het belang van de huizen te integreren in de maatschappij. Ook haalde hij nabijheid en normalisering aan, welke ook een grote invloed hebben op het mentale welzijn. Door institutionalisering wordt smalltalk moeilijk, terwijl bezoek krijgen en samen koffie drinken net verbindend is. Iedereen wil iets kunnen betekenen voor een ander. Zo is het opzet in een detentiehuis om er fietsen te herstellen of kruiden te telen, zodat de gedetineerden iets betekenisvol kunnen doen voor de buurt.

In andere landen zijn ook heel wat positieve ervaringen met kleinschalige detentie. Zo zorgt in Zwitserland de

hoge dynamische veiligheid ervoor dat ze herstelgericht kunnen werken. Echter zijn de huizen daar niet geïntegreerd in de maatschappij en dat betreuren de collega's daar ten zeerste. Ik bracht in Barcelona een bezoek aan een gespecialiseerde afdeling voor personen met een ontwikkelingsstoornis in de Quatre Camins gevangenis. De niet-gedwongen opname van maximum 35 personen leidde daar ook tot veel connectie, wat volgens hen ten goede komt aan de behandeling.

Er is een culture shift nodig. Dat we die shift moeten proberen mogelijk maken in detentiehuisen, heeft me dankzij de opleiding nog meer overtuigd. Onze gevangenen kunnen onmogelijk die herstelgerichte manier van werken realiseren. Het is belangrijk dat onze samenleving een vernieuwde kijk creëert die anders is dan het eeuwenoude concept van schuld en boete. Dan pas zal er voldoende draagvlak komen om detentiehuisen te implementeren zoals het zou moeten. ■

Collega Kaat Van Houdt met Edit Törzs, Executive Director van EFRJ

INTERNATIONAAL

BIANCHI PRIJS HERSTELRECHT

Op 14 december 2023 ontvingen Moderator vzw en onze Nederlandse zusterorganisatie Perspectief Herstelbemiddeling samen de Bianchi Herstelrecht Praktijkprijs.

Voorzitter Antony Pemberton reikte de prijs uit aan onze beleidscoördinator Katrien Lauwaert tijdens de Avond van het Herstelrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Hij lauwerde Moderator vzw voor wat we in de voorbije jaren breed maatschappelijk hebben gerealiseerd op het terrein van herstelbemiddeling en herstelrecht en vermeldde in het bijzonder het project 'Samenspraak', waarin we aan de slag gaan met dialooggroepen, als een interessante innovatieve praktijk.

De gezamenlijke prijs met Perspectief Herstelbemiddeling is een eerbetoon aan onze standvastige inzet voor het herstelrecht en voor ons bondgenootschap over de landsgrenzen heen: samen bemiddelen, van elkaar leren, samen bruggen bouwen met wetenschap en media.

De wetenschapsprijs ging naar emeritus professor criminologie (LINC - KULeuven) en stichtend lid en bestuurslid van Moderator vzw, Ivo Aertsen.

De cultuurprijs ging naar Maarten Smit, artistiek leider van Wabi Sabi theater, voor de voorstelling TERECHT. Een absolute aanrader die in de herfst van 2024 opnieuw in de Nederlandse theaterzalen zal te zien zijn. Wij ijveren ervoor om hen ook naar Vlaanderen te halen! ■

14 december 2023
AVOND VAN HET HERSTELRECHT
Bianchi Herstelrechtprizen 2023 (wetenschap, praktijk + nieuwe prijs)

Vrije Universiteit Amsterdam
NU-gebouw (zaal theater3-NU-2C33)

BIANCHI
HERSTELRECHT STICHTING

Aanvang 20:00 uur
TOEGANG GRATIS
AANMELDING:
deelname@bianchierstelrechtstichting.nl

Sprekers o.a.:
Antony Pemberton
voorzitter Bianchi Herstelrecht Stichting
Jacques Claessen
hoogleraar herstelrecht Maastricht
Marc Schuilenburg
hoogleraar digital surveillance Rotterdam

Prijsuitreiking:
Judith Ultermark
nr3 kandidatenlijst NSC

Live muziek + spreker:
Charles Groenhuisen
presenterator NPO

Presenterator:
Simon Vuyk
criminoloog-journalist

Special guest:
Maarten Smit
Wabi Sabi Theater

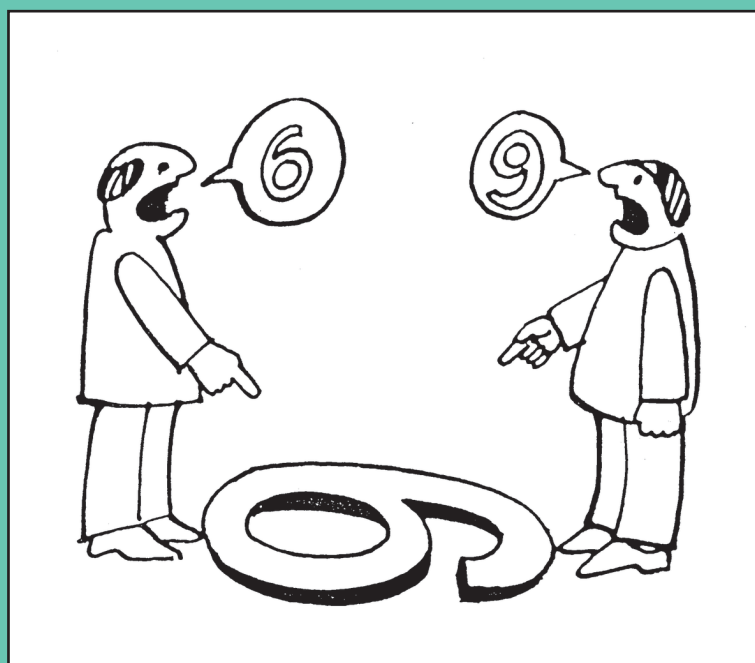
Vuyk en CO

Alle laureaten van de Bianchierstelrechtprizen 2023

SENSIBILISERING NETWERKING SAMENWERKING

WEEK VAN HERSTELRECHT

*Deze flyer deelden we
uit in de gevangenis van
Mechelen tijdens de week
van het herstelrecht 2023*

Just because you are right,
doesn't mean I am wrong.
You just haven't seen this
from my side.

Le fait que tu aies raison,
ne veut pas dire que j'ai tort.
Tu n'as simplement pas vu
ceci de mon point de vue.

Het is niet omdat jij gelijk hebt,
dat ik ongelijk heb.
Je hebt dit gewoon nog niet
van mijn kant bekeken.

Herken je dat?

Iemand vertelt over iets waar jij ook bij was, maar je herkent je niet in zijn verhaal? Jij hebt iets anders gezien of gehoord. Misschien ga je twijfelen over je eigen herinnering. Misschien geraak je geïrriteerd omdat de ander volgens jou liegt. Ga je de discussie aan? Probeer je de ander te overtuigen? Of ga je twijfelen aan je eigen beleving?

Als we iets meemaken is het onmogelijk om alles te zien en te horen. Er zijn immers zoveel prikkels dat we een selectie maken. Onze ervaringen, waarden en overtuigingen bepalen welke prikkels we selecteren.

Wanneer je beseft dat de ander nooit

helemaal hetzelfde heeft gezien en gehoord, dan weet je dat je allebei gelijk kan hebben. Dan hoef je de ander niet meer te overtuigen van je eigen gelijk. Dan kan je luisteren naar de ervaring van de ander en die van jou ernaast leggen.

In de week van het herstelrecht dagen we jullie uit om een conflict of een meningsverschil met iemand (een gevangene, iemand van het personeel, een bezoeker, een slachtoffer) eens anders te benaderen. Ga in gedachten naast de ander staan en bekijk het conflict eens vanuit zijn kant. Misschien stel je vast dat in jullie verschillende verhalen allebei een kern van waarheid schuilt. Wie weet is jullie conflict dan sneller opgelost dan gedacht. ■

DAG VAN HET SLACHTOFFER

*Deze flyer deelden
we uit in de Vlaamse
gevangenissen naar
aanleiding van
de Dag van het
Slachtoffer 2023.*

moderator vzw
contact met elkaar kan helpen,
ook na strafbare feiten

dag
22 van
feb het
slachtoffer

Denk je soms aan je slachtoffer(s) en wil je hen graag iets zeggen?

Moderator vzw bemiddelt tussen slachtoffers en daders, ook wanneer je in de gevangenis zit. Bemiddelen kan zowel tijdens de voorhechtenis als na veroordeling.

Wil je meer weten?
Vraag dan een verkennend gesprek aan.

Je kan ons contacteren:

- via een rapportbriefje (gericht aan Moderator vzw) of via Prisoncloud
- via de hulp van een hulp- of dienstverlener in de gevangenis (bv: je trajectbegeleider, PSD, ...)
- via een telefonisch contact op nummer 016 22 63 88

moderator forum voor herstelrecht en bemiddeling vzw
www.moderator.be

HERSTELCONFERENTIE

*Ria Goris, journalist
en docent opleiding
journalistiek
Erasmushogeschool Brussel
blijkt terug op een geslaagde
Herstelconferentie*

Over misdaad, straf, herstel
Verslag van een 'herstelconferentie'
Nieuwsgierig of verwachtingsvol stromen
230 deelnemers op 23 november 2023
binnen in het Iers College in Leuven. De
herstelconferentie was een week na het
openen van de inschrijvingen al volzet.
Vanuit heel Vlaanderen hebben velen van
hen de voorbije jaren deelgenomen aan
DIALOGO initiatieven om 'misdad, straf
en herstel' bespreekbaar te maken, of
hebben ze hierover gehoord en willen ze
meer weten.

Een terugblik door **Ria Goris**
Leen Deprez uit Waregem is één van hen.
Ze is vrijwilliger bij een buddyproject voor
ex-gedetineerden in Kortrijk. "Herstel is
moeilijk als je uit de gevangenis komt met
alleen een zakje met een extra trui en
tandenborstel," vertelt ze. "De mannen
krijgen nog net genoeg geld voor de bus
van de gevangenis naar het station en
eventueel een treinticket, dat is het dan.
Ga zo maar eens een woning of werk
zoeken." Leen is momenteel ontmoedigd,
haar laatste klant zit weer achter tralies.
Het is ook opboksen tegen de stroom,
tegen de weerstand en vooroordelen in
de maatschappij om de ooit veroordeelde
medemens weer een plaats te geven in de
samenleving.

"Niet alles maar veel begint bij luisteren,"
zo verwelkomt **Pieter Verbeeck** van
Moderator vzw de gasten in de grote
aula. Die aula is de voormalige kapel
van het Iers College, een ruimte met
hoge glasramen. De eerste gast van de
dag, schrijver **Jeroen Olyslaegers**, laat
zich na een gloeiend betoog ontvallen:
"Ik heb de hele tijd op die religieuze
glasramen gekeken. Priester Olyslaegers
komt dan naar boven." Zijn bevlogenheid
werkt aanstekelijk. De kroniekschrijver
van maatschappelijke dilemma's vangt

letterlijk aan met een beeld. "Kent
iemand van jullie het beeld van de deugd
'voorzichtigheid' in het stadhuis van
Antwerpen? Aan haar linkerarm kronkelt
een slang, symbool voor behendigheid.
In haar rechterhand houdt ze een spiegel
vast: ze kijkt naar de toekomst om van
daaruit beslissingen voor het heden te
nemen. Dat beeld staat wars op iets wat
we vandaag veel te snel doen: stelling
innemen, kant kiezen. Wie is de goede,
wie de slechte in het verhaal?" Sociale
media zijn daar niet vreemd aan, het is
zo makkelijk om meteen een mening
te spuien. "Ik gebruik sociale media
evengoed om twijfel te zaaien over allerlei
stellingen," legt Olyslaegers uit. "En het
is ook het enige medium waar ik soms
de bekentenis doe 'Ik heb me vergist'.
Tegenover iemand toegeven dat ik fout
was en dus best mijn excuses aanbied,
voelde eerst heel kwetsbaar. Ik dacht 'de
hemel gaat op mijn kop vallen, ben ik nog
wel betrouwbaar voor de mensen die me
volgen?' Dat valt in de praktijk mee. Het
maakt net een open, menselijk gesprek
mogelijk."

Hij maakt een sprong naar detentie.
"Wat doen we in deze maatschappij met
mensen die een misstap begaan hebben?
We sluiten hen op en denken dat we
het daarmee opgelost hebben. Extreem
naïef! Je stelt het gesprek alleen uit. In
mijn ogen zijn repressie en opsluiting een
teken van zwakte van onze samenleving.
Empathie tonen en in gesprek gaan zijn
net tekens van kracht. Want je zult toch
ooit in gesprek moeten gaan. Er is iets
kapot gegaan, je kunt iets herstellen."

Wegkijken, een maatschappelijk gegeven
dat Jeroen Olyslaegers grondig verkende
in zijn boek *Wil*, heeft te maken met een
drang naar normaliteit. En dat is een
basisbehoefte, legt de schrijver uit. In

oorlogstijden probeert 80 procent van de mensen te doen of er niets aan de hand is, om de normaliteit te handhaven. Je kruipt even in een schuilkelder bij een alarm en vervolgt de dag alsof er niets gebeurd is. Sociale media zijn een hedendaagse manier om weg te kijken, om ons af te sluiten van de publieke ruimte en van onszelf, meent Olyslaegers. Dit vervreemdt ons van de werkelijkheid, ook van die van detentie. "We moeten streven naar een minimum aan vervreemding en, zoals hier vandaag, in gesprek gaan met elkaar. Dat opent mogelijkheden tot herstel." Hij doet er nog een schepje bovenop: "Binnen de context van AI wordt echte verhalen vertellen onder elkaar een subversieve daad." Verhalen kunnen in zwart-wit tijden nuance brengen in het

debat. "Het zou ons trots kunnen maken in plaats van angstig," besluit hij.

"Empathie is de meest krachtige vorm van verbinding, dan kan er iets anders ontstaan tussen mensen." (**Marjolein Ools**) Stof tot nadenken en voor verdere uitwisseling. Dat waren de vele DIALOOG initiatieven van de voorbije jaren eveneens. Vooraan in de aula hangt een banner 'Laten we het hebben over MISDAAD, STRAF en HERSTEL'. In de workshops voor en na de lunch komen verhalen aan bod van deelnemers en medewerkers aan heel diverse initiatieven, van getuigenissen door (ex-)gedetineerden en slachtoffers, gezamenlijke filmbesprekingen tot podcasts met straffe verhalen en

bemiddeling tussen jongeren en politiemensen. Enkele flitsen uit de twaalf workshopssessies.

"Spelen doet helen." Onder die titel neemt Marjolein Ools vijftien deelnemers mee in de werkwijze van **Augusto Boal**, een Braziliaans dramaturg die 'theater van de onderdrukten' op de kaart zette. Je speelt bijvoorbeeld een stuk over huiselijk geweld. Het eindigt niet goed. Samen met je publiek ga je dan op zoek naar alternatieve slotscenes, waardoor het verhaal een andere wending krijgt. Zo ver gaat het niet in deze workshop, dit is enkel een proever van wat mogelijk is. Duo's deelnemers gaan om de beurt letterlijk in een emotie staan: spijt, angst, verdriet, twijfel. Het lijf neemt een houding aan, wordt overweldigd door een emotie. De partner stelt een gebaar, of zegt iets kleins, waardoor de emotie uit zijn verstarring bevrijd wordt. "Empathie is de krachtigste vorm van verbinding, dan kan er iets anders ontstaan tussen mensen," besluit Marjolein Ools. De kracht van connectie is voelbaar in de zaal. De oefeningen spreken onze intuïtie aan, een vaak verweesde dimensie in onze samenleving.

In een andere zaal legt dadertherapeut **Kris Vanhoeck** de beginselen uit van het boek *Herstel* na een delict dat hij samen met **Els Van Daele** schreef. Hoe kan een hulpverlener een pleger aanspreken en ondersteunen om van mis-dadig naar herstel-dadig te evolueren? Daar gaat het om. De meeste aanwezigen hebben al met daders gewerkt. Vanhoeck nodigt hen uit om een concrete dader in gedachten te nemen en met elkaar te praten over wat herstel voor deze persoon zou kunnen inhouden. "Liefdevol aanwezig zijn," oppert Leen Deprez. "Ik denk aan een minderjarige dader," zegt iemand anders. "Schaamte staat het denken aan zijn slachtoffer in de weg. Het is moeilijk uit te reiken naar een ander als je nog sterk bezig bent met je eigen herstel." Vanhoeck legt uit hoe hulpverleners een open en niet oordelend gesprek kunnen aangaan, waarbij de dader heel wat processen kan doorlopen, van aanvaarden tot het delict plaatsen in zijn of haar levensverhaal, emoties doorleven en, als alles goed zit, landen bij spijt en herstel.

Na een pasta lunch volgt een tweede ronde workshops. In de politiezone Antwerpen gingen jongeren in dialoog met politie-inspecteurs, pittige gesprekken over onder meer profiling en discriminatie, onder leiding van **Nancy Van Eynde** en **Ines Hofkens** van

Herbeluister

Herbeluister het gesprek tussen Professor Peter Vermeersch en Jeroen Olyslaegers <https://www.dialoogherstel.org/herstelconferentie/petervermeerschjeroenolyslaegers>

Herbeluister het gesprek dat Moussa Don Pandzou voerde met Seydou, Taoufik, Tess en Kris <https://www.dialoogherstel.org/herstelconferentie/donpandzouenpanel>

Tijdens de Herstelconferentie ging Professor Peter Vermeersch in gesprek met Bert Bultinck (Knack) en Philip Daeninck (advocaat) over het samenspel tussen media en justitie, en hoe deze mee kunnen bouwen aan een samenleving gericht op Herstel. <https://www.dialoogherstel.org/herstelconferentie/mediaenjustitie>

Fatih De Vos is Gentenaar, socioloog, rapper, en jeugdwerker. Fatih sloot de Herstelconferentie af in stijl! <https://www.dialoogherstel.org/herstelconferentie/fatihdevos>

bemiddelingsorganisatie Moderator vzw. 'L', een van de jongeren, geeft met een sprekende gelaatsuitdrukking aan hoe het allesbehalve evident was om hieraan mee te werken. "Mijn broer noemde me een snitch, een verrader." Jeugdwerker **Jordan** pleitte ervoor deze uitwisseling een kans te geven, zij het niet zonder enig voorbehoud. "Veel jongeren waren ervan overtuigd dat de politie toch niet zou luisteren." Toen na een aarzeling de echte verhalen op tafel belandden, mochten de luisterbereide politie-inspecteurs mee incasseren voor minder luisterbereide collega's... Een van de deelnemende politie-inspecteurs: "Ik schaamde me soms in de plaats van andere collega's." De dialoog bracht bij de deelnemers weerstand, emoties, begrip en empathie teweeg. 'L' is er sterker uitgekomen, vertelt ze. Meer bewust van haar rechten, mondiger ook. Verschillende deelnemers, 'L' voorop, pleiten ervoor om zulke dialooggesprekken tot een vast onderdeel te maken van elke politieopleiding.

"Mijn ervaring is dat de meeste daders met hun verleden aan de slag willen gaan. Het belangrijkste dat wij daarbij kunnen doen, is luisteren." (Kris Vanhoeck)
In twee slotdebatten volgen nog verdere beschouwingen over 'misdaad, straf en herstel'. In het eerste zetelen een hulpverlener, een dader, een slachtoffer en een burger, in het tweede schuiven een advocaat en een hoofdredacteur aan.

Het eerste debat staat onder leiding van procesbegeleider **Moussa Don Pandzou**, zelf een kind van slachtoffers, zo geeft hij aan. "Mijn moeder was een slavin. Het belet me niet om hier voor jullie te staan en mee bruggenbouwer te zijn." Hij nodigt 'T', die zes maanden doorbracht in het transitiehuis van Mechelen, uit te vertellen over zijn ervaringen. 'T': "Dat ik terug in de realiteit sta, en met beide voeten op de grond, dank ik aan de mensen van het transitiehuis. Ze steunden me bij alles: papieren in orde krijgen, werk vinden, contacten met mijn familie, sportactiviteiten vinden... En ze helpen meteen, heel anders dan in de gevangenis. "Je krijgt er echt een duw in de rug." 'T' nam niet alleen deel aan uitwisselingen met burgers in een DIALOOG project. Hij trok ook met enkele medege-detineerden naar een instelling om met veroordeelde minderjarigen te spreken, en het stoere aura dat vaak hangt rond de gevangenis te doorprikken."

Moussa vraagt of 'T' denkt ooit van het etiket 'veroordeelde' af te raken. Het wordt stil. "Ik denk het niet," zegt 'T' zacht. "Als ik werk zoek, zullen ze altijd naar mijn attest van goed gedrag en zeden vragen. Je geraakt daar nooit meer echt van af." Kris Vanhoeck, forensisch deskundige, meent dat de stem van zij die herstellen en goed bezig zijn, veel te weinig gehoord wordt. Wie in stilte goed bezig is, haalt geen krantenkoppen, zoals wie zwaar hervalt wel doet. Kris: "Mijn ervaring is dat de meeste daders met hun verleden aan de slag willen gaan. Het belangrijkste dat wij daarbij kunnen doen, is luisteren. Veel kennis van hoe herstel mogelijk is, ligt bij hen. Het proces vraagt tijd. Het is zinvol en belangrijk om die tijd en omkadering te scheppen om breuken te herstellen, al gaat het tegen de heersende stroom in de maatschappij in."

Tess knikt. De dialoogsessies die ze als jonge, geëngageerde burger meemaakte in de gevangenis van Merksplas waren een eye opener voor haar. Tess: "Ik kan er gelukkig over praten in mijn omgeving, en merk dat mensen dan ook aandachtig luisteren. We zijn in onze samenleving geneigd om al wat we onaangenaam vinden te onderdrukken of weg te steken. Wij hebben meer initiatieven zoals deze dialooggesprekken nodig om te evolueren van angst voor het onbekende naar nieuwsgierigheid: hoe is deze dader tot zijn daden gekomen? Hoe voelde hij zich op dat moment? Wij moeten een andere beeldvorming ontwikkelen, het zou ook preventief een verschil kunnen maken, denk ik."

"Twee zaken zijn heel nodig om te kunnen komen tot herstel: eerlijkheid over wat er gebeurd is en verantwoordelijkheid opnemen hiervoor. Het systeem staat herstel in de weg." (**Seydou De Vel**)
Seydou De Vel heeft al veel over misdaad, straf en herstel nagedacht sinds de dood van zijn broer Sanda Dia, die bezweek onder excessieve en misdadige dooprituelen. Justitie werkt niet herstelbevorderend, is zijn ervaring. "Het systeem stimuleert daders om hun schuld te minimaliseren, met het oog op het verminderen van hun straf. Terwijl twee zaken nu net heel nodig zijn om te komen tot herstel: eerlijkheid over wat er gebeurd is en verantwoordelijkheid opnemen hiervoor. Het systeem staat herstel in de weg." Seydou en zijn familie zoeken voor zichzelf naar wegen van

herstel, of op zijn minst naar wat rust. Seydou's vader trekt hiervoor een poos naar Senegal, Seydou geeft aan dat herstel voor hem een innerlijk proces is. "De erkenning van het gedane leed door justitie is wel heel belangrijk om het rouwproces te kunnen starten."

Moussa Don Pandzou vraagt zijn panelleden wat ze nog willen meegeven aan het publiek. 'T': "Ik hoop dat we elkaar minder zouden bestempelen, en dat mensen een tweede en derde kans krijgen, tot ze hun plaats gevonden hebben in het leven." Kris: "Ook slachtoffers lopen vaak rond met een etiket van schuld en schaamte. Herstel heeft te maken met hoop. Laten we de hoop op herstel niet verliezen." Tess: "Laten we meer vertellen over wat we meemaken, zoals in mijn geval deze dialooggesprekken. Kom thuis, en vertel. Ga naar je naaclubje, en vertel. Dat bewust wegstijgen of onder de mat vegen moeten we een halt toeroepen." Seydou: "Verhalen zijn zo belangrijk en een verhaal kan zo krachtig zijn. Weet dat er meerdere kanten zijn aan een verhaal, probeer die ook over te brengen of er oog voor te hebben. Ik wil positiviteit proberen door te geven, met herstel in het achterhoofd."

"Tralies van een cel of van een algoritme. Wie van ons zegt wie door wat gevangen is?" (**Fatih De Vos**)

Als laatste buigen we ons over de vraag: welke rol spelen media en advocatuur bij misdaad, straf en herstel? Professor Internationale Politiek, **Peter Vermeersch**, bevraagt strafpleiter **Philip Daeninck** en Knack hoofdredacteur **Bert Bultinck**. De term polariseren is nooit veraf. Philip Daeninck: "Ik moet toegeven dat herstel vaak geen focus is in de advocatuur. Mensen zoeken ons net op om hun kant van het verhaal te versterken. En standpunten die duidelijk en polariserend zijn worden meer gehoord en gelezen. Enkele confraters zijn daar mee schuldig aan." Bert Bultinck ontkent niet dat hetzelfde fenomeen ook speelt in de media. "Ik denk bijvoorbeeld aan de polarisering die ontstond rond de zogenaamde parachutemoord door Els Clottemans, jaren geleden. De eerste taak van de media is informeren. Verder is het ook belangrijk om veel mensen te bereiken, daar hangt het overleven van de media van af. En mensen bereik je makkelijker met stukken over een strafproces dan met een artikel over

detentiehuizen. Dat leidt minder tot clicks en nieuwe abonnees. Voor alle duidelijkheid: ik vind het onze plicht om ook die bredere verhalen te brengen, en bijvoorbeeld positieve voorbeelden uit het buitenland. Als je die ruimere verhalen consistent en lang genoeg brengt, hebben ze wel effect. Maar burgers moeten beseffen dat ze ook een verantwoordelijkheid dragen door hun clickgedrag.”

Fatih De Vos sluit aan met een rap-performance, en start met een bekentenis. “Ik ben jeugdwerker, socioloog en hiphopper, maar ik had hier evengoed kunnen staan met een ander etiket: vandaal, dealer, dief. Ik heb die zaken gedaan, maar ik heb chance gehad.” Zijn raptekst eindigt met de woorden: “Tralies van een cel of van een algoritme, wie van ons zegt wie door wat gevangen is?”

Pieter Verbeeck van Moderator vzw herhaalt de woorden waarmee hij de herstelconferentie opende: “Niet alles maar veel begint bij luisteren”. Een knipoog naar het laatste boek van schrijver Dominique Willaert, die zijn oor te luisteren legde bij de mensen van de Denderstreek en hun kwaadheid en besognes. Of het nu gaat om bredere maatschappelijke ontwikkelingen, of om misdada, straf en herstel, de grondtoon van deze conferentie is een oproep tot meer luisteren, minder instant oordeel, meer dialoog. Nadat de grote trekker van DIALOOG, Kurt Declercq van Avansa, in de bloemetjes wordt gezet, stroomt de kapel van het Iers College leeg voor een afsluitende babbel bij een glas.

Leen Deprez van Waregem schiet in haar jas voor de lange treinreis huiswaarts. “Ik ben met veel vragen gekomen, ik zat wat in een dieptepunt met mijn buddywerking met ex-gedetineerden. Maar ik ben blij dat ik gekomen ben, ik ga met veel inspiratie en kracht, en met nieuwe perspectieven naar huis.” ■

Iers College Leuven © Tom Herbots

Professor Peter Vermeersch in gesprek met auteur Jeroen Olyslaegers. © Tom Herbots

Kenneth Berth is een radio-, documentaire- en theatermaker. Voor VRT MAX, BBC Radio 3 en VPRO maakte hij al documentaires en hij was de afgelopen jaren te horen op Klara en Studio Brussel

MODERATOR EN DIALOOG

HERSTEL: 1+1=3

Pieter Verbeek – Moderator vzw

Moderator vzw is een onafhankelijke organisatie die actief is in Vlaanderen en Brussel. Ze begeleidt mensen die betrokken zijn bij strafbare feiten om met elkaar in gesprek te gaan over de gevolgen van een misdrijf en waar het kan elkaar te ontmoeten. Waar gewenst helpt een bemiddelaar ook om de uitkomst van de dialoog samen over te maken aan Justitie. De bemiddelaars van Moderator vzw creëren een veilige omgeving waarin gesprek mogelijk wordt, mét en tussen mensen. Dit noemen we herstelbemiddeling of herstelgerichte dialoog. De bemiddelaars werken hierbij vanuit de visie van het herstelrecht. Vrijwilligheid, vertrouwelijkheid en meerzijdige partijdigheid zijn daarbij belangrijke principes. Tijdens de gesprekken kan iedereen die betrokken is bij de strafbare feiten (slachtoffers, daders, mensen in relatie tot hen, getuigen en getroffen burgers) spreken over wat er gebeurde, waarom het gebeurde, wat de gevolgen zijn voor het eigen leven en hoe herstel er zou kunnen uitzien.

Moderator vzw streeft ook naar een rechtsbedeling die deze zienswijze onderschrijft, maximaal ruimte biedt voor herstelgerichte dialoog en de inzet van burgers die in dialoog treden naar waarde schat.

Daarom zetten we ook mee onze schouders onder herstelgerichte initiatieven van partners over maatschappelijk belangrijke thema's. Vanuit die optiek is een samenwerking tussen Moderator vzw en Dialoog Herstel dan ook een heel logische stap.

We hebben gemeenschappelijke doelen en werken samen aan het bevorderen

van dialoog en herstel bij conflict in onze Vlaamse samenleving. Wij zijn met onze respectieve organisaties op een logische manier verbonden ook al hebben we elk onze eigen actierreinen, van sport en cultuur in gevangenissen tot het versterken van de samenleving. Bij Moderator geloven we dat we ons herstelgericht werk enkel goed kunnen doen wanneer we ons kunnen enten op een breder maatschappelijk draagvlak voor onze kijk op omgaan met conflicten.

We leven momenteel in erg gepolariseerde tijden. Om de boot van de polarisatie van richting te veranderen, moeten we de krachten bundelen in een tegenbeweging. Conflict treedt overal op en kan ook positieve resultaten teweegbrengen. Bij Moderator maakten we de voorbije tijd bijvoorbeeld werk van het project 'Vertel Herstel'. In dit project krijgen slachtoffers en daders ondersteuning om als ervaringsuitdragers hun verhaal te delen. Doorheen het project DIALOOG vonden we elkaar vanuit die gemeenschappelijke ambitie om te werken aan die samenleving gericht op herstel. Die samenwerking was trouwens in een aantal regio's al voordat er sprake was van DIALOOG ingezet door samen laagdrempelige activiteiten op te zetten rond straf en herstel.

Het opbouwen van een draagvlak voor constructieve, herstelgerichte conflictoplossing vereist een collectieve inspanning en voortdurende betrokkenheid van verschillende belanghebbenden. Door bewustwording te vergroten, samen te werken, training te bieden, succesverhalen te delen en politieke steun te verwerven, kunnen

gemeenschappen een cultuur van herstel bevorderen en conflicten op een positievere en constructievere manier aanpakken.

Bewustwording creëren: Het is belangrijk om bewustwording te creëren over de voordelen van constructieve, herstelgerichte benaderingen van conflicten. Dit kan worden bereikt door middel van voorlichtingscampagnes, workshops, lezingen en andere educatieve initiatieven. Het doel is om mensen bewust te maken van de negatieve gevolgen van destructieve conflictoplossing en hen te laten zien dat er alternatieve methoden zijn die betere resultaten opleveren.

Samenwerking met belanghebbenden: Het betrekken van verschillende belanghebbenden is essentieel om een breed draagvlak te creëren. Werk samen met scholen, bedrijven, maatschappelijke organisaties, lokale overheden en andere relevante partijen om constructieve benaderingen van conflicten te integreren in hun beleid en praktijken. Door samen te werken, kunnen gemeenschappen een consistente boodschap uitdragen en gedeelde normen en waarden bevorderen.

Opleiding en training: Het verstrekken van opleidingen en trainingen in conflictoplossing en herstelgericht denken is een effectieve manier om een draagvlak op te bouwen. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het aanbieden van workshops aan leraren, studenten, werknemers en andere groepen in de samenleving. Door mensen de nodige vaardigheden en kennis bij te brengen, kunnen ze beter omgaan met conflicten en bijdragen aan een cultuur van herstel.

Rolmodellen en succesverhalen:

Het is belangrijk om rolmodellen en succesverhalen te benadrukken. Identificeer en promoot individuen, groepen of gemeenschappen die positieve resultaten hebben bereikt door gebruik te maken van constructieve, herstelgerichte benaderingen van conflicten. Deze voorbeelden kunnen anderen inspireren en aanmoedigen om soortgelijke methoden toe te passen.

Politieke en institutionele steun:

Het is van cruciaal belang om steun te krijgen van politieke leiders en relevante instellingen. Werk samen met beleidsmakers om herstelgerichte praktijken te integreren in wetgeving en beleid op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Door dergelijke benaderingen te institutionaliseren, wordt het draagvlak vergroot en wordt de duurzaamheid ervan gewaarborgd.

Evaluatie en feedback: Het is essentieel om de effectiviteit van de implementatie van constructieve, herstelgerichte benaderingen van conflicten te evalueren. Verzamel gegevens en feedback om te begrijpen welke methoden werken en welke verbetering behoeven. Door voortdurend te leren en aanpassingen te maken op basis van evaluaties, kan het draagvlak verder worden vergroot.

Waarom is herstelrecht belangrijk voor iedereen in de samenleving?

Slachtofferherstel: Herstelrecht plaatst het slachtoffer centraal in het proces en biedt hen de mogelijkheid om gehoord te worden en actief deel te nemen aan het vinden van een oplossing. Het stelt slachtoffers in staat om hun pijn en schade uit te drukken en om te gaan met de gevolgen van het misdrijf. Door slachtoffers te ondersteunen en te helpen bij hun herstel, draagt herstelrecht bij aan het verminderen van het gevoel van onrechtvaardigheid en het bevorderen van hun welzijn.

Verantwoordelijkheid nemen:

Herstelrecht moedigt daders aan om verantwoordelijkheid te nemen voor hun daden. In plaats van passief gestraft te worden, worden daders aangemoedigd om de gevolgen van hun acties te begrijpen en de schade die ze hebben aangericht te herstellen. Door hen de gelegenheid te bieden om zich te verbinden met de mensen die ze hebben

getroffen en om bij te dragen aan het herstelproces, kunnen daders groeien en leren van hun ervaringen, wat de kans op recidive kan verminderen.

Gemeenschapsopbouw: Herstelrecht bevordert de betrokkenheid van de gemeenschap bij conflictoplossing. Het brengt slachtoffers, daders en ondersteunende gemeenschapsleden samen om te werken aan herstel en verzoening. Dit draagt bij aan het opbouwen van sociale cohesie, het versterken van de relaties binnen de gemeenschap en het creëren van een veiliger leefomgeving voor iedereen.

Kostenbesparing: Traditionele strafrechtssystemen zijn vaak duur

en overbelast. Herstelrecht biedt een alternatieve aanpak die minder afhankelijk is van langdurige gerechtelijke procedures en gevangenisstraffen. Door te focussen op herstel en het voorkomen van toekomstige schade, kan herstelrecht de kosten voor de samenleving verminderen en middelen vrijmaken voor preventie en re-integratie.

Kortom, herstelrecht is belangrijk voor de hele samenleving omdat het bijdraagt aan slachtofferherstel, verantwoordelijkheid nemen, gemeenschapsopbouw en kostenbesparing. Door de nadruk te leggen op herstel en het bevorderen van begrip en empathie, kan herstelrecht bijdragen aan een rechtvaardigere en veerkrachtigere samenleving. ■

Lees alles over het project
Dialoog Herstel op:
www.dialoogherstel.org

Lees het magazine:
[www.dialoogherstel.org/
magazine-dialogoog](http://www.dialoogherstel.org/magazine-dialogoog)

over misdaad, straf en herstel

DENK- EN TERUGKOM DAGEN

INTERN MODERATOR VZW

THEMA'S: Missie/Visie, Niet gerelateerde bemiddeling, Bemiddelen bij Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag, Meer effectieve Bemiddelingen, Dialogogroepen, Samenwerking, Motiverende gespreksvoering, Intervisie, Veerkracht, Teambuilding, ...

Algemene Vergadering @Moderator maart 2023

TKD + NY etentje @Pianofabriek Brussel feb 23

Terugkomdag @Avansa Mechelen mei 2023

Ontmoetingsdag met Médiante asbl @Brasserie de la Senne in Brussel sept. 23

Denkdagen @Rustpunt in Gent mei 23

Denkdagen @Rustpunt in Gent mei 23

Herstelconferentie @Iers College Leuven - nov. 2023

Teamdag centraal secretariaat Kessel-lo @AbdijvanPark

AFSCHEID

ALLES KOMT GOED!

KRIS VANSPAUWEN

**SCHRIJVER
BAKKER
THUISBARISTA**

**°07.03.1975
+ 18.11.2023**

Met een droef hart namen we dit jaar afscheid van onze vriend en collega, Kris Vanspauwen, die na een lange ziekteperiode zacht insliep op 18 november 2023. Hoewel het bericht niet onverwacht kwam na zijn laatste mailbericht, kwam het ongetwijfeld ook voor velen onder jullie, hard aan.

Kris liet met zijn niet aflatend enthousiasme en doorzettingsvermogen, met zijn geloof in mensen en met zijn warme hart een onuitwisbare indruk na bij de mensen waarmee hij in contact kwam.

Al van in zijn studententijd verdiepte hij zich in Restorative en Transformative Justice en bemiddeling. Het bracht hem op verschillende plekken in de wereld waar hij van dichtbij en in contact met de lokale mensen nadacht over herstel en verzoening, onder andere in het kader van de waarheids- en verzoeningscommissie in Zuid-Afrika.

Al deze wijsheid bracht hij ook mee terug naar onze organisatie Moderator.

Hij verruimde onze kijk, bracht originele ideeën aan en engageerde zich om ook

in Vlaanderen herstelrecht een stevigere voet aan grond te geven. Internationaal deed hij dat door zijn rol binnen het European Forum for Restorative Justice.

Kris was belezen. Kris was een doorzetter, met duidelijke ideeën. Hij stippelde een weg uit en ging voor datgene waar hij in geloofde.

Ook toen hij ziek werd, bleef hij zijn wereld met ons delen. Zijn vragen en onzekerheden, maar ook zijn momenten van intens geluk, het belang dat hij hechtte aan samenzijn met zijn vrouw, kinderen en naaste familie en de babbels met vrienden van over heel de wereld, die hij koesterde.

En toen werd het steeds stiller. En werd het ook voor ons duidelijk dat zijn tijd hier bij ons kortte.

Wat zijn we dankbaar dat je op ons pad kwam, Kris. Dat we je één van ons mochten noemen. We dragen je van hieruit altijd verder met ons mee op onze paden, in onze vragen. Je blijft bij ons.

Rust zacht, Kris. ■

Kris, onze collega bij Moderator in Team Limburg.

Bij dit afscheid willen we Kris eren en zijn verdiensten voor herstelbemiddeling in Limburg belichten.

Herstelbemiddeling in Limburg kende zijn start in 2001 in het toen nog gerechtelijke arrondissement Tongeren. In 2007 volgde de opstart van herstelbemiddeling in het gerechtelijk arrondissement Hasselt. Medio 2008 werd Kris mijn collega. Hij werd aanvankelijk aan Tongeren toegevoegd, vooral om dossiers op te nemen, maar kreeg standplaats Hasselt. De opstart in Hasselt verliep moeizaam maar Kris had er al snel zijn persoonlijke missie van gemaakt om ook in Hasselt herstelbemiddeling op de kaart te zetten.

Zowel Hasselt als Tongeren zouden baat hebben met een intensieve samenwerking. Reeds in 2009 beschreef Kris deze in 'Een kroniek van een aangekondigde fusie'. Kris had een duidelijk plan en een visie: hij wist perfect welke richting we uit moesten met onze bemiddeling. Steeds opnieuw kon hij dat als geen ander omschrijven en funderen in teksten. In 2009 gingen we voluit voor de naam Bemiddelingsdienst Limburg en begin 2010 vervoegde Dirk ons team als collega.

We hadden voor de verdere uitwerking medestanders nodig, partners die mee op pad gingen. Kris onderhield fijne contacten met de voorzitter van de rechtbank Tony Heeren en onderzoeksrechter Davy Jordens. Deze en andere mensen hebben van in het begin samen met Kris gezocht naar een manier om Limburgse burgers te informeren over de mogelijkheid van herstelbemiddeling. De toenmalige procureur van Hasselt weigerde alle medewerking en dreigde met een klacht, maar Kris bleef strijdvaardig en correct. Steeds bleef hij het gesprek opzoeken. Nooit maakte hij zich boos, bleef rustig maar vastberaden en beargumenteerde zijn doelen. Hiervoor genoot hij veel respect ondanks de moeilijke werkomstandigheden.

In 2013, toen duidelijk was dat herstelbemiddeling op deze manier geen kans zou krijgen in Hasselt, toen samenwerken tegenwerken werd, zat

er niets anders op dan een duidelijk signaal te geven. De toenmalige Minister van Justitie (Annemie Turtelboom) werd ingelicht dat de werkzaamheden in arrondissement Hasselt tijdelijk stop werden gezet. Dankzij de goede samenwerking met het parket van Tongeren, konden Kris en Dirk samen met mij dossiers van Tongeren opnemen. In samenspraak met het parket breidden we ons aanbod uit naar dodelijke verkeersongevallen en dossiers die aanleiding konden geven tot seponering.

In 2014 heeft Kris tijdelijk ons team verlaten en ging hij aan de slag bij het Europees Forum voor Herstelrecht in Leuven. Een jaar later was hij terug, met nieuwe energie. Na de fusie van beide gerechtelijke arrondissementen tot parket Limburg en de aanstelling van de nieuwe Limburgse Procureur Guido Vermeiren kwamen er nieuwe mogelijkheden voor Moderator waar Kris zich weer vastberaden op smeedt. Zijn droom om herstelbemiddeling een waardige plaats te geven in Hasselt kwam terug op de voorgrond: een rechtsgelijk aanbod voor elke Limburger.

Als team van drie werkten we heel erg aanvullend en complementair. We deelden dezelfde overtuiging: namelijk dat mensen het in zich hebben om bruggen te slaan naar elkaar, ook al zijn de omstandigheden moeilijk en zelfs als ze er eerst zelf niet in geloven. Niet zomaar opgeven maar blijven zoeken naar nieuwe manieren om dit te kunnen doen. Als er één bemiddelaar was die voor deze aanpak stond dan was het zeker Kris. Hij zag de mensen in zijn bemiddelingen om wie ze waren, niet om wat ze gedaan hadden of meegemaakt hadden. En die betrokkenheid hebben mensen gevoeld als echt, als warm en menselijk. Het is niet voor niets dat tijdens zijn ziekte regelmatig cliënten ons contacteerden en vroegen hoe het nog met Kris ging. Wie hij was als mens viel samen met wie hij was als bemiddelaar. Kris kon niet doen alsof. Dat maakt ook waarom we zo een sterk team waren in Limburg. We konden 'echt' zijn bij elkaar, verstonden elkaar met een half woord en namen het voor elkaar op. We traden altijd naar buiten als team, nooit als individu. De collegialiteit in Limburg was oersterk. We hebben het altijd voor mekaar opgenomen met veel

respect voor elkaar, zonder veel vragen, gewoon doen wat nodig is, wat wenselijk is.

Als het over vastberadenheid ging stond Kris voorop, ook al was dat een beetje rebels, zelfs tegen de eigen organisatie als er verschil was in visie of aanpak. Kris was academicus in de ruime zin van het woord. Altijd gaan voor zijn doel: gestoffeerd, beargumenteerd met de nodige rust en overtuigingskracht. Zo was hij op zijn best.

Wat ons als team tekende was humor en zelfrelativering maar ook bescheidenheid. Gelachen hebben we veel, heel veel, met de meeste banale, onnozele dingen en situaties. Denk daar nog de nodige koffieshotjes bij, het geluid van zijn eigen espressomachine en ook zijn zelf gebakken taart of andere probeersels ... We hebben hard gewerkt, maar ons ook zo hard geamuseerd.

Dan komt de periode van zijn ziekte. In 2017 kreeg Kris gezondheidsproblemen, ging het vaak niet goed met hem, en was het zoeken naar de oorzaak. In maart 2018 kreeg hij de harde diagnose. Dit kwam ook bij ons hard aan, we waren nog niet klaar voor een afscheid. Kris was plots onze collega niet meer en dat terwijl ons werk nog niet af was, zo voelde het. We waren goed op weg en zagen nog zoveel opportuniteiten samen als team Limburg.

Het deed ons dan ook deugd dat - wanneer we hem spraken tijdens zijn ziekteperiode - hij ook steeds wilde weten hoe Limburg het deed, wat onze plannen waren en wat we al verwezenlijkt hadden. Ook hier steunde en ondersteunde hij ons waar hij kon. Maar Kris wilde ook altijd voeling houden met de mensen, verhalen horen over onze bemiddelingen.

En toen werd het stil...

We zijn trots en bijzonder dankbaar dat Kris onze collega was en we zullen hem blijven meenemen in onze verhalen en getuigenissen.

Voor altijd Team Limburg ▪

Dirk en Mariet

AARDE, WIND, VUUR EN WATER.
VERBONDEN ALS DE ELEMENTEN,
WAS JE STEEDS OP ZOEK.
ALS EEN VERKENNER TROK JE DE WERELD IN
MET 1 MOTTO:
IK BEN OMDAT WIJ ZIJN,
UBUNTU.

AL VAN VROEG, IN DE REIS DIE JE LEVEN WAS ,
ZOCHT JE NAAR DIALOOG EN ONTMOETING.
HET OPENDE JE WERELD,
IN CONTACT MET MENSEN
DACHT JE NA OVER WAT WAARHEID IS,
HERSTEL EN VERZOENING.

DIE BASIS BRACHT JE LATER MEE
OM AARDE TE ZIJN,
GROND VOOR DE ORGANISATIE DIE ONS BOND,
TURF OM SAMEN EN ELK VANUIT ZIJN VERHAAL HET
LEVEN TE BEGRIJPEN.
JE VERRUIMDE ONZE BLIK MET NIEUWE IDEEËN,
JE BRACHT PASSIE EN VUUR
VANUIT JE OVERTUIGINGEN,
JE WIND STUWDE ONS VOORUIT,
OF BLIES ONS SOMS TERUG ALS JE OVERTUIGD WAS
DAT HET ANDERS MOEST.
DE STROOM VAN JE RIVIER HAD VELE VORMEN,
SOMS MEANDEREND, MET TIJD EN ZORG,
SOMS RECHT NAAR ZEE.

BEELDEN FLITSEN VOORBIJ:
ALTIJD DIE KOFFIEBEKER MEE VOOR ONDERWEG,
OP DE HOOGTE VAN DE NIEUWSTE IT GADGETS,
BOEKEN, OVERAL BOEKEN
EN DE HONGER NAAR HET NIEUWE.

JIJ, DE DENKER, MAAR VOORAL DE GELOVER.
GELOVEND IN MENSEN,
EEN MENSEN-GRAAG-ZIENER,
STEEDS BRUGGENBOUWEND, BEMIDDELEND.
VOOROP ALS VOORBEELD, ZOEKEND, VALLEND EN
WEER OPSTAAND,
ALTIJD GEDRAGEN DOOR ZIJ DIE JOU GRAAG ZAGEN.

ZO GING HET OOK MET JE ZIEK ZIJN.
JIJ NAM ONS OPNIEUW BIJ DE HAND.
JE TOONDE ONS DAT JE GEEN VAT HEBT OP WAT JE
OVERKOMT, MAAR WEL OP HOE JE ERMEE OMGAAT.
JE DEELDE JE VRAGEN EN ONZEKERHEDEN, MAAR
OOK JE MOMENTEN VAN INTENS GELUK,
HET BELANG DAT JE HECHTTE AAN SAMENZIEN MET
SANDRA EN DE KINDEREN, MET JE NAASTE FAMILIE
EN DE BABBELS MET VRIENDEN VAN OVER HEEL DE
WERELD, DIE JIJ KOESTERDE.
EN TOEN WERD HET STEEDS STILLER EN WERD HET
OOK VOOR ONS DUIDELIJK DAT JE TIJD HIER BIJ ONS
KORTTE.

JOU VERLIEZEN ZINDERT NA, KRIS
EN TOCH ZIJN WE JE NIET VERLOREN.

WE ZIJN DANKBAAR DAT JE OP ONS PAD KWAM.
DAT WE JE ÉÉN VAN ONS MOGEN NOEMEN.
WE DRAGEN JE VAN HIERUIT VERDER MET ONS MEE,
OP ONZE PADEN, IN ONZE VRAGEN.
JE BLIJFT BIJ ONS.
ALS AARDE, WIND, VUUR EN WATER.

INTERN MODERATOR VZW

UPDATE MISSIE

WIE ZIJN WE VANDAAG EN WIE WILLEN WE DE KOMENDE JAREN ZIJN?

Deze vraag popte begin 2021 op. Staan onze neuzen nog in dezelfde richting? Binnen het team gingen we met deze vragen aan de slag. We reflecteerden en inventariseerden tijdens Terugkomdagen rond onze ideeën.

We bespraken in het Beleidsteam en legden vragen voor aan Bestuur, Algemene Vergadering en beluisterden ook externe stemmen.

We richtten een werkgroep op en startten een proces waarin we samen met enkele Bestuursleden en vertegenwoordigers van de Algemene Vergadering een nieuwe tekst ontwikkelden die rekening hield met de breed maatschappelijk ontwikkelingen in beleid en praktijk, die nieuwe thema's en nieuwe noden aan de oppervlakte bracht en die ons opnieuw naar onze fundamenteen deed kijken.

We kozen ervoor om een korte, toegankelijke tekst te maken, die stilstaat bij drie grote vragen mbt opzet en identiteit:

1. Wat doen we en voor wie?
2. Waarom doen we dit?
3. Hoe maken we dit waar?

We hebben geprobeerd om onze

kernopdracht, onze kernwaarden en ons ethisch kompas, alsook onze strategie in een genuanceerde, maar toch niet te complexe (klare) taal te vatten.

We hopen dat deze tekst een extern visitekaartje kan zijn, dat duidt waar de organisatie voor staat, wat haar meerwaarde is in de samenleving en wat de positie is die de organisatie wil innemen.

Daarnaast hopen we dat de tekst een interne motivator kan zijn, een toetssteen en leidraad voor de toekomst.

We zijn bij de uitwerking natuurlijk niet van een wit blad vertrokken, maar hebben rekening gehouden met de bestaande Statuten, de oude missietekst en het meerjarenbeleidsplan.

Stap voor stap hebben we zo de missietekst gebouwd, rekening houdend met visie, strategie en doelen, communicatie, focus, structuur en cultuur van de organisatie.

Na een intensieve tocht, zijn we verheugd jullie vandaag onze nieuwe missie te kunnen presenteren!

Heb je vragen, aarzel dan niet om hierover met ons in gesprek te gaan! ■

MISSIE

moderator vzw

Wat doen we en voor wie?

Moderator vzw begeleidt mensen om met elkaar in gesprek te gaan over de gevolgen van een **misdrif**. Waar het kan, ondersteunen we hen om elkaar te ontmoeten.

We creëren een veilige omgeving waarin dialoog mogelijk wordt.

Onze **professionele bemiddelaars** werken **zorgzaam, op maat en in samenspraak**.

Vrijwilligheid, vertrouwelijkheid, neutraliteit en transparantie zijn daarbij belangrijk.

We organiseren deze dialoog tussen **slachtoffers, daders en anderen die zich betrokken voelen**.

Zij spreken over wat er gebeurde, waarom het gebeurde, wat de gevolgen zijn, of herstel mogelijk is en hoe dat er zou kunnen uitzien.

We werken vanuit de visie van het **herstelrecht**.

We zetten mee onze schouders onder **herstelgerichte initiatieven van partners**.

Waarom doen we dit?

We geloven dat mensen ook in moeilijke situaties met elkaar in gesprek kunnen gaan.

Daardoor versterken zij hun veerkracht en werken zij aan herstel.

We zijn ervan overtuigd dat dit niet alleen ten goede komt aan de deelnemers, maar ook aan hun omgeving en de bredere samenleving.

Zo dragen we samen bij aan een meer menswaardige en verbonden samenleving.

We streven naar een justitie en een samenleving die deze visie onderschrijven, maximaal ruimte bieden voor herstelgerichte dialoog en de inzet van burgers waarderen.

Hoe maken we dit waar?

We zijn een **onafhankelijke organisatie** die actief is in Vlaanderen en Brussel.

We werken samen met andere organisaties: we bundelen onze krachten, leren van elkaar en ondersteunen elkaar.

We hebben oog voor wat er leeft in de samenleving en grijpen kansen om onze visie te delen en te realiseren.

Mensen die hun ervaring met herstelrecht uitdragen, spelen daarbij een belangrijke rol.

We blijven in beweging. We innoveren, evalueren en sturen bij.

Zo dragen we zorg voor de kwaliteit van ons werk.

We vinden het belangrijk om waar deze missie voor staat ook waar te maken binnen onze eigen organisatie.

INTERN MODERATOR VZW

BEMIDDELINGSDIENSTEN

Bemiddelingsdienst Antwerpen

Het voorbije jaar bracht ons weerom op nieuwe paden en leidde tot vruchtbare samenwerkingen naast de boeiende contacten met onze cliënten. Dit lukte ons dankzij een stabiele personeelsbezetting van 0,7 FTE onthaalmedewerker (Ilse) en 7 FTE bemiddelaars, verdeeld over 9 personen (Dominique, Ines, Nancy, Kaat, Hilde, Anouk, Filip, Ingrid en Gwendolyn).

Naast de grote hap die het werken in dossiers vraagt, hebben drie bemiddelaars uit het team Antwerpen zich het voorbije jaar geëngageerd in de begeleiding van vier dialooggroepen. Dankzij de aanwerving van een extra halftijdse medewerker konden we dit realiseren.

Het spreekt voor zich dat elke nieuwe medewerker een degelijke opleiding krijgt. De opleiding werd gespreid over een aantal collega's. Dankjewel Gwendolyn voor je inzet in ons team. Veel succes en voldoening in je nieuwe team. Het stemt ons hoopvol dat de opgebouwde ervaring binnen de organisatie blijft. Tijdens een periode van langdurige afwezigheid om medische redenen van onze vaste onthaalmedewerker verzorgden de bemiddelaars, in samenwerking met de andere onthaalmedewerkers binnen Moderator, de telefonische permanentie en de opvolging van binnenkomende vragen. We hechten belang aan een warm en deskundig onthaal van wie onze dienst contacteert.

Naast het onthaal- en bemiddelingswerk blijven we investeren in een goede samenwerking met ons netwerk dat steeds verder uitbreidt. Zo brengen we het herstelrechtelijk gedachtegoed onder de aandacht bij justitie en hulpverlening in de provincie Antwerpen. In wat volgt beschrijven we beknopt enkele nieuwe activiteiten in 2023 en geven we een vooruitblik op 2024.

Bemiddeling in cijfers

In 2023 had onze dienst contact met 726 slachtoffers en 545 daders. Dit leidde tot 288 effectief opgestarte bemiddelingsrelaties. In totaal namen 261 slachtoffers en 237 daders deel aan deze bemiddelingen.

Het verschil tussen het aantal mensen dat contact opnam en eventueel interesse toonde en het aantal dat effectief bemiddelde is te wijten aan verschillende redenen (o.a. de andere partij wenst niet te bemiddelen of een van de partijen is

IN BEELD

© Junior Verhelst / Unsplash

niet meer bereikbaar of haakt af, ...).

Het parket informeerde in 2023 heel wat partijen over de mogelijkheid van bemiddeling. Daarnaast startte men in het voorjaar 2022 met het systematisch informeren van slachtoffers over de stand van zaken van hun klacht. Ook in andere briefwisseling informeert het parket partijen over slachtofferdaderbemiddeling. Hierdoor vinden steeds meer mensen de weg naar onze dienst. Dat het parket zijn informatieverplichting ten aanzien van betrokkenen au serieux neemt, heeft mede als gevolg dat er veel tijd naar onthaal en voorbereidend werk gaat, vooraleer een bemiddeling kan starten. Gelukkig kunnen we daarvoor rekenen op een goed uitgebouwd team van onthaalmedewerkers en behouden we het overzicht via ons nieuw cliëntvolgsysteem.

In 2023 noteerden we opnieuw een stijging van het aantal aanmeldingen verwezen vanuit het parket (gemeenrecht en politieparket). In maar liefst 1384 gerechtelijke bundels werden burgers geïnformeerd over de mogelijkheid van bemiddeling in hun zaak. Ten opzichte van 2022 is dit een stijging van 9.5%.

Ook op het niveau van de aanvragen (minstens één partij staat open voor bemiddeling) blijft het parket met 67.5% de grootste toeleider (+12% tov 2022). In 10% van de aanvragen kregen we een verwijzing van professionele diensten langs daderkant, in 1.7% van professionele diensten langs slachtofferkant. 425 aanvragen voor bemiddeling kwamen in de fase van het onderzoek (64%), 126 aanvragen in de fase van de strafuitvoering (19%).

We sloten uiteindelijk 255 bemiddelingen af in 2023, waarvan 20% na een ontmoeting. Dit cijfer ligt lager dan de vorige jaren. Omdat we erg geloven in de kracht van een rechtstreekse dialoog tussen dader en slachtoffer, blijft dit

voor ons een aandachtspunt. In 22% van de afgesloten bemiddelingen maakten partijen een schriftelijke overeenkomst die aan het gerechtelijk dossier werd toegevoegd.

We registreerden voor het tweede jaar ook een aantal (6) niet-gerelateerde bemiddelingen. Dit zijn bemiddelingen waarbij een dader en een slachtoffer die niet met elkaar door hetzelfde misdrijf verbonden zijn, met elkaar in gesprek gaan, uiteraard goed voorbereid en begeleid. Deze bemiddelingen kaderen in het project Vertel Herstel dat elders in dit magazine uitgebreider wordt toegelicht.

Structureel werk in 2023

Sensibilisering

Conform ons actieplan ging er in 2023 bijzondere aandacht naar drie domeinen waarin de meerwaarde van onze interventie is gebleken, met name intrafamiliaal en seksueel geweld, verkeersongevallen en bemiddelingen tijdens detentie.

In dat kader organiseerden we in juni een boeiende uitwisseling met het nieuwe Zorgcentrum na Seksueel Geweld (ZSG) in Antwerpen. We ondervonden veel interesse in onze werking en ontvingen sindsdien meerdere verwijzingen. Vice versa stuurden we ook slachtoffers naar hen door. Het YouTube filmpje 'Toestemming: zo simpel als thee' integreerden we in onze dialooggroepen rond seksueel geweld.

In november leerden we het revalidatieziekenhuis RevArte beter kennen. We kregen veel informatie over niet-aangeboren hersenletsel en hoe ermee om te gaan. Daarnaast leerden we dat hun patiënten niet alleen na een (verkeers)ongeval bij hen terecht komen, maar ook na intrafamiliaal geweld, e.d. Volgens hen zou een deel van hun patiënten, maar zeker ook hun context, gebaat kunnen zijn met een bemiddeling.

Op het terrein van detentie zijn we al zeer

lang actief, maar gingen we het voorbije jaar aan de slag door de samenwerking met het transitiehuis in Mechelen verder uit te bouwen, door gedetineerden aan te spreken tijdens initiatieven binnen de gevangnissen en door ons steentje bij te dragen aan activiteiten die burgers in contact brengen met het gevangenisleven. In mei organiseerden we met de hulp van onze stagiaire in Hoogstraten een inspiratiemoment rond het herstellfonds. Daar deelden we de goede praktijk en de samenwerking die er in de Kempen rond dit project bestaat met heel wat geïnteresseerde partners en projectplaatsen uit de Kempen, maar ook daarbuiten. U vindt meer info over dit evenement eerder in dit magazine.

Dialooggroepen Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Met onze dialooggroepen willen we mensen de kans geven om vanuit verschillende posities (slachtoffer, pleger, context, burger) te spreken over diverse aspecten en gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Gedurende vijf sessies luisteren ze naar elkaars verhaal, delen ze emoties die ermee gepaard gaan, staan ze stil bij het aangeven en herkennen van grenzen, bij het nemen van verantwoordelijkheid, leren ze bouwstenen voor gezond seksueel gedrag kennen, verkennen ze een volgende stap in hun herstel.

Het provinciaal team Antwerpen engageerde zich om twee dialooggroepen rond seksueel grensoverschrijdend gedrag te realiseren. In september-oktober ging er een groep door in Mechelen en in november-december in Turnhout. Beide groepen vonden plaats buiten de gevangenis. Het was weerom opvallend hoeveel slachtoffers interesse toonden. Daarom besloten we om meer dan twee slachtoffers per groep te laten deelnemen zodat we zoveel mogelijk tegemoet konden komen aan hun noden. We vonden ook telkens voldoende plegers bereid om zich te engageren. Het format

blijft succesvol: alle deelnemers waren na afloop erg dankbaar dat ze hadden kunnen participeren. Ze gaven aan dat de interacties hen hadden geholpen in hun herstelproces en hun beeld van de 'overkant' anders hadden ingekleurd. Op hun vraag organiseren we in 2024 een 'terugkommoment' waarin ze van elkaar willen horen wat de blijvende impact is geweest van de dialooggroep en hoe ze verder met hun herstel aan de slag zijn gegaan. We zijn verheugd dat twee van onze deelnemers, met name een pleger en een slachtoffer, graag over hun ervaringen wilden getuigen (zie eerder in dit magazine).

Dialooggroepen Jongeren en Politie, Avansa en De Rode Antraciet

De eerder opgedane ervaring met de methodiek van de dialooggroep bracht Moderator in contact met het project Jongeren en Politie. Wat in 2022 werd voorbereid met de andere betrokken partners, resulteerde in het voorjaar van 2023 in een dialooggroep waarin we zes jongeren van 16 tot 22 jaar, één buurtvader en vijf politie-Inspecteurs samenbrachten gedurende vier woensdagnamiddagen. De deelnemers kregen de kans om met elkaar in gesprek te gaan over thema's die ze zelf hebben aangebracht: verhalen over persoonlijke ervaringen, het beeld dat ze van elkaar hebben, emoties waarmee ze te maken hebben naar aanleiding van incidenten, herstel en tips over hoe het anders zou kunnen. We hanteerden verschillende methodieken om het vertrouwen langzaam op te bouwen en ervoor te zorgen dat iedereen aan bod kon komen. De basisprincipes van herstelrecht bleken een goed kompas om het gesprek tussen deze groepen in goede banen te leiden. Voor de bemiddelaars was het alleszins een uitdagende en leerrijke ervaring om met deze nieuwe doelgroep te werken. Wie hier graag meer over wil lezen verwijzen we naar een uitgebreider artikel elders in dit jaarmagazine.

In oktober van dit jaar werkten we samen met De Rode Antraciet en Avansa om een dialooggroep te organiseren over de vraag: hoe gaan we als samenleving om met misdrijf, straf en herstel? Dit kaderde in het project Dialoog: een drie jaar durend traject in heel Vlaanderen en Brussel waarmee men het maatschappelijk debat wil stimuleren over het thema herstel en zo mee een draagvlak creëren voor een herstelgerichte samenleving.

Met onze dialooggroep in de Antwerpse gevangenis gaven we de kans aan tien jongvolwassen studenten Sociaal Werk

“Een boeiende uitwisseling met veel waardering voor ons werk!”

3 Moderator-bemiddelaars (v.l.n.r.: Ingrid Marit, Nancy Van Eynde en Anouk Van de Sande) gingen in gesprek met Antwerps verbindingmagistraat, Erik De Bock en Franky De Keyzer, Procureur des Konings van het parket Antwerpen, bevoegd voor heel de provincie Antwerpen.

en hun docenten en twaalf bewoners van de Begijnenstraat om in gesprek te gaan met elkaar. Het blijft bijzonder en beklijvend hoe persoonlijk de betrokken deelnemers zich engageerden, wat leidde tot heel wat diepgang. We zagen hoeveel het betekent om respectvol beluisterd te worden en hoe snel vooroordelen smelten als ze getoetst worden aan de realistische ervaringen. We danken de medewerkers van de gevangenis en de lesgevers dat dit kon plaatsvinden. Volgende quote uit de evaluatie blijft hangen: “een druppel op een hete plaat die ertoe doet”, of vrij vertaald: dit smaakt naar meer.

Vooruitblik naar 2024

Ook in 2024 blijven we ons, samen met onze partners, inzetten om burgers betrokken bij verkeersincidenten de kans te bieden om deel te nemen aan een bemiddeling. Onze eigen ervaringen, samen met de talrijke nieuwsberichten

over ernstige verkeersongevallen, leren ons dat daar nog een groot potentieel ligt. Verder vraagt het gerechtelijk onderzoek ook meer aandacht. Onze cijfers vertellen ons dat hier verhoudingsgewijs meer nood is aan bemiddeling, terwijl we ook hier onder het potentieel blijven.

De documentaire Godvergeten die in 2023 uitgezonden werd, stipte opnieuw het belang van erkenning voor slachtoffers van misbruik in de kerk en ander historisch misbruik aan. We gaan na op welke manier onze dienstverlening hier van betekenis kan zijn, in samenwerking en overleg met andere organisaties.

In de loop van 2024 wordt ons team nog uitgebreid met een extra collega bemiddelaar voor de afdeling Turnhout. Wij kijken alvast uit naar een fijne samenwerking en inwerkperiode. ■

Bemiddelingsdienst Limburg

Inleiding

De bemiddelingsdienst Limburg werkt met 2,5 FTE bemiddelaars om het aanbod van slachtoffer-daderbemiddeling uit te voeren en bekend te maken. Met ons team behoren we tot de cluster Vlaams – Brabant – Brussel – Limburg. Naast het dossierwerk stellen we ons als doel om het herstelrechtelijke gedachtegoed blijvend onder de aandacht te brengen bij justitie en hulpverlening in de provincie Limburg. We doen dit in onze dagdagelijkse contacten met samenwerkingspartners en doorverwijzers, maar ook door deel te nemen aan overlegfora. In dit bondige document geven we u een overzicht van onze activiteiten in 2023 en blikken we vooruit naar 2024.

Bemiddeling in cijfers

In 2023 had onze dienst contact met 145 slachtoffers en 160 daders die wilden bemiddelen. Dit leidde tot 124 effectief opgestarte bemiddelingsdossiers. Aan deze bemiddelingen namen 103 slachtoffers en 85 daders deel. Het verschil tussen het aantal mensen die wilden bemiddelen en effectief bemiddelden is te wijten aan verschillende redenen (bv. de andere partij wenst niet te bemiddelen of één van de partijen is niet meer bereikbaar of haakt af,...).

We sloten 118 bemiddelingen af. In 54 bemiddelingen zaten partijen rond de tafel voor een gezamenlijk gesprek. In 28 bemiddelingen werd een overeenkomst afgesloten. Daarnaast zijn er 27 dossiers die nog verdere opvolging nodig hebben en werden meegenomen naar 2024.

In vergelijking met 2022 noteren we een daling van de aanmeldingen (d.w.z.

doorverwijzingen vanwege het parket en andere partners, alsook aanvragen van partijen zelf). Deze lagere instroom van dossiers leidt vervolgens tot een daling van 14% van de effectief opgestarte bemiddelingen (communicatie tussen partijen). Het aantal ontmoetingen (rechtstreekse bemiddeling, gezamenlijk gesprek) blijft op het niveau van vorig jaar, ondanks dus het lager aantal dossiers waarin we dit konden aanbieden. Het aantal bemiddelingsovereenkomsten daalt procentueel wel.

Het initiatief tot bemiddeling werd door veel verschillende partners genomen. In Limburg blijft het parket de grootste initiatiefnemer. Enerzijds gebeuren de doorverwijzingen op basis van opportuniteitsbeslissing tijdens opsporingsonderzoek. Hierin zagen we een daling t.o.v. de vorige jaren. Anderzijds reageren partijen minder dan verwacht op het systeem van automatisch informeren in 4 codes (43 opzettelijke slagen en verwondingen, 11 diefstal met geweld, 37 zeden, 30 moord of doodslag) op het moment van beslissing tot dagvaarding.

Het politieparket informeert in alle dodelijke verkeersongevallen met (minstens) twee partijen. Daarnaast ontvangen we aanvragen van slachtoffer of verdachte/dader na doorverwijzing van het justitiehuis, slachtofferhulp of hulp – en dienstverlening in de gevangenis van Hasselt. In een aantal dossiers lag het initiatief bij een van de partijen zelf, zonder doorverwijzing van een dienst. Doorverwijzing of initiatief bij de partijen zelf gebeurt meestal tijdens een gerechtelijk onderzoek (17 aanvragen) of in de fase van de strafuitvoering (22

aanvragen).

Onze praktijk onder de loep

Bemiddeling in de gevangenis

De gevangenis van Hasselt is zowel een arrest – als strafhuis. Er verblijven mannelijke en vrouwelijke gedetineerden. De totale capaciteit is 450, maar zoals in elke gevangenis wordt dit aantal overschreden. Alle informatie over het aanbod van Moderator is op elke sectie zichtbaar. Andere diensten actief in de gevangenis kunnen actief doorverwijzen of gedetineerden informeren: justitieel welzijnswerk, moreel consulent, de psychosociale dienst, ...

In 2023 hebben we samen met PSD en JWW het herstellfonds opnieuw actief willen opstarten. Er zijn verschillende doorverwijzingen en aanmeldingen gevolgd, die nog niet hebben geleid tot een effectieve aanvraag aan het herstellfonds. Samen met de organisatieondersteuner van CAW hebben we een filmavond (Ciné Détiné) georganiseerd in de periode van de Internationale Week van het Herstelrecht. Via Avansa konden geïnteresseerde burgers zich inschrijven voor deze filmavond. We vertoonden de kortfilm 'Complices' en begeleidden de nabespreking tussen de burgers en gedetineerden. We willen dit initiatief in 2024 herhalen.

Moderator is betrokken bij het structurele overleg, namelijk het coördinatieteam dienst – en hulpverlening en het beleidsteam. Via het coördinatieteam en beleidsteam zijn we betrokken op het ESF – project 'RADAR'.

RADAR staat voor 'Radarnetwerk Aanpak Detentie- en Aansluitend Re-integratieplan. De gevangenis van Hasselt beschikt over een goed uitgebouwd hulp- en dienstverleningsnetwerk met momenteel 30 aanbodverstrekkers. Desondanks blijft er een grote uitstroom van gedetineerden die onvoldoende voorbereid worden op hun re-integratie. Dat is niet enkel problematisch voor de (ex-)gedetineerden, maar ook voor hun directe sociale omgeving en voor de samenleving.

Het netwerk als geheel slaagt er te weinig in om gedetineerden voldoende te leren

kennen en in afgestemde trajecten te zetten. We willen het volledige netwerk betrekken bij de professionalisering ervan. Op die manier moet er efficiëntiewinst gerealiseerd worden, zoals beter benutten van informatie, meer gerichte doorverwijzingen, afspraken rond regie, shopgedrag van gedetineerden bij diensten vermijden, continuïteit in trajecten wanneer iemand binnenkomt én wanneer iemand buitengaat.

Bemiddeling in zedenmisdrijven
We stellen elk jaar opnieuw vast dat er vraag is om te bemiddelen in zedenmisdrijven. Deze worden aangemeld

via het parket, maar zeker ook na doorverwijzing van hulpverleners of op initiatief van één van de partijen, en dit in alle fases van de gerechtelijke procedure. Het blijkt dat slachtoffers vaker dan in andere misdrijven zelf vragende partij zijn of open staan voor bemiddeling als ze er over geïnformeerd worden. Opvallend is dat in zedenfeiten vaak een ontmoeting plaatsvindt tussen slachtoffer en dader.

Slachtoffers geven aan dat herstelbemiddeling hen de kans biedt om dit zelf in handen te nemen, beslissingen te nemen én zich te richten tot de persoon van de dader, zowel met

ORGANIGRAM MODERATOR VZW

PT Antwerpen

Dit provinciaal team omvat de bemiddelingsdiensten van **Antwerpen, Mechelen** en **Turnhout**. Samen vormen zij 1 samenwerkingsCLUSTER.

PT Limburg

Dit provinciaal team omvat de bemiddelingsdiensten van **Hasselt** en **Tongeren**. Samen met PT Vlaams-Brabant vormen zij 1 samenwerkingsCLUSTER.

PT Vlaams-Brabant

Dit provinciaal team omvat de bemiddelingsdiensten van **Leuven, Halle-Vilvoorde** en **Brussel**. Samen met PT Limburg vormen zij 1 samenwerkingsCLUSTER.

PT Oost-Vlaanderen

Dit provinciaal team omvat de bemiddelingsdiensten van **Gent, Oudenaarde** en **Dendermonde**. Samen met PT West-Vlaanderen vormen zij 1 samenwerkingsCLUSTER.

PT West-Vlaanderen

Dit provinciaal team omvat de bemiddelingsdiensten van **Brugge, Kortrijk, Ieper** en **Veurne**. Samen met PT Oost-Vlaanderen vormen zij 1 samenwerkingsCLUSTER.

Beleidsteam

Het beleidsteam zit in het hart van de organisatie. **Vertegenwoordigers** van alle teams maken er **samen beleid** binnen de contouren van het uitgetekend meerjarenbeleidsplan.

Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering is het **hoogste gezag** van de VZW. Zij heeft alle bevoegdheden die haar door de wet of door de statuten worden toegekend. De AV bestaat uit momenteel 23 leden.

MODERATOR vzw

Onthaalteam

Moderator heeft 3 onthaalmedewerkers die voor de drie samenwerkingsclusters het **eerste onthaal** van cliënten organiseren.

Ervaringsuitdragers

Moderator hecht belang aan **vrijwilligers** binnen de organisatie. De ervaringsuitdragers **vertellen het verhaal van herstel** na een misdrijf, het verhaal over wat ze meemaakten en hoe ze daarmee omgingen. Verhalen over hun visie op en ervaring met herstel.

Administratie

De administratieve medewerker **ondersteunt** de organisatie op **alle administratieve terreinen**. Samen met het CT vormt zij het **centrale secretariaat**.

Coördinatieteam

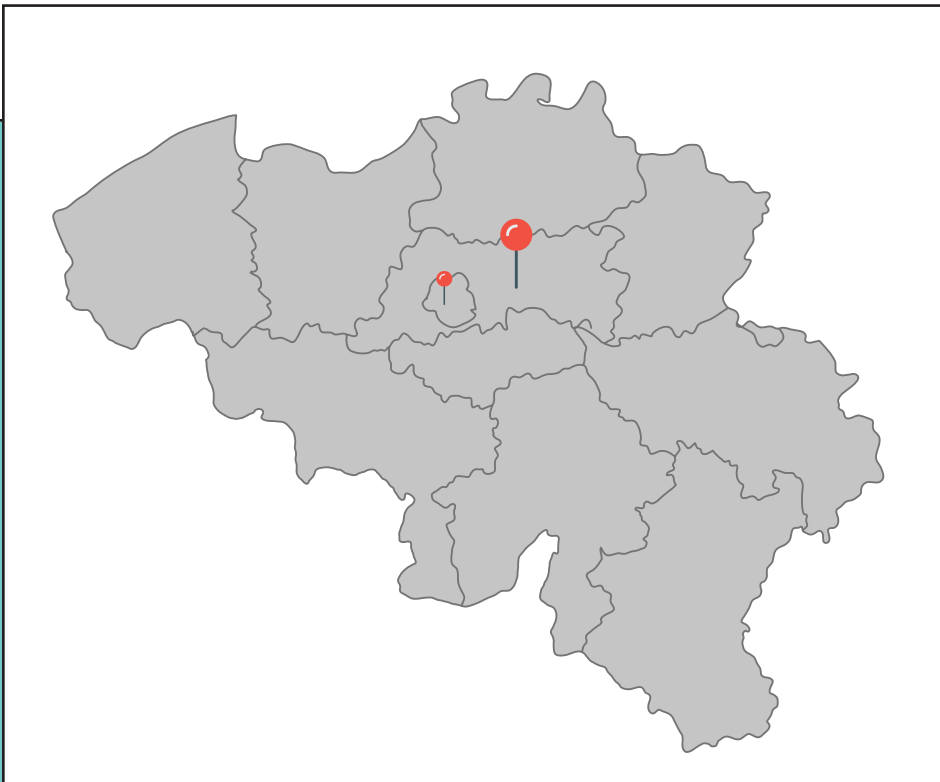
Het coördinatieteam bestaat uit 4 coördinatoren, die samen de **eindverantwoordelijkheid** dragen mbt **personeel, beleid, financiën en communicatie**. Samen met de administratie vormen zij het **centrale secretariaat**.

Bestuur

De VZW wordt bestuurd door een bestuursorgaan, Het bestuursorgaan is bevoegd om **alle handelingen te stellen en beslissingen te nemen die nodig of dienstig zijn om het voorwerp en het belangeloos doel van de VZW te verwezenlijken**, met uitzondering van die handelingen en beslissingen waarvoor de AV op basis van de wet of deze statuten exclusief bevoegd is. *Moderator heeft 7 bestuurders.*

vragen als met duidelijke boodschappen. Steeds zijn slachtoffers opgelucht na de ontmoeting en benoemen ze dit als belangrijk in de verwerking van de feiten. Herstelbemiddeling kan zo een belangrijke aanvulling zijn op de gerechtelijke procedure, ongeacht het juridische gevolg. In 2023 startte het Limburgse Zorgcentrum voor slachtoffers van Seksueel Geweld. Na een boeiende kennismaking met het team psychologen, werden afspraken gemaakt om wederzijds naar elkaar te verwijzen in de contacten met slachtoffers en hen te informeren over elkaars werking. In 2024 is er opnieuw een uitwisselingsmoment

gepland waarop we op basis van dossiers opnieuw het gesprek met elkaar zullen aangaan, om zo van elkaar te leren en onze partijen nog beter te kunnen bijstaan. ■

Bemiddelingsdienst Vlaams-Brabant en Brussel

Overzicht 2023

De bemiddelingsdienst Vlaams-Brabant en Brussel werkt met 2,7 FTE bemiddelaars en 0,6 FT onthaalmedewerker om het aanbod van slachtoffer-daderbemiddeling bekend te maken en uit te voeren in de regio. Naast het dossierwerk brengt ze het herstelrechtelijke gedachtegoed onder de aandacht bij justitie en hulpverlening. Hieronder vindt u een overzicht van de cijfers en activiteiten van 2023 met ook een vooruitblik op 2024.

Bemiddeling in cijfers

In 2023 had de dienst contact met 151 slachtoffers en 154 daders die wilden bemiddelen. Dit leidde tot 103 effectieve bemiddelingsdossiers. Aan deze bemiddelingen namen 81 slachtoffers en 72 daders deel. Het verschil tussen het aantal mensen dat wilde bemiddelen en effectief bemiddelden is te wijten aan verschillende redenen (bv. de andere partij wenst niet te bemiddelen of één van de partijen is niet meer bereikbaar of haakt af, ...).

Het initiatief tot bemiddeling werd door veel verschillende partners genomen. Het parket blijft de grootste doorverwijzer.

In 2023 sloten we 108 bemiddelingen af. In 33 hiervan kozen partijen ervoor om elkaar te ontmoeten in een gezamenlijk gesprek. In 12 bemiddelingen besloten partijen samen een schriftelijke overeenkomst op te maken.

Structureel werk

Naast het bemiddelen zetten we in op het vergroten van het maatschappelijk

Campagne 'Van conflicten kansen maken' van Leuven Restorative City m.m.v vele Leuvense partners en onze Leuvense Moderator collega's (onderin centraal: bemiddelaar Petra Sampers).

draagvlak. Ook al hebben we binnen de huidige tijdsgeest soms het gevoel Don Quichot te zijn met zijn gevecht tegen de windmolens, toch geloven we nog steeds dat we in onze samenleving mensen kunnen inspireren om een ander narratief te plaatsen naast polarisering en verharding. Meer dan ooit vinden we het nodig om 'slachtoffer-daderbemiddeling' te promoten.

We stelden ons voor bij de twee Zorgcentra voor seksueel geweld. We zijn ons aan het inwerken in de nieuwe gevangenis van Haren, namen er deel aan een kennismaking dag met alle diensten van de Vlaamse Gemeenschap en de Brusselse justitie-assistenten. De zitdagen in de Leuvense Hulpgevangenis werden structureel ingepland. De gedetineerden van Leuven Centraal kozen onze organisatie uit als goed doel voor de verkoop van hun cd "Every Day" van hun band cell (R). Uiteraard werkten we dan ook graag mee aan het promoten van deze CD.

Samenwerkingspartners kregen de mogelijkheid om met ons mee verkennende en gezamenlijke gesprekken te volgen. Zo leerden Sint-Kamillus, beschut Wonen Waasland, Slachtofferhulp Brussel, Begeleiding Sporen en JAC Brussel ons wat beter kennen.

We blijven ook inzetten op een goede samenwerking met de diensten en magistraten van de parketten. Het parket van Halle-Vilvoorde kreeg van ons via 'Teams' een uitgebreide toelichting tijdens hun maandelijkse themalunch. Samen met Médiante werd dan weer het overleg aangegaan met de verbindingsmagistraat van het parket van Brussel.

Verder lichtten we onze werking ook

toe tijdens de Winteracademy van het Europees Forum for Restorative Justice, aan het Federaal Mensenrechteninstituut en op de Vlaams-Brabantse overleggroep rond geïnterneerden. Ook de zorgleerkrachten van het Centrum voor Volwassen Onderwijs, de moreel consulenten in Leuven Centraal en de vrijwilligers van Reclassering Nederland die werken met de Nederlanders in onze Belgische gevangenissen stonden we te woord.

Tenslotte bleven en blijven we ook binnen Leuven Restorative City actief. We namen ondertussen het voorzitterschap van de Stuurgroep voor onze rekening en werkten actief mee aan de Campagne en de Netwerkdag. Eén van onze bemiddelaars had zelfs het genoegen om een Democratische Dialoogtafel te begeleiden rond het thema 'Straf en Herstel'.

Blik op 2024

In 2024 staat er weer heel wat op de agenda. Naast ons dossierwerk blijven we aandacht hebben om bemiddeling in de kijker te zetten bij onze partners en de ruimere bevolking. We willen graag kennismaken met een aantal nieuwe partners. We denken hierbij aan het Veilig Huis dat in onze regio opgericht werd en aan het Transitiehuis dat in 2024 wordt geopend in Leuven.

We willen zichtbaar blijven in de verschillende gevangenissen in onze regio. We nemen ervaringsuitdragers mee op pad om ons aanbod kenbaar te maken bij gedetineerden. Naast het behouden van de zitdagen in de hulpgevangenis van Leuven, testen we dit jaar ook zitdagen uit

in de gevangenis van Haren.

We willen onze kennis en ervaring delen in binnen- en buitenland en blijven zelf ook vormingen volgen. Zo zijn we betrokken op de projecten van het Europees Forum voor Herstelrecht. Eén van onze collega's zal deelnemen aan de 2-jaarlijkse conferentie in Tallinn. We ontvangen dit jaar ook opnieuw een student criminologie (KULeuven) die enkele maanden stage komt lopen. Bovendien willen we onze blik verruimen en nemen we deel aan "Bij een ander", een uitwisseling tussen diensten om elkaars werking beter te leren kennen. Het belooft met andere woorden opnieuw een boeiend en leerrijk jaar te worden. ■

Bemiddelingsdienst Oost-Vlaanderen

Overzicht 2023

De bemiddelingsdienst Oost-Vlaanderen wil met 4 FTE bemiddelaars het aanbod van slachtoffer-daderbemiddeling bekend maken en uitvoeren.

Daarnaast streven we ernaar het herstelrechtelijk gedachtegoed te stimuleren in de provincie Oost-Vlaanderen. In dit document geven we de lezer een beknopt overzicht van onze activiteiten in 2023 én een vooruitblik op 2024.

Bemiddeling in cijfers

In Oost-Vlaanderen werden 129 effectieve bemiddelingsdossiers opgestart in 2023. Aan deze bemiddelingen namen 119 slachtoffers en 99 daders deel.

Er werden wel veel meer slachtoffers en daders geïnformeerd over herstelbemiddeling, geïnteresseerden vroegen een intakegesprek aan en kregen een concrete uitleg over de procedure en het opzet van de herstelbemiddeling (nl. resp. 317 en 288) dit zowel telefonische en/of in persoon. Deze gesprekken resulteerden niet allemaal in bemiddelingen omdat sommige partijen na de concrete toelichting alsnog afhaakten of omdat er geen match kon worden gemaakt met de andere partij in hun dossier. Dit alles gebeurde in 352 opgenomen aanvragen voor bemiddeling.

In 2023 sloten we ook 157 bemiddelingen af. In 61 bemiddelingen kozen partijen ervoor om elkaar te ontmoeten in een gezamenlijk gesprek. In 20 bemiddelingen besloten partijen samen een schriftelijke overeenkomst op te maken.

Structureel werk

Vanuit de bemiddelingsdienst provincie Oost-Vlaanderen organiseerden we 2 provinciale stuurgroepen en dit onder de deskundige leiding van onze stuurgroep voorzitter Prof. Jan Verplaetse (Ugent). We namen onder andere deel aan het welzijnsteam van de gevangenis in Oudenaarde, de werkgroep herstel in PI Beveren en Dendermonde, de Beleidsteams in alle Oost Vlaamse gevangenissen.

Ook sensibiliseerden we nieuwe en bestaande doelgroepen zoals de

Welzijnsteams bij de politie in Oost-Vlaanderen, de balie der advocaten te Gent en het justitiehuis te Oudenaarde.

Verder gingen we in 2023 opnieuw in overleg met onze procureur des Konings rond het lineaire aanbod uitgestuurd via het 'Mach-systeem' van het Oost-Vlaamse-parket en met het Parket-Generaal rond dossiers eerherstel.

We gaven vorming aan de gedetineerden in de workshop 'slachtoffers' in de gevangenissen van Beveren en Dendermonde en dit met ondersteuning van een ervaringsuitdrager. We organiseerden een filmavond in de gevangenis te Gent. Als kers op de taart organiseerden wij met groot succes een dialooggroep rond het thema zedenfeiten (5 sessies) in de gevangenis van Oudenaarde waarin slachtoffer en daders in niet-gerelateerde dossiers in groep aan de slag gingen samen met twee burgers.

Ook vorming voor ons eigen team mocht dit jaar niet ontbreken, zo volgden we

workshops rond juridisch Frans en het hervormde seksuele strafrecht.

Weetjes

- Collega Elke Lippens versterkt vanaf oktober 2023 het West-Vlaamse team. Veel succes Elke!
- Eind 2023 nam Lien De Clercq afscheid van Moderator. We wensen haar veel succes.
- Vanaf mei 2023 vervoegden Gwendolyn Goeminne en Thalia De Clercq ons. Gwendolyn is werkzaam in Dendermonde en vanaf 2024 ook in Kortrijk. Thalia is onze onthaalmedewerker en het vast aanspreekpunt voor de provincies Oost- en West-Vlaanderen. ▀

Stuurgroep Oost-Vlaanderen

Bemiddelingsdienst West-Vlaanderen

Overzicht 2023

De bemiddelingsdienst West-Vlaanderen kende in 2023 een heuse verandering in de teamsamenstelling (zie verder). Op 1 januari 2023 was onze effectieve personeelsinzet 1,8 FTE verdeeld over 2 collega's; in januari 2024 is onze capaciteit 3 FTE verdeeld over 4 collega's. Naast het organiseren van bemiddelingen, streven we ernaar het herstelrechtelijke gedachtegoed onder de aandacht te brengen bij de lokale samenwerkingspartners. In dit document geven we u een beknopt overzicht van onze activiteiten in 2023 én een vooruitblik op 2024.

Bemiddeling in cijfers

In 2023 ontving onze dienst 372 nieuwe aanvragen; 197 aanvragen konden effectief worden opgenomen. In deze opgenomen aanvragen had onze dienst contact met 181 slachtoffers en 166 daders, waarvan er resp. 145 en 152 wilden bemiddelen. Dit leidde tot 68 nieuwe effectief opgestarte bemiddelingen. Aan deze bemiddelingen namen 66 slachtoffers en 57 daders deel. Naar type feiten waarin werd bemiddeld stellen we het volgende vast: 53% persoonsdelicten, 26% eigendomsdelicten, 11% zedenfeiten en 10% verkeersongevallen. We bemiddelden niet in familiale (lees: niet-naleven bezoekrecht) delicten.

Het parket blijft de samenwerkingspartner die het meest het initiatief (met name, als eerste partijen informeert over bemiddeling) neemt tot bemiddeling (198 van de 372 aanvragen). Dit gebeurt grotendeels via een geautomatiseerd systeem (i.t.t. andere initiatiefnemers, die hun cliënten vaak gericht informeren); in beperkte mate gebeurt er ook nog een opportuniteitsselectie. Andere belangrijke initiatiefnemers zijn justitieel welzijnswerk, de psychosociale dienst van de gevangenis (13 keer), voornamelijk vanuit Brugge en de justitieassistenten (13 keer), dit vooral in Kortrijk. Slachtofferhulp nam in een beperkt aantal dossiers initiatief (8 keer). Soms weten we niet specifiek wie partijen

als eerste informeerden, of zijn zij zelf degene die volledig op eigen initiatief bemiddeling opzochten. Dit gebeurt vooral aan daderkant (60 daders t.o.v. 20 slachtoffers).

In 2022 sloten we 64 effectieve bemiddelingen af. In 23 bemiddelingen kozen partijen ervoor om samen rond de tafel te zitten voor een gezamenlijk gesprek. In 15 bemiddelingen maakten partijen een schriftelijke overeenkomst. Daarnaast werden 24 dossiers nog niet afgesloten, wat betekent dat die bemiddelingen in 2024 zullen verder lopen. In 2023 werd door de bemiddelingsdienst West-Vlaanderen dus bemiddeld in 88 effectieve bemiddelingsdossiers.

Als we naar de evolutie over de jaren heen kijken, is het opvallend dat het aantal ontvangen aanvragen licht stijgt. Het aantal opgenomen aanvragen en effectieve bemiddelingen is echter in dalende lijn (in 2023 stegen beide lichtjes t.o.v. 2022). Een duidelijke verklaring hiervoor hebben we niet.

Terugblik 2023

Graag blikken we terug op een aantal bijzonderheden in 2023:

Nieuwe teamsamenstelling

Collega Ine Verboven koos voor een nieuwe uitdaging en werkt vanaf september 2023 als docent aan HOWEST. Zij werd vervangen (plus een beetje uitbreiding) door twee collega's, die al bij Moderator werkten voor de provincie Oost-Vlaanderen. Vanaf januari 2024 is de teamsamenstelling als volgt:

- Jinmei Deriemaeker (1FTE)
- Davy Dhondt (0,8 FTE)
- Elke Lippens (0,8 FTE)
- Gwendolyn Goeminne (0,4 FTE)

Daarnaast worden we ook ondersteund door Thalia De Clercq, verantwoordelijk voor het onthaal in West- en Oost-Vlaanderen.

Samenspraak: dialooggroep rond seksueel grensoverschrijdend gedrag

In 2023 ontving Moderator vanuit het Agentschap Justitie en Handhaving projectmiddelen om vier dialooggroepen te organiseren i.h.k.v. seksueel grensoverschrijdend gedrag. Eén hiervan werd georganiseerd in de gevangenis van Brugge. Drie plegers en drie slachtoffers, die niet bij dezelfde feiten betrokken zijn, en één burger ontmoetten elkaar zes keer onder begeleiding van collega Jinmei Deriemaeker en Julie Pecceu (CGG Prisma vzw). Zij gingen in gesprek over thema's als slachtoffer- en daderschap, verantwoordelijkheid en herstel. Samen creëerden zij een veilige gespreksruimte, kregen inzichten in elkaars beleving en legden verbinding.

"Ik was heel blij dat we zoveel voor elkaar konden betekenen. (...) We bleken elkaars perspectief nodig te hebben om zelf een stukje weer meer heel te mogen worden. (...) Het stemt me hoopvol dat we de akeligste dingen kunnen meemaken maar dat we daar niet voor de rest van ons leven door gegijzeld moeten blijven. Dat er zelfs ook mooie, intens menselijke ontmoetingen uit voort kunnen komen."

Een blik op 2024

In 2024 engageren we ons opnieuw voor een blijvende aanwezigheid in de gevangenis via zitdagen en het organiseren van activiteiten (filmavond

met nagesprek, getuigenis van slachtoffer in de gevangenis). We willen verder aandacht vragen voor de mogelijkheden van bemiddeling na een verkeersongeval. Daarnaast willen we volgende activiteiten al even onder de aandacht brengen:

Hoe als stad beter omgaan met conflicten?

Op 7 mei 2024 organiseren we samen met stad Kortrijk, Ligand, Avansa & COHEsie een studiedag. Het centrale thema is conflicten en hoe je er mee kan omgaan (op een herstelrechtelijke manier). Conflicten in alle domeinen van de samenleving, van de school tot strafrechtelijke misdrijven.

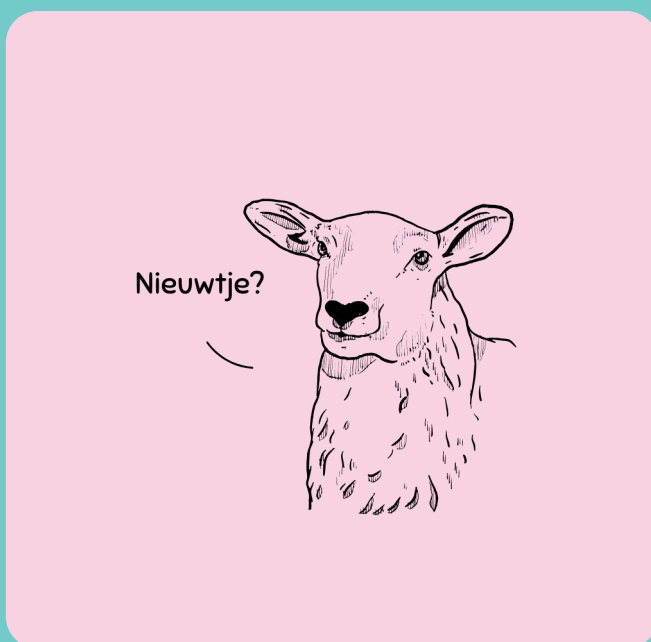
Sensibilisering politie

Politiediensten kunnen een belangrijke doorverwijzer zijn. Zeker bij verkeersongevallen vangen zij vaak al de eerste vragen naar contact tussen beide partijen op. Daarnaast merken we

dat politieagenten regelmatig ook het aanbod van bemiddeling krijgen (n.a.v. strafbare feiten waarvan ze slachtoffer werden tijdens de uitvoering van hun job), maar dat zij weinig ingaan op deze mogelijkheid. Samen met COHEsie willen we in 2024 proberen om de mogelijkheid van bemiddeling bekender te maken bij de verschillende politiediensten.

Vervolg samenspraak?

Mogelijks kunnen er in 2024 opnieuw dialooggroepen georganiseerd worden, zowel rond het thema van seksueel grensoverschrijdend gedrag als rond andere thema's. ■

Blijf op de hoogte

op LinkedIn
[@company/moderatorvzw](#)

op Facebook en Instagram
[@moderatorvzw](#)

[moderator.be](#)

mailen: info@moderator.be
telefonisch: 016 22 63 88

INFOGRAPHIC 2023 IN CIJFERS

MODERATOR VZW

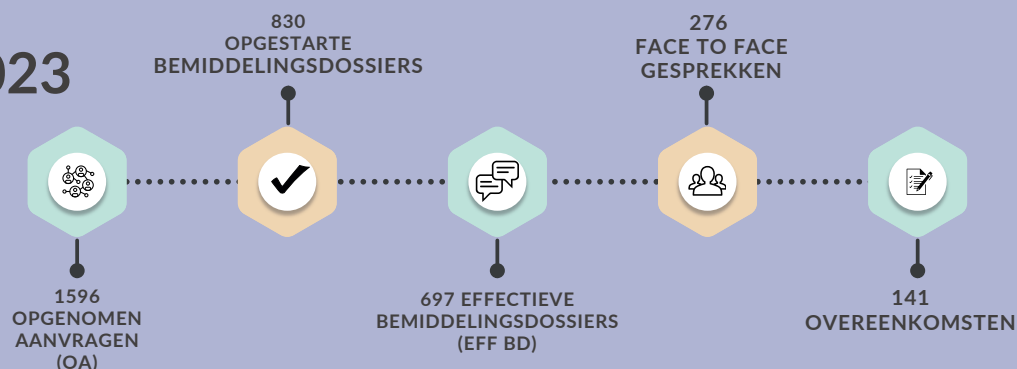
Bij Moderator vzw werkten in 2023 een 30-tal medewerkers. Dit zijn bemiddelaars, onthaalmedewerkers, een administratieve medewerker en coördinatoren. Daarnaast zijn er 7 bestuurders, 23 leden in de Algemene Vergadering en 9 actieve vrijwilligers/ervaringsuitdragers.

9 KANTOREN

Moderator vzw heeft bemiddelingdiensten in alle gerechtelijke arrondissementen in Vlaanderen en Brussel. Zij zijn gehuisvest in 9 kantoren.

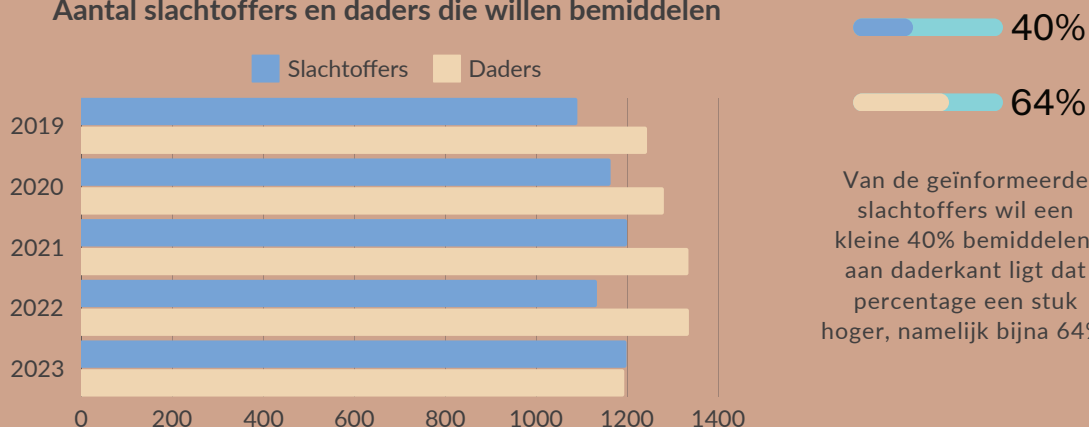
2023

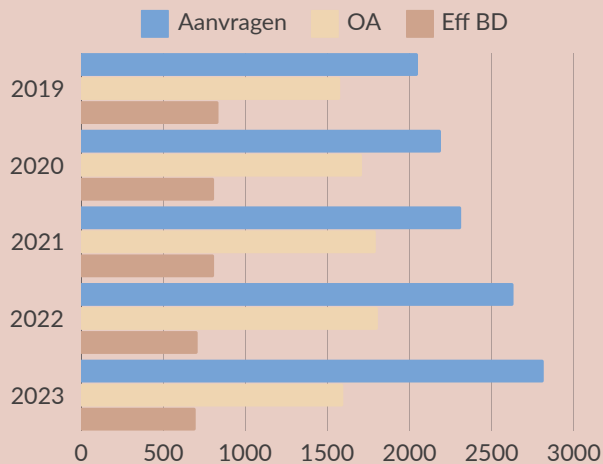
We registreerden 1596 opgenomen aanvragen (OA). Daarin werden 4986 personen geïnformeerd. Dit waren 3114 slachtoffers en 1872 daders.

Opmerkelijk: Onze bemiddelingdiensten verwerkten het voorbije jaar meer aanvragen dan ooit te voren, toch kenden we een lichte terugval in het aantal opgenomen aanvragen en effectieve bemiddelingsdossiers. Door die grotere instroom ging het voorbije jaar veel werktijd naar het organiseren van een warm onthaal voor alle mensen die ons contacteerden.

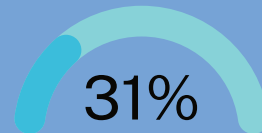
Overzicht voorbije 5 jaar: Aantal slachtoffers en daders die willen bemiddelen

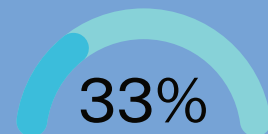
Van de geïnformeerde slachtoffers wil een kleine 40% bemiddelen, aan daderkant ligt dat percentage een stuk hoger, namelijk bijna 64%

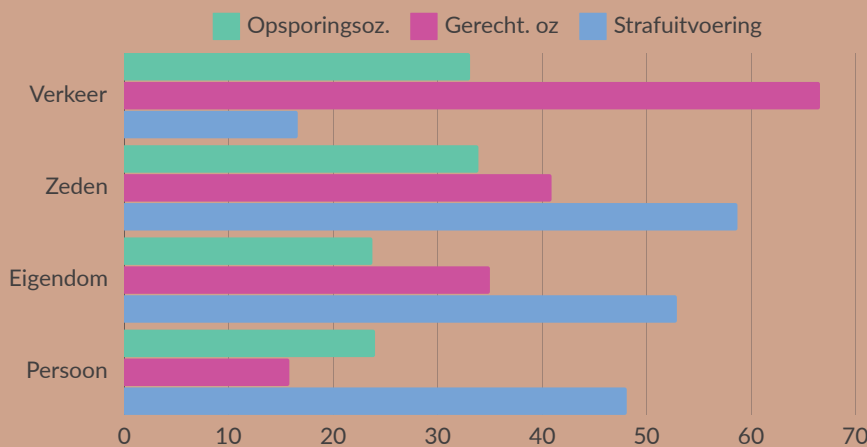
Overzicht voorbij 5 jaar

31% van de opgenomen aanvragen (strafbundels) leidt tot minstens 1 effectieve bemiddeling (relatie)

Bij 1 op 3 van de afgesloten effectieve bemiddelingen vond een ontmoeting plaats.

Welk soort delict leidt het vaakst tot een effectieve bemiddeling naargelang de fase van het onderzoek?

In deze infographic richten we de spot op enkele cijfers die een beeld geven van onze werking in 2023. Om ze goed te kunnen interpreteren, geven we nog enkele verduidelijkende omschrijvingen:

Aanvraag: Elk contact met een partij of met een derde (die in opdracht van een partij contact opneemt), waarbij er een vraag naar meer uitleg over een herstelgericht proces is en waarop vanuit Moderator effectief geantwoord kan worden, wordt geregistreerd als aanvraag.

Voor vonnis gaan we ervan uit dat een aanvraag overeenkomt met een strafrechtelijk dossier (met mogelijk meerdere betrokkenen); na vonnis komt een aanvraag overeen met één vonnis.

Opgenomen aanvraag: is een aanvraag waarbij vanuit Moderator informatie over bemiddeling bezorgd is aan de andere partij.

Effectief bemiddelingsdossier: is een opgestarte bemiddeling waarbij er wederzijdse communicatie is tussen de betrokken partijen. Dit kan direct (face to face) of indirect (de bemiddelaar pendelt van de ene naar de andere partij) verlopen.

WIL JE MODERATOR VZW STEUNEN?

Dat kan!

Bijvoorbeeld met een financieel steuntje in de rug.

Mocht u ons innovatieve werk graag met een gift willen steunen, dan kan u steeds het bedrag van uw keuze overschrijven op ons rekeningnummer: BE40 7360 0010 6663 (KBC).

Op jaarbasis krijgt u daarvoor, vanaf een minimum bedrag van 40 euro, ook 45% belastingvermindering in het volgende jaar.

U ontvangt bij een gift automatisch een fiscaal attest dat u kan toevoegen aan uw belastingaangifte.

U kan kiezen tussen een eenmalige gift of een doorlopende opdracht (neem voor dit laatste even contact op met ons secretariaat). Vanaf 1 januari 2024 is het verplicht om bij fiscale attesten voor giften ook het rijksregisternummer op te geven. Vermeld dit dus zeker bij de overschrijving, naast uw naam en adres.

Daarnaast kan u Moderator vzw ook steunen door via Trooper je online aankopen te doen en Moderator vzw als begunstigde te kiezen. Voor heel wat van je online aankopen, kan je, zonder dat het jou iets kost, gemiddeld 5% van je aankoopbedrag aan Moderator vzw schenken.

Onze pagina en achtergrondinfo vind je via: www.trooper.be/nl/trooperverenigingen/moderatorvzw

**BEDANKT AAN AL ONZE PARTNERS VOOR DE FIJNE
SAMENWERKING!**

**BEDANKT AAN ALLE MENSEN DIE HUN VERTROUWEN
IN HANDEN VAN ONZE BEMIDDELAARS LEGGEN.**

**EN NATUURLIJK, BEDANKT OOK AAN U, BESTE LEZER,
OM DIT JAARMAGAZINE MET INTERESSE TE LEZEN!**

**VRAGEN? SUGGESTIES?
LAAT HET ONS DAN ZEKER WETEN.**

Deze publicatie kwam tot stand met steun van
de Vlaamse Gemeenschap.

moderator vzw

Moderator Forum voor herstelrecht en bemiddeling vzw | Diestsesteenweg 49 | 3010 Kessel-Lo
T 016 22 63 88 | www.moderator.be | info@moderator.be | RPR Leuven | BE 0464 883 980

